

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI

**FUTBOL OLGUSU VE
FUTBOLDA ASAYİŞ YÖNETİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ferhat DEMİR

Ankara-2005

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANA BİLİM DALI

**FUTBOL OLGUSU VE
FUTBOLDA ASAYİŞ YÖNETİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ferhat DEMİR

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Kurthan FİŞEK

Ankara-2005

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ VE SİYASET BİLİMİ ANABİLİM DALI

FUTBOL OLGUSU VE FUTBOLDA ASAYİŞ YÖNETİMİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Kurthan FİŞEK

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	IV
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
FUTBOL OLGUSU.....	3
1.1 FUTBOLUN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ.....	3
1.2 FUTBOLDA ŞİDDETİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	6
1.2.1 “Seyirci, Taraftar, Fanatik, Holigan” Kavramları.....	6
1.2.3 Holiganizm – Futbol İlişkisi.....	12
1.2.4 Holiganizm- Diğer Spor Dallarını İlişkisi.....	13
İKİNCİ BÖLÜM	
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE FUTBOL ŞİDDETİNİN	
TARİHSEL SÜRECİ	14
2.1 DÜNYADA FUTBOL BAĞLANTILI YAŞANAN BÜYÜK FACİALAR ...	16
2.2 TÜRKİYE’DE FUTBOL BAĞLANTILI ÖNEMLİ ŞİDDET OLAYLARI..	23
2.2.1 Kayserispor-Sivasspor Maçı.....	25
2.2.2 Galatasaray-Leeds United Maçı.....	29
2.2.3 Beşiktaş – Çaykur Rizespor Maçı.....	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
FUTBOLDA ŞİDDET VE HOLİGANİZMİN MEVCUT DURUMU.....	39
3.1 Futbolda Şiddet ve Holiganizmin Avrupa’daki Mevcut Durumu.....	39
3.1.1 İngiltere.....	39
3.1.2 İtalya.....	40

3.1.3 Almanya.....	41
3.1.4 Hollanda.....	43
3.1.5 Belçika.....	43
3.2 Futbolda Şiddet ve Holiganizmin Türkiye'deki Mevcut Durumu.....	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
FUTBOLDA ŞİDDET VE HOLİGANİZMLE MÜCADELE.....	68
4.1 Uluslararası Düzeyde Bulunan Kuruluşların Futbol Karşılaşmalarında Şiddetin Önlenmesi ve Holiganizmle Mücadele Konusunda Yaptığı Çalışmalar.....	68
4.1.1 Avrupa Konseyi'nin Çalışmaları.....	69
4.1.2 Interpol'un Çalışmaları.....	78
4.1.3 FIFA'nın Yaptığı Çalışmalar.....	78
4.1.4 UEFA'nın Çalışmaları.....	80
4.2 Ulusal Düzeyde Bulunan Kuruluşların Futbol Karşılaşmalarında Şiddetin Önlenmesi ve Holiganizmle Mücadele konusunda Yaptığı Çalışmalar.....	86
4.2.1 Kamu Düzeninin Sağlanması İle Görevli Kuruluşların Çalışmaları.....	86
4.2.1.1. İçişleri Bakanlığı'nın Çalışmaları.....	86
4.2.1.2. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Çalışmaları.....	87
4.3 5149 Sayılı "Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun"un İncelenmesi.....	90
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	99
EKLER	102

EK 1: SPOR MÜSABAKALARINDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN	102
EK 2: SPOR MÜSABAKALARINDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK	111
EK 3: SPORTİF KARŞILAŞMALARDA VE ÖZELLİKLE FUTBOL MAÇLARINDA SEYİRCİLERİN ŞİDDET GÖSTERİLERİ VE TAŞKINLIKLARINA DAİR AVRUPA SÖZLEŞMESİ.....	120
EK 4: STADYUMLARDA EMNİYET VE GÜVENLİĞİN SAĞLANMASI VE KİTLE HAREKETLERİNDEN KORUNMAK AMACI İLE UEFA MÜSABAKALARINDA OYNANAN TÜM MAÇLARA KATILAN KULÜPLER, FEDERASYONLAR VE MAÇ DÜZENLEYİCİLERİNİN TABİ OLDUĞU BAĞLAYICI TALİMATLAR.....	128
KAYNAKÇA	141
ÖZET	152
ABSTRACT	154

KISALTMALAR

Age : adı geçen eser

Agk : Adı Geçen Kaynak

Agm : Adı Geçen Makale

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

Bkz : Bakınız

EGM : Emniyet Genel M¼d¼rl¼ę¼

ETK : Emniyet Teşkilatı Kanunu

FIFA : D¼nya Futbol Federasyonları Birliği

M¼ : Milattan Önce

Md : madde

NBA : Amerikan Profesyonel Basketbol Ligi

PFDK : Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu

TBMM : T¼rkiye B¼y¼k Millet Meclisi

TCK : T¼rk Ceza Kanunu

TDK : T¼rk Dil Kurumu

TFF : T¼rkiye Futbol Federasyonu

TSYD : T¼rkiye Spor Yazarları Derneği

UEFA : Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

Yy : Y¼zyıl

GİRİŞ

Son dönemde hem ülkemizde hem de dünyanın değişik bölgelerinde spor karşılaşmalarında -özellikle futbol karşılaşmalarında- spor ahlakına, sporun ruhuna ve amacına hiç yakışmayan, spor felsefesi ile bağdaşmayan ürkütücü olayların fazlaca yaşandığı gözlemlenmektedir. Son zamanlarda giderek artış gösteren tribün olayları bu ivmeyle hızlanırsa, hem seyirci, hem sporcu, hem hakem, hem de klüp yöneticileri açısından özellikle futbol “spor” olmaktan çıkacaktır. Sporda şiddetin önlenmesine yönelik yasal düzenlemelerin hayata geçirildiği şu günlerde alınan önlemlere rağmen, spor karşılaşmalarında yaşanan acı ve korkutucu olayların, nitelik ve nicelik bakımından azaltılamaması nedeniyle spor sahaları bir eğlence mekanı olmaktan çıkıp, adeta bir savaş alanı haline gelecektir.

Sporla ilgili olarak yalnızca Türkiye’de değil, dünyada daha birçok ülkede çeşitli problemlerin olduğu ve bu problemlerle mücadele için çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Bu alanların başında *seyirci şiddeti ve holiganizm, şike ve bahis, ırkçılık* gibi sporun ruhuyla bağdaşmayan hususlar gelmektedir.

Ülkemizde sporda -özellikle futbolda- şiddetin önlenmesine yönelik olarak yapılan yasal düzenlemelerin yanı sıra, çeşitli kurumlarca düzenlenen kampanyaların yoğun olarak gündeme geldiği bir dönemde Türkiye Profesyonel ve amatör liglerinde, şampiyonluk ve ligde kalma mücadelelerinin sahalarda yaşanan istenmeyen olayların dozunu iyice arttıracığı öngörüsünde bulunmak herhalde yanlış bir tahmin olmayacaktır.

Her Şeye rağmen, hazırladığımız bu çalışmanın spor karşılaşmalarının bir şölen havasında, ailece, huzur içerisinde izleyebilmek hakkına katkısı olması dileğiyle ve bana her konuda cömertçe yardımlarını esirgemeyen sayın Prof.Dr. Kurthan FİŞEK hocama en içten teşekkürlerimle...

BİRİNCİ BÖLÜM

FUTBOL OLGUSU

1.1 FUTBOLUN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ

Bugün dünyada popüler spor dallarının başında gelmekte olan futbolun tarihi çok eskilere dayanmaktadır.

Futbol oyununun ilk örneklerine Uzak Doğu'da rastlamaktayız. Halk arasında zannedildiğinin aksine, futbolu icat edenler İngilizler değil, yaklaşık olarak M.Ö. 2600-2700'lü yıllarda "topu ayakla oynamak" manasına gelen "ts'u kü" adlı oyunu oynayan Çinlilerdir. Önceleri sadece askerlerin savunma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bu oyun, içi tüy dolu bir topu fileyle örülmüş ve yerden yüksekliği yaklaşık beş metre olan bir kaleye sokmaya çalışan iki takımla¹, büyük tapınakların avlularında oynanır ve topa elle dokunulmaz, ayakla ya da başla top diğer tarafa geçirilmeye çalışılırdı².

Günümüzde halen Kyoto ve Nara kentleri başta olmak üzere Japonya'nın bir çok kentinde oynanan *Kemari* isimli oyun ise 7. yy'dan itibaren Japonya'da oynanmaya başlamıştır *Kemari*'nin *ts'u kü*'den ayrılan en önemli özelliği, bu oyunda rakip takım oyuncularının birbiriyle mücadelesinin olmayışdır. Oyunun amacı; topu yere düşürmeden, ayakla rakibinden daha fazla sektirmektir³.

¹ T. Stemmler, **Futbolun Kısa Tarihi**, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi, 2000, s.13.

² M. Bozdemir, **Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açından Tahlili**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1998, s.1.

³ T. Stemmler, **a.g.e.**, s.17-18.

Avrupa'da ise; eski Yunanlılarda top oyunlarının çok sevildiği ve yaygın olduğu bilinmektedir⁴.

Ortaçağda Fransa'da 12. yy. civarında oynanmaya başlanan, sonraları ise İngiltere'de de yaygınlaşan "*la souler*" (soule) ya da "*la chouler*" (İngilizce'ye 14. yy.da *chulle* olarak geçmiştir) adı verilen oyun 'el' ile oynanır, top yere düşmeden diğer takımın oyuncuları topu ele geçirmeye çalışırlardı. Her türlü sertliğin serbest olduğu, şiddete ve zorbalığa dayalı olan bu oyun yüzünden ortaçağ Avrupa'sının tarih sayfaları, sayısız ölüm ve yaralanma vakasıyla ve bu sebeple oyunun yasaklandığını bildiren kraliyet fermanlarıyla doludur. Ortaçağ Avrupa'sında futbol hakkında bilinen başka bir önemli husus ise futbolun toplumun alt tabakalarından daha fazla rağbet gördüğüdür⁵.

İtalya'da ise 'soule'den çok farklı olarak, 16.yy'da soyluların oynadığı ve sertliğin çok daha az olduğu "*calcio*" isimli oyun oynanmaya başlamıştı⁶. Ancak "*calcio*" bu özelliklerini kısa bir sürede yitirerek, o dönemde Fransa ve İngiltere'de oynanan futbola (günümüzde oynanan "*rugby*"yi andıran) benzer bir şekle dönüşmüştü. Bu oyunda topu elle taşımak ve yumruk atmak serbestti⁷.

Günümüzde oynanan futbolun başlangıç tarihi ise 1863 olarak kabul edilmektedir. Bu tarihte İngiltere'nin başkenti Londra'da modern futbolun kurallarının temelini atan "*Football Association*" (Futbol Federasyonu) kurulmuştur. *Football Federasyonu*'nun kurulmasıyla, '*rugby*' ile '*soccer*'

⁴ T. Stemmler, **a.g.e.**, s.23.

⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz: T. Stemmler, **Futbolun Kısa Tarihi**, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi, 2000, s.19-32.

⁶ M. Bozdemir, **a.g.m.**, s.2.

⁷ T. Stemmler, **a.g.e.**, s.47-49.

(futbol) oyunlarının kuralları belirlenerek, futbolun sistematik bir hale gelmesi sağlanmıştır⁸. İngiltere’de *Futbol Federasyonu*’nun kurulmasından sonra, 19. yy. boyunca Avrupa’da birçok ülkede futbol kulüpleri kurulmuş, futbol birlikleri oluşturulmaya başlanmıştır. 1904 yılında Paris’te “FIFA” (*Dünya Futbol Federasyonları Birliği*) ve 1954’te “UEFA” (*Avrupa Futbol Federasyonları Birliği*) kurulmuştur⁹.

Türkiye’de ise ilk futbol ligi 1904 yılında İstanbul’da kurulmuştur. 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılmasıyla, hem Türk sporu hem de futbolu adına ciddi gelişmeler yaşanmıştır. 1923 yılında ilk spor teşkilatı olan *Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı* ve *Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)* kurulmuş, aynı yıl TFF’nin FIFA’ya kabul edilmesiyle, Türk futbolu dünya futbolu içerisinde yerini almış ve 26 Ekim 1923’te ilk milli maçını İstanbul’da Romanya ile yapmıştır¹⁰.

Türk futbolunda profesyonelliğin 24 Eylül 1951 tarihinde kabul edilmesiyle yeni bir dönem başlamış ve Türkiye 1954’te kurulan UEFA’ya aynı yıl kabul edilmesiyle, bir Avrupa ülkesi olarak kabul görmüştür¹¹. 1959 yılında İstanbul’dan 8, Ankara’dan 4 ve İzmir’den 4 takımın katılımıyla ilk lig maçlarına başlandı. İlk profesyonel ligin şampiyonu, finalde Galatasaray’ı yenen Fenerbahçe oldu¹². 1963-64 sezonunda Türkiye 2. Ligi, 1967-68 sezonunda ise Türkiye 3. Ligi kuruldu¹³ ve devam eden süreçte yaşanan acı-tatlı olaylarla Türk futbolu günümüze kadar gelişerek ilerledi.

⁸ T. Stemmler, **a.g.e.**, s.90.

⁹ M. Bozdemir, **a.g.m.**, s.2.

¹⁰ H. Polat, **Türk Futbolunda 50 Yıl**, Ankara, Afşaroğlu Matbaası, s.9-17.

¹¹ D. Babacan, **Futbol ve Hakem**, Ankara, TFF Eğitim Yayınları, 1993, s.14.

¹² K. Fişek, **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1985, s.49.

¹³ M. Erkal, **Sosyolojik Açından Spor**, 2. Baskı, İstanbul, Kutsun Matbaası, 1992, s. 16.

Türk futbolunda 1959 yılından günümüze gelindiğinde ise bugün üzerinde en çok durulan konular şiddet, şike ve hakem hataları olarak gözümüze çarpmakla beraber, sporun ruhunda olan güzel yanlarının ikinci plana itilmiş olması ile toplumsal açıdan spora ve futbola bakış açımızın olumsuz yönde etkilendiğini söyleyebiliriz.

1.2 FUTBOLDA ŞİDDETİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.2.1 “Seyirci, Taraftar, Fanatik, Holigan” Kavramları¹⁴

Bir karşılaşmayı, yarışmayı izleyen kimseye *seyirci* denir.¹⁵ Başka bir tanımda ise çıkarı aynı olan ve bir spor yarışmasında aynı tepkiyi gösteren, daha önce organize edilmemiş insan grubuna *seyirci* denmektedir. Sosyolojik açıdan bakıldığında ise *seyirci*, teşkilatsız topluluklar olarak toplantı, devamlılığı kısa olan ve gerçek bütünlüğü bulunmayan sosyal gruplar olarak ifade edilmiştir.¹⁶

Türk Dil Kurumu’na göre *seyirci*; “Bir olayı gören, izleyen kimse, izleyici, izlemek, eğlenmek için bakan kimse, izleyici” anlamlarını taşımaktadır.¹⁷

Spor seyircisi, bir spor olayını yerinde (canlı) ya da film veya televizyon gibi görsel medya yoluyla izleyen herhangi bir kişidir.¹⁸

Futbol seyircisine ait özellikleri ise şu şekilde sıralayabiliriz¹⁹;

¹⁴ Futbol şiddeti ile ilgili temel kavramlar, konunun kavranabilmesi açısından fazla ayrıntıya girmeden açıklanacaktır. Konuya ilişkin ayrıntılı çalışmalar; sosyoloji, psikoloji ve sosyal psikoloji dallarında ayrı birer araştırma konusu olduğundan, bu çalışmada fazla detaya inilmemiştir.

¹⁵ M. Acet, “Futbolda Şiddeti Etkileyen Sosyal Faktörler” Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, **Futbolda Şiddet ve Önlenmesi**, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 2003, s128.

¹⁶ M. Acet, **a.g.m.** s128-129.

¹⁷ <http://www.tdk.gov.tr>

¹⁸ A. G. Kayaoğlu, **Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal) Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2000, s. 12.

- *Futbol seyircisinin üyeleri arasında belli ölçüde bir ilişki ve iletişim vardır. Bu takım taraftarlığına dayalı bir ilişkidir.*
- *Teşkilatlanmaya ve müşterek faaliyete yatkındırlar.*
- *Futbol seyircileri heyecan kitlesi hüviyetinde oldukları için kolay provoke edilebilir, heyecan kitlesinin mantığı ortadan kalkar. Ancak spor müsabakasına ait kuralların caydırıcılığı sebebiyle temkinli davranışa da yatkındırlar.*
- *Seyirci kitlesinde şuurlu şahsiyet kaybolur, şuur altı ile hareket eden şahsiyet devreye girer.*
- *Seyirciler bir araya geldiklerinde ferdi şuurlarını o toplumun şuuruna katar ve kolektif şuura sahip olarak ferdi şuurlarından uzaklaşırlar.*
- *Fikirler sirayet yoluyla, aynı hedefe doğru yönelir.*
- *Telkin olunan fikirlerin hemen icrasına başlama isteği ortaya çıkar*
- *Önceden tahmin edilen hareketleri vardır. (Normal seyirciler için geçerlidir Holiganlar, fanatikler için aynı şeylerin söylenmesi biraz zordur. Holigan ve fanatiklerin ne yapacaklarının önceden tahmin edilmesi güçtür)*
- *Kitleyle bütünleşen kişi, tek başına iken yapamadığı davranışları yapar, frenleyebildiği içgüdülerine söz geçiremez ve duygularından bütünüyle uzaklaşır. (Kavga-dövüş-küfür vb)*
- *Tek tek ele alındığında barışsever insanlar olarak bilinirler. Kitle psikolojisi içerisine girdiği zaman ilkel insanlara yaklaşır.*
- *Futbol seyircilerinin muhakeme etme özelliği azalır, fiil ve hareket kabiliyetleri artar.*

¹⁹ M. Acet, **a.g.m.** s129.

- *Takımların ligdeki beklentileri arttıkça yukarıda verilen özelliklerin seyircilerde görülme sıklığı da paralel olarak artar.*

Taraftar, duygusal olarak spor olayına bağlanmış tüketicidir. Fakat pratikte taraftar olup seyirci olmamak, veya seyirci olup da taraftar olmamak da olasıdır. Kişisel sohbetlerde ikili veya grup ilişkilerinden kopmamak, konu sohbetinden ayrı düşmemek için taraftar kimliği belirtmek zorunluluk olduğu halde tarafı olunan kulüp maçlarını izlememek de olasıdır. Ayrıca hiç taraf olunmadan da sadece sevildiği için de maç izlenebilir.²⁰

Redhouse Sözlüğü'nde *fan*, "hayran veya düşkün kimse, meraklı kimse; *fanatik*, "aşırı derecede bir parti ya da din meraklısı; mutaassıp; müfrit, aşırı, ölçüsüz" olarak tanımlanmıştır. Türkçe Sözlük'te *fanatizm*, "bir kimseye ya da bir şeye aşırı derecede coşku ve tutkuyla bağlanmak", *fanatik* ise " bir kimseye ya da bir şeye aşırı derecede coşku ve tutkuyla bağlanan kimse" olarak tanımlanmıştır. Meydan Larousse'de, benzer şekilde, *fanatizm* "insanı bir din, düşünce, parti uğrunda aşırılıklara sürükleyen kör tutku" ve fanatik (Latince *Fanaticus*) "bir dine, davaya, partiye vb. aşırı bir tutkuyla bağlı olan kişi" olarak tanımlanmıştır. The Random House Dictionary of English Language, *fan* sözcüğünün *fanatik* sözcüğünün kısaltması olduğunu belirtmektedir²¹.

²⁰ E. Kılıçgil "Popüler Kültür ve Futbolda Şiddet", Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, **Futbolda Şiddet ve Önlenmesi**, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 2003, s337.

²¹ A. G. Kayaoğlu, **a.g.m.** s. 13.

Türk Dil Kurumu'na göre fanatik; Bir kimseye veya bir şeye aşırı düşkünlük ve tutkuyla bağlı olan (kimse), mutaassıp, bağınaz manalarına gelmektedir.²²

Eduardo Galeano futbol fanatizmini; "gerçekleri görmezden gelme hastalığının sağduyunun yok olmasıyla sonuçlanan en ileri hali" olarak ifade etmekte, stadyuma kulübünün bayrağına sarılı, yüzü aşık olduğu renklere boyalı olduğu halde gelen *fanatikleri* ise "gürültücü, sürekli hırgür çıkaran, hiçbir zaman yalnız olmayan, kızgınlar safında bir sara hastası gibi maçı seyreden ama oyunu görmeyen ve daha çok bir savaş alanı olarak kabul ettiği rakip tribünlerle ilgili bulunan kimseler" olarak tanımlamaktadır.²³

Futbol fanatiklerinin sergiledikleri belli başlı davranışları şu şekilde sıralayabiliriz²⁴:

- *Kazanmak için her yolu meşru görürler.*
- *Kalpleri, yalnız kulübünün rengi ve ismi için çarpar.*
- *Oyuna bakmazlar; galibiyete, neticeye bakarlar.*
- *Tuttukları takım gol atınca, avazı çikana kadar bağırıma, içinde zaptetmeye çalıştığı heyecanı ses halinde dışarıya taşırıma başlarlar.*
- *Gol yedikleri zaman yukarıdaki ruh halinin tam tersi bir hal alırlar. Önce, acaba diye bir tereddüt, inanmak istemeyiş, sonra hakikat önünde boyun eğiş, sınırların adeta yükselmesi ve sağa sola sataşırıma başlarlar.*

²² <http://www.tdk.gov.tr>

²³ E. Galeano, **Gölgede ve Güneşte Futbol**, İstanbul, Can Yayınları, 2002, s.16.

²⁴ M. Acet, **a.g.m.** s135 -136.

- *Bu kimselerde, genelde kendini kanıtlama üzerine kurulu bir kültürde gergin, asabi ve saldırgan bir ruh hakimdir.*
- *Tesbih, zincir gibi aksesuarlar da kendileri için vazgeçilmez parçalarıdır.*
- *Sohbetleri genellikle maç, kavga ya da cinsellik üzerine yoğunlaşır.*
- *Kulaktan dolma bilgilerden, gazete haberlerinden edinilen kırık dökük malzemeyle, siyasi ekonomik ya da sosyal konularda konuşmak, kendi deyimleriyle “geyik muhabbeti” yapmak makbuldür.*
- *Kimseyi ‘takmama’, ‘kafasına göre takılma’, ‘asilik’ gibi ferdi özellikler taşıyan ‘delikanlı’, sosyal ve ideolojik dürtülerini ise ‘tarafdarlık’ zihniyetiyle tamamlar.*
- *Fanatik bir taraftar psikolojisi vardır. Taraftarlık, futbol takımı, arkadaş grubu, aynı mahallenin, aynı caddenin çocuğu olma, aynı işi yapma (örneğin; minibüsçü, taksici vs) gibi çeşitli yapıların herhangi birinde ya da hepsinde kendini gösterir.*

Hooligan kavramının kökeni hakkında değişik yorumlar bulunmakla beraber; ‘hooligan’ kavramının, Daily News Gazetesi’nin 1898 yılında maçlarda kavga çıkaran fanatiklere, Londra’da yaşayan kavgacı ayyaş Patrick Hooligan’ın ismini vermesiyle ortaya çıktığı²⁵; ya da bir internet sitesinde²⁶ yayınlanan “İngiltere’de Tribün Grupları” isimli bir makalede, 1920’li yıllarda kullanılmaya başlayan bu terimin aslında 19.Yüzyılda Londra’nın

²⁵ M.Toklucu, “**Taraftarın Senle...**” İstanbul, İletişim Yayınları, 2001, s.13.

²⁶ <http://www.tribundergi.com>

"East End" bölgesinde yaşayan İrlandalı göçmen bir suç ailesinin o bölgeyi ve zamanla tüm Londra'yı terörize etmesinin ardından bazen "Hooligan" bazen de "Houlihan" olarak ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü holiganizmi; *"bir ya da birden fazla şahsın bir futbol maçı ile ilgili olarak, yurtiçi veya yurtdışında profesyonel bir maçta stada giden güzergahlarda, statta veya toplanma yerlerinde asayiş bozma eylemleri"* olarak tanımlarken, holiganları ise *"bu tür davranışlarda bulunan kişiler"* olarak nitelendirmektedir²⁷.

Türk Dil Kurumu'na göre *holigan* kelimesi; 'sporda aşırı fanatizm besleyen ve çevreye zarar vermeye eğilimli (tarafdar), serseri, hayta' kelimeleri ile karşılanmaktadır²⁸.

Holiganların genel özellikleri ile ilgili olarak²⁹;

- *Holiganların kesin olarak anti-sosyal bir kişilik yapısına sahip oldukları, çevreye uyum sağlayamadıkları,*
- *Holiganların, yaptıkları hareketlerin sonuçlarından utanmadıkları ve pişmanlık duymadıkları,*
- *Sorumluluk duygusu taşımadıkları,*
- *Çok rahat yalan söyledikleri ve hırsızlık yaptıkları,*
- *Kuralları tanımadıkları ve çok rahat kavga çıkarttıkları,*
- *Büyük çoğunluğunun aşırı alkol kullandıkları,*
- *Yaptıklarının tamamen bilincinde oldukları, söylenebilir.*

²⁷ EGM Basın Protokol ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü'nün 15 Kasım 2002 Tarihli Haftalık Basın Bülteni, <http://www.egm.gov.tr/index.htm>

²⁸ <http://www.tdk.gov.tr>

²⁹ M. Acet, *a.g.m.* s137.

1.2.2. Holiganizm – Futbol İlişkisi

Çeşitli nedenlerle futbol, rekabet içeren karşılaşmalar için uygun bir mekan olarak görülmektedir. Bu durum biraz futbola ait geleneklerden, işçi sınıfının (çalışanlar sınıfı da diyebiliriz) köklerinden, biraz da kültürün belirlediği bölgesel değerler ile futbola özgü 'eril' (masculin) değerlerden kaynaklanmaktadır. İngiltere'de bir futbol maçı, -ağırlıklı olarak- erkek işçi sınıfı topluluklarının temsilcileri arasında geçen bir çeşit sembolik çatışmadır³⁰. Fakat bir defa karşı karşıya gelindiğinde, sembolik bir temsilin ötesinde, kendi bölgelerine, takımlarına ve arkadaşlarına karşı güçlü "eril" bağlara sahip delikanlılar arasında 'gerçek' bir çatışmaya dönüşerek erkeksi bir yolla, hatırı sayılır bir yatırım oluşturur. Bu gibi taraftarlar tarafından genelde en çok tutulan futbolcular, sahada agresiflikleriyle ve sertlikleriyle ön plana çıkmış oyuncular olmaktadır.

Şiddet olayları veya hakemin kötü yönetimi holiganca davranışları tetikleyebilir; fakat bir kere daha belirtmek gerekir ki bu tarz olayların holiganizmin derin bir sebebi olduğu tartışılır. Hepsinden öte, bazı holigan olaylar, maç başlamadan saatler önce vuku bulmaktadır. Üstelik, futboldan daha çok şiddet içermesine rağmen bu tarz holiganizm problemleri yaşamayan birçok spor dalı vardır³¹.

1.2.3. Holiganizm- Diğer Spor Dalları İlişkisi

Futbol dışındaki diğer spor dallarında da holiganizmden bahsetmek

³⁰ "Football And Football Hooliganism", Fact Sheet 1, Sir Norman Chester Centre For Football Research, University of Leicester, s. 11

³¹ "Football And Football Hooliganism", a.g.k., s.11

mümkündür. Futboldaki holiganizmin örgütsel görünüşünden daha az olsa da boks, rugby gibi spor dallarındaki holiganizm de izleyici davranışlarında periyodik tahriklere neden olmaktadır. Yakın zamanda, at yarışlarındaki seyirci davranışları standartları üzerine oluşan korkular ifade edilmiş, bisiklet yarışlarında seyircileri ilgilendiren rahatsızlıklar belirtilmiştir. Tabi ki bu tarz haberler, futbol holiganizmi kadar ilgi çekici bulunmadığı ve futboldaki holiganizm kadar yerleşmiş, rutinleşmiş olmadığı için gazetelerde nadiren yer almaktadır³².

³² "Football And Football Hooliganism", **a.g.k.**, s. 12

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE FUTBOL ŞİDDETİNİN TARİHSEL SÜRECİ

Futbol, Avrupa'da halk arasında oynanmaya başlanmasından, belli kurallar çerçevesine oturtulduğu 19. yüzyıla kadar adı şiddet olaylarıyla, ölü ve yaralılarla, hatta yasaklarla anılan bir oyun olmuştur. Kısacası bu 'oyun'un geçmişi sayısız ölü ve yaralıyla doludur³³

Futbol tarihinde kaydedilen ilk ölüm vakası 1280 yılında İngiltere'de meydana gelmiştir³⁴. İlerleyen zamanlarda günümüze dek sayısız üzücü olay yaşanagelmıştır ve günümüz 'modern' dünyasında da halen bu tür üzücü hadiseler spor müsabakalarında, ağırlıklı olarak futbol maçlarında, yaşanmaktadır. İlerleyen kısımlarda bu tür üzücü hadiselerden bahsedilecektir.

Spor müsabakalarındaki şiddet olayları öyle bir hal almıştır ki; izleyenler için spordan çok bir şöleni ve eğlenceyi andıran, yalnızca takımlarını desteklemek için spor salonlarını dolduran seyircilerinin yaptıkları tek tezahürat "defense, defense"³⁵ olan ABD Profesyonel Basketbol Ligi (NBA)'nde bile tribünlerde olaylar meydana gelebilmektedir³⁶.

³³ T. Stemmler, **Futbolun Kısa Tarihi**, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi, 2000, s.27

³⁴ T. Stemmler, **a.g.e.** s.28.

³⁵ Rakip takım hücum ederken kendi takımlarının iyi savunma yapması amacıyla yapılan tezahürattir.

³⁶ 19.11.2004 günü NBA'de oynanan Indiana Pacers – Detroit Pistons arasında oynanan maçta önce 9 basketbolcu önce kendi aralarında, daha sonra bazı oyuncular ise seyircilerle kavga etti. Olaylar sonunda kavgaya karışan oyunculara rekor cezalar verildi. Ayrıntılar için: Milliyet, Akşam, Hürriyet, ve Sabah gazetelerinin 20.11.2004 ve 23.11.2004 tarihli nüshaları ve <http://www.ntv.com.tr>

Türkiye’de şiddet olayları özellikle futbol karşılaşmalarında meydana gelirken son zamanlarda başta basketbol olmak üzere diğer spor karşılaşmalarında da tribün olaylarına rastlanmaktadır³⁷.

Futbolun yasaklarla dolu 700 yıllık erken tarihinde. yasaklama kararlarını gerektiren en önemli neden, o dönemlerde İngiliz ve Fransız resmi makamların futbolun huzur ve asayışı bozduğu yönündeki görüşleridir. Yasaklama kararları göz önüne alındığında, bu dönemlerde kamu düzeninin sağlanması görevini üstlenen düzenli polis örgütlerinin olmaması etkili olmuştur³⁸. Aynı zamanda yasaklama kararlarının alınmasında etkili olan başka faktörlerin ise ‘maç yapılan günlerde sıradan vatandaşların pazarın kurulmuş olduğu bölgeden uzaklaşarak ticaretin olumsuz yönde etkilenmesi’³⁹ ve "futbol oyununun halkı okçulukla uğraşmaktan alıkoyarak savunma gücünü körelttiği inancı"⁴⁰ olduğu belirtilebilir. Sonraki dönemlerde de futbol oyunu birçok kez yasaklamalara maruz kalmıştır⁴¹.

Futbolda şiddetin tarihsel gelişimi hakkında vermeye çalıştığımız bu kısa bilgilerden sonra bu bölümde, futbolun profesyonel olarak oynanmaya

³⁷ Futbol dışındaki diğer spor karşılaşmalarında yaşanan şiddet olayları ile ilgili birkaç gazete haberi: “Galatasaray ile Fenerbahçe arasında oynanan basketbol derbisinde yine olaylar çıktı. Sahaya yağın maddeler nedeniyle salon boşaltıldı, taraftar ile polis çatıştı...” **Bu Nasıl Rekabet?**, Milliyet Gazetesi, 10.04.2005. “Erdemirspor’un Fenerbahçe’yi yendiği Bayanlar Basketbol Ligi Play - Off yarı final mücadelesinde olay çıktı. Karşılaşma iki kez 15'er dakika durdu, yöneticiler, taraftarlar birbirine girdi, yaralananlar oldu...” **Yumruklar Konuştu**, Milliyet Gazetesi, 23.04.2005. Yalnızca Türkiye’de değil, başka ülkelerde de diğer spor dallarında tribün olayları meydana gelmektedir: “Panathinaikoslu seyirciler, Efes Pilsen’in motivasyonunu bozmak için ellerinden geleni yaptılar, tribünleri çirkin içerikli pankartlarla doldurdular. Karşılaşmanın ardından da basketbolcularımızın üzerine yürüdüler...” **Gel de Çıldırma!**, Milliyet Gazetesi, 15.04.2005,

³⁸ T. Stemmler, **a.g.e.** s.29.

³⁹ C. Carnibella, A. Fox, K. Fox, J. Mccann, J. Marsh, P. Marsh, **Football Violence in Europe – A Report to The Amsterdam Groupe**, The Social Issues Research Centre (SIRC), 1996. s.19.

⁴⁰ T. Stemmler, **a.g.e.** s.30.

⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz T. Stemmler, **Futbolun Kısa Tarihi**, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi, 2000, s.29-33.

başlandığı zamanlardan itibaren çeşitli kaynaklardan derlenen bilgiler ışığında, dünyada ve ülkemizde yaşanan futbol bağlantılı şiddet olayları ve büyük ölçekli futbol trajedileri hakkında bilgi verilecektir. Devamında ise Türkiye’de yaşanmış futbola dayalı şiddet olaylarından örnek olarak seçilmiş üç tanesi ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Dikkat edilmesi gerekli bir husus olarak futbolla bağlantılı şiddet olaylarının sahada, tribünde ve stad dışında⁴² da yaşanabildiği göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1 DÜNYADA FUTBOL BAĞLANTILI YAŞANAN BÜYÜK FACIALAR

Tarih	Ülke	Maç	Özet
05.04.1902	İskoçya	İskoçya-İngiltere	Maçın oynandığı stadın arka duvarının çökmesi sonucunda 25 kişi hayatını kaybetti, 517 kişi yaralandı ⁴³
09.03.1946	İngiltere	Bolton Wounderers-Stoke City	Maç başlamadan önce duvarın çökmesi sonucu çıkan izdiham neticesinde 33 kişi öldü, 400 kişi yaralandı ⁴⁴
30.03.1955	Şili	Şili-Arjantin	Maça gelen seyircilerin sebep olduğu izdiham sebebiyle 6 kişi öldü ⁴⁵
24.05.1964	Peru	Peru-Arjantin	Hakemin Peru’nun attığı golü iptal etmesi sonucunda çıkan olaylarda 318 kişi öldü, en az 500 kişi yaralandı ⁴⁶

⁴² A.Ünsal, **Tribün Cemaatinin Öfkesi**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005, s.44.

⁴³ “Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları”, <http://www.ntv.com.tr/news/16956.asp>,

⁴⁴ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁴⁵ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁴⁶ <http://www.zaman.com.tr/?bl=sporvizyon&alt=kapak&trh=20050413&hn=117237>, **Şiddet Sadece Türkiye’nin Değil, Dünyanın da Problemi.**

23.06.1968	Arjantin	River Plate-Boca Juniors	Satdyumda atılan havai fişeklerden dolayı çıkan yangının sebep olduğu izdiham nedeniyle 74 kişi öldü, 150 kişi yaralandı ⁴⁷
1969	El Salvador	El Salvador-Honduras	Meksika'daki Dünya Kupası elemeleri için oynanan maçın 3-2 El Salvador lehine sonuçlanmasının ardından, Meksika'da yaşayan El Salvadorlu'lara saldıran Honduraslılar, rekabeti futbol olayının dışına taşıdı. Bu gelişme üzerine El Salvador, Honduras'a savaş ilan etti. Futbol savaşı yüz saat sürdü. Kurbanları 4 bin ölü, 12 binden çok yaralı oldu ⁴⁸
02.01.1971	İskoçya	Glasgow Rangers-Celtic	Maç sonu çıkan izdihamda 66 kişi öldü, 140 kişi yaralandı ⁴⁹
17.02.1974	Mısır		Oynanan bir lig maçında stadyum kapasitesinin iki katı seyirci alındığından, tribünün çökmesi sonucu 48 kişi öldü, 47 kişi yaralandı ⁵⁰

⁴⁸ <http://www.zaman.com.tr>, **A.g.k.**

⁴⁹ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları,, **A.g.k.**

⁵⁰ M. Erkal ve diğerleri, **Sosyolojik Açından Spor**, İstanbul, Der Yayınlan, 1998, s.165.

31.10.1976	Kamerun	Kamerun-Kongo	Kamerun'un Kongo'yu bir penaltı atışı sonrası yenmesi üzerine Kongolular Gambiya'lı hakeme saldırdılar, bu sırada karşılaşmayı televizyondan izleyen Kamerun Başbakanı'nın, helikopter ile olay yerine paraşütçü birliklerini göndermesiyle çıkan olaylarda 2 seyirci öldü ⁵¹
06.12.1976	Haiti	Haiti-Küba	Haitili taraftarların patlattıkları maytapları silah sesi zanneden taraftarlar paniğe kapıldılar ve bu panik sırasında bir askerin yanlışlıkla 2 çocuğu vurmasıyla olaylar daha da büyüdü. Çıkan karışıklıkta 2 kişinin ezilerek bir kişinin de duvardan atlamak isterken düşerek ölmesiyle toplam 5 kişi öldü ⁵²
20.10.1982	SSCB	Spartak Moskova-Haarlem	Maçın oynandığı gece çok düşük olan ısı nedeniyle bitime yakın stadı terk etmeye başlayan taraftarların son dakikada atılan bir golün sevincine ortak olmak amacıyla geri dönmesiyle yaşanan izdihamda kesin sayı bilinmemekle birlikte 340 kişinin öldüğü tahmin edilmektedir ⁵³

⁵¹ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁵² Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁵³ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.165.

17.11.1982	Kolombiya	Cali-Amerika	Maç sonunda çıkan olaylar sonucunda 24 kişi öldü, 197 kişi yaralandı ⁵⁴ .
17.05.1985	İngiltere	Bradford City-Lincoln City	Maç sırasında bir sigara izmaritinin stadın ağaç kısımlarını yakması sonucu çıkan yangında 56 kişi öldü ⁵⁵
29.05.1985	Belçika	Liverpool-Juventus	Şampiyon Kulüpler Kupası finali öncesi İngiliz taraftarların, İtalyan seyircilerin bulunduğu tribüne saldırması sonucu 39 kişi sıkışarak öldü, 600 kişi yaralandı ⁵⁶
04.06.1986	Meksika	Meksika-Belçika	Belçika'nın galibiyetinin ardından Meksikalı taraftarların çıkardıkları olaylarda 45'i ağır olmak üzere 187 kişi yaralandı ⁵⁷
16.06.1986	Meksika	Meksika-Bulgaristan	Meksika'nın Bulgaristan'ı mağlup etmesinin ardından kutlamalara katılmak istemeyen 2 kişi vurularak öldürüldü. 11 kişinin de aynı kutlamalarda meydana gelen çeşitli trafik kazalarında ölmesi sonucu toplam 13 kişi öldü, 200 kişi yaralandı ⁵⁸

⁵⁴ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.165.

⁵⁵ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.165

⁵⁶ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁵⁷ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.166.

⁵⁸ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.166.

02.07.1986	Meksika		1986 Dünya Kupası şampiyonu olan Arjantin'de şampiyonluk kutlamaları sırasında 3 kişi öldü, binden fazla Arjantinli ise yaralandı ⁵⁹
10.03.1987	Libya		Stat içinde, ellerinde bıçak olan vahşi kişiler tarafından paniğe sürüklenen taraftarlardan 20'si, yüklendikleri duvarın çökmesi sonucunda ezilerek öldü ⁶⁰
12.03.1988	Nepal		Dolu fırtınasından kaçan taraftarların, kilitli olan stat çıkışında sıkışması sonucu 93 kişi öldü, 100 civarında kişi yaralandı ⁶¹
15.04.1989	İngiltere	Liverpool- Nothingam Forest	Maç esnasında polisin dışarıda bulunan kalabalığı yatıştırmak amacıyla stadın kapılarını açması sonucunda zaten dolu olan statta çıkan kargaşada 95 kişi ezilerek öldü ⁶²
05.06.1989	İtalya	Milan-Roma	Maç öncesinde Milanlı taraftarların karşılaşmayı izlemeye gelen Romalı taraftarların üzerine yürümesi sırasında yere düşerek Milan taraftarlarınca tekmelenen bir Roma taraftarı öldü ⁶³

⁵⁹ <http://www.zaman.com.tr>, **A.g.k.**

⁶⁰ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁶¹ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁶² Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁶³ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.167.

13.08.1989	Nijerya	Nijerya-Angola	80 bin kapasiteli stadyuma 100 binin üzerinde seyircinin alınması üzerine kalabalıkta sıkışan 7 taraftar öldü ⁶⁴
06.07.1990	İngiltere	İngiltere-Federal Almanya	Maç sonucunda İngiltere'nin elenmesinin ardından ülkenin 30 ayrı kentinde çıkan olaylarda 3 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı ⁶⁵
13.01.1991	Güney Afrika	Kaizer Chiefs-Orlanda Pirates	Maç sonrası hakeminin kararlarına kızan tarafların çıkardığı olaylarda 34 kişi öldü, 50 kişi yaralandı ⁶⁶
05.05.1992	Fransa	Olympic Marseille-Bastia	Tribünlerin kapasitesini arttırmak amacıyla yapılan geçici tribünü çökmesi sonucunda 17 kişi öldü, 1900 kişi yaralandı ⁶⁷
09.09.1993	Kolombiya	Kolombiya-Arjantin	Kolombiya'nın maçı kazanmasının ardından kutlamalar sırasında aşırı taşkınlık nedeniyle 76 kişi öldü. Kolombiya'da halkın sokaklara dökülerek başlattığı kutlamalar sırasında yaşanan faciada yaralananların sayısı da 900'ü aştı ⁶⁸

⁶⁴ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.167.

⁶⁵ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.169.

⁶⁶ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.169.

⁶⁷ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.169.

⁶⁸ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.169.

02.07.1994	Kolombiya	Kolombiya-ABD	Kolombiya milli takımının 1994 Dünya Kupası'nın ilk turunda Andreas Escobar isimli futbolcunun kendi kalesine attığı gol sebebiyle elenmesi üzerine bu futbolcu ülkesinde uğradığı bıçaklı saldırı sonucu öldü ⁶⁹
16.06.1996	Zambiya	Zambiya-Sudan	Zambiya'nın Sudan'ı yenmesi üzerine çıkan olaylarda 9 kişi öldü, 78 kişi yaralandı ⁷⁰
14.07.1996	Libya		Libya Lideri Muammer Kaddafi'nin oğlunun kontrolündeki takımın maçı sırasında tribünlerde çıkan ayaklanma sonucunda 50 kişi öldürüldü ya da yaralandı ⁷¹
16.10.1996	Guatemala	Guatemala-Kosta Rika	Maç öncesinde tribünde çıkan panik nedeniyle 78 kişi öldü, 180 kişi yaralandı ⁷²
20.04.2004	Liberya	Liberya-Çad	Dünya Kupası eleme maçında çıkan olaylar nedeniyle 3 kişi öldü, çok sayıda kişi yaralandı ⁷³
06.05.2000	İngiltere	Rotherdam United-Swansea City	Maçtan önce taraftarlar arasında yaşanan sözlü sataşmalar, kent merkezinde taşlı sopalı kavgaya dönüştü. 1 kişi öldü ⁷⁴
11.04.2001	Güney Afrika	Kaizer Chiefs-Orlando Pirates	Maç esnasında tribünlerde çıkan izdiham sonucu 43 kişi öldü ⁷⁵

⁶⁹ M. Erkal ve diğerleri, **A.g.e.**, s.169.

⁷⁰ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁷¹ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁷² Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁷³ Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları, **A.g.k.**

⁷⁴ "Holiganlar Yine Ölüm Saçtı", **Cumhuriyet Gazetesi**, 08.05.2000.

⁷⁵ "Facia Golle Geldi: 48 Ölü" **Hürriyet Gazetesi**, 13.04.2001

30.04.2001	Kongo	Lupopo-Mazembe	Maç sonu çıkan izdihamda 14 kişi öldü ⁷⁶
09.05.2001	Gana	Kumasi-Accra	Maçta çıkan olaylarda 130 taraftar öldü, 100'den fazla taraftar yaralandı ⁷⁷
25.03.2005	İran	İran-Japonya	İran'ın 2-1 galibiyetiyle sona eren maçın hemen ardından 100 bin kapasiteli stadı dolduran 130 bin seyirci çıkışa hücum etti. Çıkan izdihamda 5 kişi öldü, yaklaşık 40 kişi ağır yaralandı ⁷⁸

2.2 TÜRKİYE'DE FUTBOL BAĞLANTILI ÖNEMLİ ŞİDDET OLAYLARI

Futbolun şiddet ve sertlik dolu⁷⁹ hayat hikayesinin gereği olarak, Türk futbolunun da şiddetten nasibini almamış olması düşünülemez. Türk futbol tarihinde, 1959 yılında profesyonel ligin başlamasından itibaren yaşanan önemli şiddet olaylarına bir göz atalım. Burada belirtilmesi gereken önemli bir husus; bu bölümde verilen olayların dışında da çok sayıda şiddet olayı meydana gelmiştir. Bu kısımda yalnızca ölümle sonuçlanan ve büyük yankı uyandıran olaylar belirtilecektir:

⁷⁶ "Major Football Related Disasters", <http://www.hooligansfootball.homestead.com/disasters.html>, 15.05.2005

⁷⁷ "Statta Facia: 48 Ölü", **Hürriyet Gazetesi**, 12.04.2001

⁷⁸ "İran'da Stad Dehşeti: 5 Ölü", **Sabah Gazetesi**, 27.03.2005

⁷⁹ T. Stemmler, **a.g.e.** s.28.

Tarih	Şehir	Maç	Özet
17.09.1967	Kayseri	Kayserispor-Sivasspor (2. lig)	Türk futbol tarihinde ilk ve hala en acı veren ⁸⁰ olayda, maç esnasında çıkan olaylar neticesinde 40 kişi öldü, yüzlerce kişi yaralandı ⁸¹
25.06.1969	Kırıkkale	Kırıkkalespor-Tarsus İdman Yurdu (2. lig)	İki takımın seyircileri arasında çıkan olaylarda 4 kişi öldü, yaklaşık 40 kişi yaralandı ⁸²
1991	İstanbul	Beşiktaş- Galatasaray (1. lig)	Maç sonrası Beşiktaş taraftarı Oktay Akdemir, Galatasaray taraftarlarınca tartaklanarak öldürüldü ⁸³
03.10.1993	Ankara	Ankaragücü-Kocaelispor (1. lig)	Maça gelen Kocaelispor taraftarları arasında çıkan kavga sonucu 1 kişi silahla vurulması sonucu öldü ⁸⁴
13.12.1993	İstanbul	Beşiktaş-Fenerbahçe (1. lig)	Fenerbahçe'nin deplasmanda 2-1 kazandığı maçtan iki gün sonra bir kahvehanede galibiyete sevinen Şenel Yeter, dövülerek öldürüldü ⁸⁵
26.04.1995	İstanbul	Türkiye-İsviçre (1996 Avrupa Futbol Şampiyonası grup eleme maçı)	Türkiye'nin 2-1 kazandığı maç sonrasında sokaklarda havaya rastgele ateş açılması sonucu 2 kişi öldü ⁸⁶
20.08.1995	İstanbul	Türkiye-Galler (1996 Avrupa Futbol Şampiyonası grup eleme maçı)	Türkiye'nin Galler'i 6-4 mağlup etmesi sonucu pompalı tüfekte ateş eden şahıs, oğlunu vurarak öldürdü ⁸⁷
05.04.2000	İstanbul	Galatasaray-Leeds United (UEFA Kupası yarı final karşılaşması)	Maçtan bir gece önce Taksim meydanında İngiliz hooliganları ile Galatasaray seyircileri arasında çıkan olaylarda 2 İngiliz öldü, 9 kişi yaralandı ⁸⁸

⁸⁰ A.Ünsal, a.g.e., s.48.

⁸¹ Kayseri Stadı Harp Meydanına Döndü: 40 ölü, 600 yaralı var", **Hürriyet Gazetesi**, 18.09.1967

⁸² A.Ünsal, a.g.e., s. 50

⁸³ "Şiddet sadece Türkiye'nin Değil, Dünyanın da Problemi", **Zaman Gazetesi**, 13.04.2005

⁸⁴ "Kocaeli Taraftarı Öldürüldü", **Milliyet Gazetesi**, 04.10.1993

⁸⁵ "Hani Spor Dostluk ve Kardeşlikti", **Zaman Gazetesi**, 22.01.2002

⁸⁶ "Zaferi Kutlarken Katil Oldular", **Gazete Pazar**, 31.08.1997

⁸⁷ "Sevincimizi Zehir Etiler", **Milliyet Gazetesi**, 28.08.1995

⁸⁸ "Hooligan Dehşeti", **Milliyet Gazetesi**, 06.04.2000

05.04.2003	Kayseri	Kayserispor-Çaykur Rizespor (1. lig)	Maçın bitiş düdüğünün ardından çıkan arbedede, fanatik taraftarların saldırısına uğrayan AK Parti Rize milletvekilleri Abdülkadir Kart, İmdat Sütlüoğlu ve İlyas Çakır yaralandı ⁸⁹ .
06.08.2003	İzmir	Karşıyaka-Göztepe (TSYD İzmir Şubesi Dostluk Kupası Maçı)	Karşıyaka taraftarları arasında çıkan kavgada altı yerinden bıçaklanan Murat Kongu, hayatını kaybetti, 8'i polis 12 kişi yaralandı ⁹⁰ .
21.11.2004	İstanbul	Beşiktaş-Çaykur Rizespor (1. lig)	Maçın ilk yarısının bitimine 20 dakika kala 16 yaşındaki taraftar Cihat Aktaş aldığı bıçak darbeleri sonucunda, kan kaybından hayatını kaybetti ⁹¹ .

2.2.1 Kayserispor-Sivasspor Maçı

Türkiye’de futbol karşılaşmalarında, 1950’li yıllara kadar genellikle fiziksel olmaktan çok sözlü kavgaları andıran olaylar yaşanmaktaydı. 1959 yılında profesyonel ligin ve 1963 yılında Türkiye profesyonel İkinci Ligi’nin kurulmasıyla birlikte, özellikle amatör Anadolu klüplerinin katılımıyla kentler arası hısımlıklar daha da artmış neticesinde çok çok ağır sonuçlar doğurmuştu⁹².

Anadolu’nun komşu kentleri arasındaki gelişen çekişmeyi, Profesör Doktor Kurthan Fişek, *kent klüpçülüğü* ve *kent şovenizmi* dediği bu tehlikeli süreci şu şekilde izah etmektedir⁹³:

"1965'te yatırım ve hizmetlerin bölgesel dağılımında elverdiğince denkserliğin

⁸⁹ "AKP'li Vekile Çirkin Yumruk", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2003

⁹⁰ "Böyle Futbol Olmaz Olsun", **Akşam Gazetesi**, 07.08.2003

⁹¹ "90 Dakika Uğruna Bir Ömür", **Milliyet Gazetesi**, 22.11.2004

⁹² A.Ünsal, **a.g.e.**, s. 46

⁹³ K. Fişek, **Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Dünyada ve Türkiye'de**, İstanbul, YGS Yayınları, 2003, s. 82

gözetildiği bir 'planlı kalkınma' uygulamasına girileli iki yıl olmuştur. Enflasyonlu yılların yarattığı servetler üretken yerel yatırımlara yönelmekte, doyuma yaklaşmış İstanbul piyasasından Anadolu'ya doğru bir yatırım kayması gözlenmektedir. Gerçi kesin koz paylaşımının öznel-nesnel koşulları yoktur ama Anadolu burjuvazisinin hızla güçlenerek İstanbul sermayesine yer yer kafa tutar hale geldiğinin, emekleme döneminden kendi gücüyle yürümeye geçerken de savaşımında kendisine destek olacak tüm araç ve simgelere dört elle sarıldığının her türlü belirtisi vardır. İşte kentli toplulukları çevresinde kenetleyen Anadolu klüpçülüğü, bu öznel-nesnel bütün içinde, giderek güçlenen Anadolu sermayesinin İstanbul'a karşı bir başkaldırma simgesi, bir gövde gösterisi aracı olarak karşımıza çıkmaktadır."

Komşu iki kent olan Kayseri ile Sivas arasında yıllardır süren siyasal ve bölgesel ekonomik çekişmenin yaşandığı bir dönemi⁹⁴ resimleyen bu bilgilerin akabinde, Türk futbol tarihinde ilk ve hala en acı veren faciası⁹⁵ olma özelliği taşıyan Kayserispor-Sivasspor karşılaşmasını daha yakından inceleyelim:

Kayseri'de 17 Eylül 1967 pazar günü komşu iki iç Anadolu kentinin futbol takımları olan Kayserispor ile Sivasspor karşı karşıya geldiler. Maç saat 16.00'da başladı. Maçın 20'nci dakikasında Kayserispor'un 1-0 öne geçmesiyle birlikte önce futbolcular birbirine girdi. Ortam biraz yatışmışken Sivasspor tribününden yükselen aleyhte tezahüratlar üzerine Kayserispor taraftarları stada gizlice soktuğu taşları 5 bin kadar Sivaslı taraftarın bulunduğu tribüne atmaya başladılar. Sivaslı taraftarlar da kendilerine atılan

⁹⁴ A.Ünsal, **a.g.e.**, s. 49

⁹⁵ A.Ünsal, **a.g.e.**, s. 48

taşları bu kez Kayserili taraftarların üzerine doğru attılar. Bunun üzerine iki takımın taraftarları tekme tokat birbirlerine girdiler ve stada büyük bir panik başladı. Yirmi bini aşkın taraftar panik halinde stadın çıkış kapılarına ve tel örgülere hücum etmeye başladı. Kaçmaya çalışanlar tel barikalara takıldı, ezilenler oldu. Tabanca ve bıçaklar da çekilince Kayseri stadındaki facianın bilançosu yüksek çıktı: 38'i Sivaslı 39 kişi hayatını kaybetti. Bir taraftar da bıçaklanarak ölünce toplam 40 taraftar hayatını kaybederken, 600'ü aşkın kişi yaralandı. Futbol kavgası yeşil sahadan olaya taraf kentlere sıçradı. Olayları duyan Sivas halkı galeyana gelerek Sivas'taki Kayseri kökenli vatandaşların sahip oldukları işyerlerini, binaları ve araçları yağmaladılar. İki kenti birleştiren karayolunda barikat kuran Sivaslılar, Kayseri plakalı araçları çevirip ateşe verdi⁹⁶. 10 bin kişilik kalabalık daha sonra vilayet önüne yürüdü, topluca vilayet meydanında 'Kana kan isteriz, Kayseri'ye yürüyelim' sloganı da duyuldu.⁹⁷ Ertesi gün misilleme olarak Kayseri'de Sivas kökenlilere ait 20 işyeri ve bir otel yakıldı⁹⁸. Dönemin başbakanı Süleyman Demirel, büyük önem verdiği Rusya gezisini bir gün erteledi, Bakanlar Kurulu'nu topladı. Başbakan radyo konuşmasında, 'Şuursuz tahriklerle devam ettirilmek istenilen bu hadisenin futbol tarihimizde tek kalmasını temenni ederim' dedi. Her iki ilin valisi ve emniyet müdürü görevlerinden alındı. Olaylar yavaş yavaş yatıştı.⁹⁹

İç Anadolu'nun her alanda bölgesel merkezi olma iddiasındaki düşman kardeşleri Kayseri ve Sivas şehirlerinin futbol takımları arasında

⁹⁶ A.Ünsal, **a.g.e.**, s. 49-50

⁹⁷ E. Berberoğlu, "Kayseri-Sivas Maçını Unutmayın", **Hürriyet Gazetesi**, 10.04.2000.

⁹⁸ A.Ünsal, **a.g.e.**, s. 49-50

⁹⁹ E. Berberoğlu, **a.g.m.**

oyanan ve 40 ölü ve 600 yaralı ile sonuçlanan olayların başlamasına neden olan maç, futbolun yalnız iki takımın oyuncuları arasında oynanmadığının, bölgesel, kentsel rekabetin uzantısı olduğunun kanlı bir göstergesi olarak da değerlendirilmekte, Kayseri stadının tribünlerinde yan yana uzanan cesetler Anadolu'ya yayılan futbolun alttan alta beslenen eski gerilimlerin su yüzüne çıkması için uygun bir arena oluşturduğunun ilk işareti olarak kabul edilmektedir¹⁰⁰

O dönemde Mülkiye Müfettişi olan emekli Vali Ziya Çöker kaleme aldığı meslek anılarında; Kayseri Valisi'nin maçlara gitme gibi bir alışkanlığının olmadığı gibi Sivas'la yapılacak bu kritik maçın olduğu gün, üstelik maç günü yapılan ihbarlarda olaylar çıkabileceği bildirilmesine karşın, civardaki bir köye gitmesi nedeniyle kendisine ulaşamadığını belirterek görevden alınmasına karar verildiğini ifade etmektedir¹⁰¹. Soruşturmada elde edilen diğer bulguları şu şekilde sıralamaktadır¹⁰²:

- ✓ *Kayseri'de maç öncesi tansiyon büyük ölçüde yükselmiş, heyecanlı seyirci grupları sokaklarda davul zurnalarla sabaha kadar dolaşmış, heyecan fırtınası herkesi sarmıştı.*
- ✓ *Valiye maç öncesi yapılan ihbarlarda maçta olaylar çıkabileceği bildirilmiş, önlemler alınması istenmişti.*
- ✓ *Vali, bütün bunlara karşın, yalnız maça gitmemekle kalmamış, maç günü şehirden ayrılarak bir köye gitmişti.*

¹⁰⁰ M. Sefa Demiryürek, **Futbolda Şiddet Olgusu ve Futbol Karşılaşmalarının Güvenlik Yönetimi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, s.46

¹⁰¹ Z. Çöker, **Seçilmişler, Atanmışlar, İnsanlar**, Ankara, Kalemdar Matbaacılık, 2003, s. 123-124

¹⁰² Z. Çöker, **Yönetim ve Siyaset: Bir Valinin İl Yönetimi İlişkin Gönüş ve Anıları**, İstanbul, Kazancı Matbaacılık, 1996.s. 201-202.

- ✓ *Olaylar sırasında konuk seyircilerin ev sahibi seyirciler tarafından taşa tutulması, her geçen dakika dozunu arttırarak en az yarım saat kadar sürmüş, bu süre içinde askeri makamlardan yardım istenmesi için vali aranmış bulunamamıştı.*
- ✓ *Taş yağmurundan kaçan konuk seyircilerin kapıya hücum etmesi ve içeriye doğru açılabilen kapının kalabalığın hücumu nedeniyle açılmaması bir çok insanın ezilme sonucu ölümüne neden olmuştu.*

Üstelik bu trajik maçtan bir hafta önce Kayseri Havagücü ile Sivas Dört Eylül takımları arasında oynanan amatör küme maçında Sivaslı oyuncuların çok sert oynamaları nedeniyle olayların çıkması ve Kayseri Havagücü'nün sahadan çekilmesi¹⁰³. de aslında patlak verecek olan olayların bir habercisi olduğunu belirtmekte fayda var. Kayseri-Sivas arasında futbolun ötesinde bir facianın yaşanmış olması, sporun birleştirici, bütünleştirici yanlarının ve dostluk-kardeşlik öğelerinin dışında cereyan etmesi, tarih sayfalarında bu şekilde yer alması ise, Türk sporu için son derece üzücü olmuştur.

2.2.2 Galatasaray-Leeds United Maçı

Türkiye'de futbol maçlarında meydana gelen şiddet olaylarının en önemlilerinden biri de Galatasaray-Leeds United maçıdır: 2000 yılının 6 Nisan günü İstanbul Ali Sami Yen Stadı'nda oynanacak olan UEFA kupası yarı final maçından önceki önce Taksim Meydanı'nda çıkan kavgada iki İngiliz öldürüldü. Maç günü (6 Nisan 2000) çıkan gazetelerde çıkan haberlere

¹⁰³ H.Dilek, **Maçı Kaybettik**, İstanbul, Kara Kutu Yayınları, 2003, s. 91

göre olay şöyle gelişmişti¹⁰⁴:

İstanbul'a maç için gelen İngiliz taraftarlardan bazıları,Taksim'de bir barda alkol aldıktan sonra çevreye sataşmaya başladılar. Önce bir kamyonetteki şahıslara sözlü saldırıda bulunan alkollü grup, sonra bir taksinin camlarını kırdı ve bu arada Taksim Meydanı'nda toplanmış bulunan bir grup Türk gençle aralarında bıçaklı, sopalı ve taşlı kavga çıktı. Çıkan kavgada İngiliz taraftarlardan Christopher Loftus olay yerinde hayatını kaybederken, Kevin Speight ise kaldırıldığı hastanede öldü. Çıkan olaylar sonunda yedisi İngiliz, ikisi Türk olmak üzere 9 kişi çeşitli yerlerinden yaralandı.

Yine olayla ilgili Türk gazetelerinde genellikle çıkan olaylara Holigan İngilizlerin tahriklerinin neden olduğu savunulurken¹⁰⁵, bazı basın-yayın organlarında çıkan haberlerde meydana gelen bu üzücü olaya karışan Türk taraftarların sergiledikleri davranışların adeta övülmesi¹⁰⁶üzerine, Basın Konseyi Yüksek Kurulu olaylar nedeniyle özel radyo ve bazı televizyon istasyonlarının 'sorumsuzca ve şiddeti kışkırtıcı yayın yaptıkları' gerekçesiyle bazı yayın organlarının dikkatlerinin çekilmesine karar verdi¹⁰⁷

Bu talihsiz olayın İngiliz basınındaki yankıları ise; The Independent, The Guardian gibi saygın gazeteler haberi nesnel bir biçimde okuyucularına ulaştırırken, The Mirror ve The Sun gibi bulvar gazeteleri 'Kan Banyosu', 'Cinayet' gibi sansasyonel manşetlerle olayı aktardığı gözlemlenmiştir.

¹⁰⁴ bkz "Maç Öncesi Dehşet", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000, "Holigan Dehşeti", **Milliyet Gazetesi**, 06.04.2000

¹⁰⁵ Aynı gazetelerin konuyla ilgili alt başlıkları: "Holiganlar bunu hep yapıyor" **Milliyet Gazetesi**, 06.04.2000, "Yine İngiliz Holigan Yine Kan", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000 "İçip İçip Kışkırtılar", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000 "Heysel Faciasının Baş Sorumluları", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000.

¹⁰⁶ Star Gazetesi'nde çıkan "Two Size" başlıklı haberde "sahada ve sokakta İngilizler'e nasıl yeri öptürdüğümüz" anlatılmaktaydı.

¹⁰⁷ "Basın Konseyi: Bazı Kışkırtıcı Yayınlar Oldu.", **Hürriyet Gazetesi**, 20.04.2000

Bu tarihi ma öncesinde yaşanan talihsiz olay, Türkiye kamuoyunu ikiye ayırdı; kamuoyunun bir bölümü olayların basit bir kavgadan ibaret olduğunu, diplomatik platformda İngiltere karşısında ezilmeye gerek olmadığını, olayın faillerinin yakalanıp adalet önünde hesap vereceklerini ve dolayısıyla ortada milli bir ayıp bulunmadığını savunurken, diğeri bir bölüm ise iki İngiliz holiganın, İstanbul'da öldürülmesiyle Avrupa Birliği maceramızın tehlikeye düştüğünü, turizmin bile bu olaydan olumsuz etkilenebileceğini, polisin görevini tam olarak yapmadığını ve yetkili bir makam tarafından İngilizler'den özür dilenmesinin gerekli olduğunu savunmaktadır

Bazı basın-yayın organları söz konusu olayda emniyet güçlerini, her iki takımın taraftarları arasındaki gerginliğin saatler öncesinden başlamasına rağmen yeterli önem almamakla suçlamıştır¹⁰⁸. Konuyla ilgili olarak Trabzon Milletvekili Şeref Malkoç, olaylar ve sorumlularına ilişkin olarak İçişleri Bakanı Saadettin Tantan'a 25 Mayıs 2000 tarihinde yönelttiği yazılı soru ile konuyu Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne taşımıştır¹⁰⁹; Malkoç, ma öncesinde İstanbul'da iki İngiliz vatandaşının öldürülmesi ve bir çok kişinin yaralanması olayı ile ilgili olarak dönemin İçişleri Bakanı'ndan şu soruların cevaplandırmasını istemektedir:

✓ *İngiliz holiganların dünyaca meşhur olduğunun bilinmesine rağmen, İstanbul'a geldikleri andan itibaren İstanbul Valiliği'nce niçin tedbir alınmadığı,*

¹⁰⁸ "Kan aktı, Polis Baktı", **Radikal Gazetesi**, 07.04.2000

¹⁰⁹ M. Sefa Demiryürek, **a.g.m.**, s. 50-51.

✓ Söz konusu olayda gerekli önlemleri almayan ve Türkiye'nin itibar kaybına yol açan İstanbul Valisi hakkında ne gibi işlem yapıldığı, herhangi bir işlem yapılmamışsa niçin yapılmadığı,

✓ Bu olaylar üzerine İçişleri Bakanlığı'nca bir soruşturma ve araştırma yapıp yapılmadığı ve yapıldıysa sonucunun ne olduğu,

✓ Bu tür olayların bundan sonra meydana gelmemesi ve Türkiye'nin dış dünyada itibarının zedelenmemesi için İçişleri Bakanlığı'nın herhangi bir çalışmasının olup olmadığı.

İçişleri Bakanlığı'nın bu soruya yanıtı 14.06.2000 tarihinde yazılı olarak verilmiştir. Bu cevabi yazıda;

✓ 6 Nisan 2000 tarihinde Ali Sami Yen stadyumundaki Leeds United ile Galatasaray arasında oynanacak olan UEFA kupası yarı final ilk karşılaşması için, İngiltere'nin İstanbul Başkonsolosluğu görevlileri, İngiltere'den gelen emniyet yetkilileri, Leeds United futbol takımının yöneticileri ve İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı'nın katılımıyla 28 Mart 2000 tarihinde yapılan toplantıda; maçtan önce taraftarların geliş tarihlerini, sayılarını, isimlerini ve konaklayacakları yerlerin adreslerini içeren listenin, emniyet yetkililerimize iletilmesinin istendiği, ancak İngiliz yetkililerce herhangi bir listenin verilmediği, bu durumun gelecek olan İngiliz vatandaşlarının nerelerde bulunacaklarına ilişkin bilgi edinilmesini zorlaştırdığı ve bundan

dolayı; tedbirlerin maçın oynanacağı stadyum ve çevresinde yoğunlaştırıldı, buna karşın 5 Nisan 2000 tarihinde meydana gelen olayın, maç öncesi, maç esnası ve maç sonrasında maçın oynanacağı stadyum çevresinde alınan tedbirler bölgesinde olmayıp, ne zaman ve nerede çıkacağı önceden belirlenemeyen bir anda gelişen adi bir asayiş olayı olduğu,

✓ *Önergeye konu olan olaya ilişkin İstanbul Valisi Erol Çakır hakkında İçişleri Bakanlığı'nca herhangi bir işlem yapılmadığı,*

✓ *Emniyet görevlilerinin meydana gelen olayla ilgili kusurlu olup olmadıklarının incelenmesi için; 8 Nisan 2000 tarihli Valilik Makamının oluru ile, bir Emniyet Müdür Yardımcısının görevlendirildiği ve halen tahkikatın sürdürüldüğü,*

✓ *Özellikle futbol karşılaşmalarında olmak üzere amatör branşlardaki karşılaşmalar dahil bütün spor müsabakalarında önceki dönemlerde meydana gelen müessif olayların tekrarlanmaması, ulusal ve uluslararası kamuoyunda oluşan kötü izlenimlerin silinmesi amacıyla bu tür müsabakalarda kötü tezahüratla bulunan ve taşkınlık yapan ve şiddet eğilimi gösteren taraftarların müsabaka öncesinde ve esnasında videoya kaydedilmesi, sonrasında açık kimliklerinin, iş-ikamet adreslerinin, fotoğraflarının ve daha önce karıştıkları şiddet olaylarına ait bilgilerin İl Emniyet Müdürlüklerince arşivlenmesi, tespit edilen bu şahısların spor müsabakalarına alınmaması için gerekli tedbirlerin alınması yönünde daha önce yapılmış genelgeler*

doğrultusunda İçişleri Bakanlığı'nca, 18 Nisan 2000 tarih ve 740/00089 sayı ile bir genelge hazırlanarak tüm valiliklere gönderildiği; belirtilmektedir.

Keza; söz konusu müessif olaya karıştığı tespit edilen 20 kişi olaydan kısa bir süre sonra polis tarafından gözaltına alınmıştır. Şahıslar yargılanmak üzere çıkarıldıkları Beyoğlu 1. Ağır Ceza Mahkemesinde 60 yıla kadar ağır hapis cezası istemiyle yargılanmış¹¹⁰, yargılama sonucunda sanıklardan Ali Ümit Demir '*birden fazla kişiyle birlikte, hafif tahrik altında, faili belli olmayacak şekilde 2 kişiyi öldürmek*' suçundan 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmış, öteki sanıklar Süleyman Aydın, Süleyman Gökhan Güven, Özkan Balcı, Kazım Dalga, Hasan Altun ve Çetin Demirkıran da, '*ölümle biten kavgaya karışmak*' suçundan 3 ay 20'şer gün hapis cezasına mahkum olmuşlardır. Bu sanıklardan Hasan Altun ile Çetin Demirkıran'ın cezaları para cezasına çevrilmiş, diğer tutuksuz sanıklar ise '*üzerlerine atılı suçu işlediklerine dair yeterli delil side edilemediği*' gerekçesiyle beraat etmişlerdir. Sanık avukatı Fuat Akkoyunlu, müvekkilinin olayda ağır tahrik altında bulunduğunu tekrarlayarak, davayı temyiz edeceklerini belirtmiştir¹¹¹.

Mahkeme sonucunda verilen cezalara İngiliz basının ve kamuoyunun tepkileri farklı olmuştur. Bir kısım basın-yayın kuruluşu ve Leeds United klubü olay hakkında fazla yorum yapmazken, bir kısmı

¹¹⁰ "Leeds'li İki Taraftarın Katil Zanlıları Hakim Karşısında", **Hürriyet Gazetesi**, 23.04.2000,

¹¹¹ "Leeds'li İki Taraftarın Ölümüyle Sonuçlanan Davada Karar" **Milliyet Gazetesi**, 01.05.2000.

ise verilen cezaları az bulduğunu beyan etmiştir¹¹²

Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nde temyiz edilen davada, maç öncesi 2 İngiliz taraftarın ölümüyle sonuçlanan olayların ardından açılan davada 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılan Ali Ümit Demir hakkında Beyoğlu 1. Ağır Ceza Mahkemesince verilen karar eksik soruşturma gerekçesiyle bozulmuştur. Diğer sanıklar Özkan Balcı, Kazım Dalga, Hasan Altun ve Çetin Demirkıran'ın, "ölümle biten kavgaya karışmak" suçundan verilen 3 ay 20'şer gün hapis cezası, sanıklar Murat Yahşi, İbrahim Emrah Kaygısız, Savaş Altay, Uğur Yevsükof, Burak Savucu, Sinan Cem İster ve Umut Özdemir'in beraatleri usul ve şekil yönünden uygun bularak onanmıştır.

2.2.3 Beşiktaş – Çaykur Rizespor Maçı

Türk futbol tarihinde yaşanan şiddet olayları içerisinde 21.11.2004 tarihinde yaşanan olayın ayrı bir önemi vardır.

İstanbul BJK İnönü Stadyumu'nda oynanan Beşiktaş - Çaykur Rizespor Türkiye Süper Ligi karşılaşmasının 25. dakikasında, 16 yaşındaki Cihat Aktaş isimli taraftar, tribünde çıkan kavgada aldığı bıçak darbeleri neticesinde kaldırıldığı Taksim İlyayardı Hastanesi'nde hayatını kaybetti¹¹³.

12.01.2005 tarihinde İstanbul 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nde olayla ilgili

¹¹² İngiliz basınından Daily Telegraph gazetesi olaydan bu yana tutuklu bulunan sanığın ancak 5,5 yıl hapis yattıktan sonra tahliye edilebileceğini, olaylarda hayatını kaybeden İngiliz taraftarlar Christopher Loftus ve Kevin Speight'in bazı arkadaşlarının cezayı az bulduklarını yazarken, Leeds United Kulübü'nün ise karara yalnızca, Kulüp Sekreteri Eric Carlisle'nin, konunun mahkeme kararıyla kapandığını ifade ettiği açıklamasıyla tepki verdiğini belirtmiştir. The Guardian gazetesi de, savunmanın, kurbanların "provokasyon" yaptıkları fikri üzerine kurulduğuna dikkat çekmiş ve ceza alan sanıkların kararı temyiz etmeye hazırladıklarını duyurmuştur. The Independent gazetesi ise kararın, 2 İngiliz tarafın aileleri, arkadaşları ve Leeds taraftarlarını hayal kırıklığına uğrattığını yazmıştır. İngiliz TV ve radyoları da, İstanbul'da verilen karara geniş yer ayırmışlar ve davanın temyiz aşamasının olabileceğini! Hatırlatmışlardır. **Bkz:** "Leeds taraftarları Ümit Demir'e verilen 15 yıl cezayı az buldular", **Milliyet Gazetesi**, 02.05.2000.

¹¹³ "Doksan Dakika Uğruna Bir Ömür", **Milliyet Gazetesi**, 22.11.2004

yapılan duruşmada, olayın faili Fatih Sözüer'in verdiği ifadeye göre üzücü olay şu şekilde gelişti¹¹⁴:

Fatih Sözüer, maçtan önce arkadaşları Şafak Kalkan ve Cihan Erdem ile buluştu. Olaydan 4 gün önce Erdem'e verdiği çakısını, Erdem olay günü kendisine geri verdi. Cenk Özbulak'ın kombine biletini kullanarak birlikte tek turnikeden geçerek, 'Hediye' olması nedeniyle bir yere bırakmadığı ve 'ayakkabısının içine sakladığı' çakı ile içeriye girdiler. Ara koridorda yürüdükleri sırada 6-7 kişilik bir grup önce kendisine omuz attı, ardından da arkadaşı Cenk Özbulak'a çarptılar, Özbulak'ın tepki göstermesi üzerine de küfür ederek saldırdılar. Fatih Sözüer, stadyuma girdikten sonra arka cebine koyduğu çakıyı çıkararak çevresindeki kişileri dağıtmak ve korkutmak için kendi ekseni etrafında salladı. Daha sonra polis memurları ile güvenlik görevlilerinin müdahalesiyle ayrıldılar, kendisi de bu sırada bıçağı attı.

Olayın akabinde, kapalı tribünde bulunan seyirciler yaklaşık yarım saat bekletildikten sonra, takviye emniyet güçlerinin gelmesinden sonra teker teker dışarı çıkarılmaya başladılar. Güvenlik kameralarının incelenmesinin yanı sıra Cihat Aktaş'ın öldürülüşüne tanık olan üç akrabası da görgü tanığı olarak kapılara yerleştirildi. 1,5 saat süren bu araştırmalar ve görgü tanıklarının teşhisi sonucunda, katil zanlısı olarak üç kişi gözaltına alındı. Bu sırada taraftarlar zanlılara saldırmaya çalıştı. Ancak polis bu linç girişimine izin vermedi ve üç zanlıyı Gayrettepe'deki Asayiş Şube Müdürlüğü Cinayet Büro Amirliği'nde götürdü. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hazırlanan iddianamede, Cihat Aktaş'ı bıçaklayarak öldürdüğü öne sürülen Fatih Sözüer'in, "kasten adam öldürmek" suçundan 24 ile 30 yıl arasında ağır

¹¹⁴ "Tutuklu 4 Sanığın 3'ü Serbest", **Sabah Gazetesi**, 13.01.2005

hapis cezasına çarptırılması istendi¹¹⁵. Cihan Erdem, Şafak Kalkan ve Cenk Özbulak'ın "ölümle biten kavgaya karışmak" ve "suçun işlenmesinden sonra failine yardım etmek" suçlarından 2 ile 4,5'ar yıl arasında hapis cezasına çarptırılmaları öngörülen iddianamede, Melih Işık'a ise "suçun işlenmesinden sonra faile yardım etmek" suçundan 2 ile 4 yıl arasında hapis cezası verilmesi talep edildi¹¹⁶.

Geçmiş dönemlerde ülkemizde futbolla ilişkili birçok şiddet olayı yaşanmıştır ve halen de yaşanmaktadır. Ancak Beşiktaş – Çaykur Rizespor maçında tribünlerde çıkan kavga sonucu Cihat Aktaş isimli şahsın öldürülmesi olayında medyada “tribün terörü” tabirinin yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir¹¹⁷. Bu tabirin bu kadar sık bir biçimde basın-yayın organlarında kullanılması da tesadüfi değildi, zira son zamanlarda futbol müsabakalarında bol miktarda şiddet olayı meydana gelmekteydi, hem de 5149 sayılı *Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun*'un yürürlüğe girmesine rağmen¹¹⁸.

Aslında yaşanan bu tribün cinayeti, kendisine sorumluluk düşen tüm kesimlere şapkalarını önüne koyup düşünme fırsatı verdi, daha doğrusu düşünmek zorunda bıraktı. TBMM Başkanı'ndan¹¹⁹ klüp başkan ve

¹¹⁵ “90 Dakika Uğruna Bir Ömür”, **Milliyet Gazetesi**, 22.11.2004

¹¹⁶ “Tutuklu 4 sanığın 3'ü serbest”, **Sabah Gazetesi**. 13.01.2005

¹¹⁷ Cihat Aktaş'ın Beşiktaş- Çaykur Rizespor maçı esnasında bıçaklanarak öldürülmesinden sonra basında çıkan “Tribün Terörü” tabirlerinden bazıları için bkz “*Son zamanlarda tırmanan tribün terörü konusunu kaleme almak zaman aldı...*” Tayfun Öneş, “Şiddet Ne Yana Düşer Usta, Mutsuzluk Ne Yana?”, <http://www.ntvmsnbc.com/news/299443.asp>, 06.12.2004, “...**Tribün terörü** artık bizi rahatsız ediyor...”, “Spor Camiası Ne Dedi?”, http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_237.html, 27.12.2004, “...*bir taraftarın bıçaklanarak öldürülmesiyle tribün terörünün en üst seviyeye ulaşması...*”, “Sporda Şike ve Şiddet”, http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_214.html, 27.12.2004, “Tribün Terörünün İlk 11'i”, **Aksiyon Dergisi**, 521. sayı, 29.11.2004,

¹¹⁸ “Tribün Terörünün İlk 11'i”, **Aksiyon Dergisi**, 521. sayı, 29.11.2004,

¹¹⁹ “TBMM Başkanı Arınç TBMM'de Bakkallar ve Bayiler Federasyonu yöneticilerini kabulü sırasında Beşiktaş İnönü Stadı'nda bir gencin öldürülmesi ile ilgili soruları yanıtladı”: “Son

yöneticilerine¹²⁰, TFF Başkanı'ndan spor yazarlarına, amigolardan emniyet yetkilileri ve mülki idare amirlerine¹²¹ kadar futbolla alakalı her kesim, sporda şiddetin önlenmesi konusunda özeleştirici ve değerlendirmeler yaparak çuvaldızı kendilerine batırma fırsatı yakaladı. Bu açıdan bakıldığında bu tribün cinayeti, sporda şiddetin önlenmesi konusunda bir milat sayılabilir.

yıllarda sporla şiddetin yan yana geldiğini ve maalesef sporun gölgelendiğini hepimiz görüyoruz..., yasanın çıkmasının hemen akabinde bizi tekrar düşünmeye sevk ediyor. Ben yarın yapılacak görüşmelerde çok önemli konuşmalar yapılacağına ve dikkatlerin çekileceğine inanıyorum. Ama hem Meclis olarak denetim görevimizi yerine getirirken, yetmiyorsa ilave yasalar çıkarmayı da gündeme getirebiliriz."

http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_basin_aciklamalari.aciklama?p1=12583,
22.11.2004.

¹²⁰ "Beşiktaş Kulübü Başkanı Yıldırım Demirören: 'O, benim de oğlum olabilirdi. Dün gece hiç uyuyamadım' dedi"... , http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_239.html

¹²¹ "İstanbul Valisi Muammer Güler, BJK İnönü Stadi'nda dün oynanan Beşiktaş-Çaykur Rizespor maçı sırasında bir kişinin öldürülmesi olayında, pek çok kurumun sorumluluk taşıdığını söyledi", "Cinayetten Herkes Sorumlu",
http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_236.html

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FUTBOLDA ŞİDDET VE HOLİGANİZMİN MEVCUT DURUMU

Birinci ve ikinci bölümlerde bahsedildiği ve örneklendiği üzere, futbolda şiddet ve holiganizm, geçmişten günümüze dünyada birçok ülkenin problemi durumundadır. Çalışılan konunun kapsamı sebebiyle, Türkiye’de ve belli başlı Avrupa ülkelerindeki durum irdelenecektir.

3.1. Futbolda Şiddet ve Holiganizmin Avrupa’daki Mevcut Durumu

Günümüzde Avrupa ülkelerinin bir çoğunda ortak bir problem haline gelen holiganizmin, belli başlı Avrupa ülkelerinde hangi boyutta olduğuna dair kısa açıklamalar yapılmaya çalışılacaktır.

3.1.1. İngiltere

Holiganizmle ilgili yapılan bir çalışmada ilk sırada İngiltere’nin olması tesadüf değildir. Zira futbol kelimesinin, Avrupa’da ilk oynandığı yıllardan itibaren şiddet ve sertlikle beraber anılmış olmasının¹²² yanı sıra, özellikle son çeyrek yüzyıllık dönemde yaşanan önemli holiganizm vakalarında İngiliz holiganlarının başrolde olması¹²³ da İngiltere’nin “birinci sırada” olması için

¹²² Futbolun tarihsel gelişimi ve futbolda şiddetin tarihçesi birinci ve ikinci bölümlerde ayrıntılı olarak anlatıldığı için burada fazla ayrıntıya girilmemiştir.

¹²³ Özellikle, 29.05.1985 tarihinde oynanan UEFA Şampiyon Klüpler Kupası maçında 39 kişinin hayatını kaybetmesi ile ivme kazanan İngiliz holiganizminin, daha birçok olayda da başrolde olduğu unutulmamalıdır. Keza 06.04.2000 tarihinde İstanbul’da oynanacak olan

yeterli birer faktördür. Keza, holiganizm ve futbolda seyirci şiddeti ile İngiltere'nin adı adeta özdeşleşmiş, holiganizm ise “ *İngiliz Hastalığı*”¹²⁴ olarak anılmaya başlamıştır.

İngiltere'de 1960'lı yılların ortalarından itibaren futbol taraftarlarının şiddet ve yıkıcı davranışları hakkında yaygın bir huzursuzluğun olageldiğini vurgulayan Dunning, Murphy ve Williams; 1980'li yıllarda gerek Kıta Avrupası'ndaki ve gerekse ülke içindeki maçlarda fanatik ya da serseri davranışlarından kaynaklanan olayların, futbolun gittikçe daha yerleşik ve daha ciddi şiddet kaynağı haline geldiği yönündeki kaygıyı güçlendirdiğini belirtmektedirler. Mayıs 1985'te Heysel faciasında Liverpool taraftarlarının karıştığı ve çoğu İtalyan olmak üzere 39 futbol seyircisinin ölümüne yol açan olaylarla doruğa çıkan olaylar zinciri, İngiliz futbol klüplerinin Avrupa sahalarında maç yapmalarını süresiz olarak yasaklamalarıyla neticelenmiştir. Yaşanılan bu süreç İngiliz hükümetini harekete geçirerek konu ile ilgili çeşitli tedbirler almaya yöneltmiş ve bu alanda Avrupa'nın en geniş kapsamlı yasal ve yönetsel önlem ve yaptırımlar ortaya konulmuştur¹²⁵.

3.1.2. İtalya

Ortaçağda İtalya'sında futbol, 'calcio' ismiyle oynanmakta iken, ilk

UEFA Kupası Yarı Final karşılaşması öncesinde çıkan kavgada iki İngiliz'in öldürülmesi olayında, her ne kadar İngilizler “*mağdur*” da olsa , yaptıkları hareketlerle karşı takımın taraftarlarını tahrik ederek “*başrol*” oynadıkları gözden kaçırılmaması gereken bir husustur.

¹²⁴ C. Carnibella, A. Fox, K. Fox, J. Mccann, J. Marsh, P. Marsh, **Football Violence in Europe – A Report to The Amsterdam Groupe**, The Social Issues Research Centre (SIRC), 1996. s.24.

¹²⁵ M. Sefa Demiryürek, **Futbolda Şiddet Olgusu ve Futbol Karşılaşmalarının Güvenlik Yönetimi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003, s.60.

zamanlarda fazla sert bir oyun değilken zamanla sertliğin bol olduğu bir hale gelmişti¹²⁶. Günümüzde ise İtalya'nın futbol ve şiddet konularında hiç de iyi bir karnesi olduğu söylenemez. İtalya'da 1980'li yılların ikinci yarısının toplumsal huzur ortamında, stadyum en önemli kamu düzeni meselesi haline gelmiştir¹²⁷. İtalya'da resmi verilere göre 1988-89 sezonunda, futbolla ilgili yaşanan şiddet olaylarında 2 kişi hayatını kaybetmiş, 513 kişi yaralanmış ve olaylara karışan 123 fanatik tutuklanmıştır. Resmi olmayan kaynak olarak değerlendirilen gazetelerden derlenen bilgilere göre ise aynı sezonda oynanan toplam 686 Serie A ve B ligi maçından % 9.5'ine karşılık gelen 65'inde şiddet olaylarına rastlanılmıştır. 1970/71 sezonunda oynanan 620 maçın sadece % 0.3'ünde şiddet olaylarına rastlanılmış olması, aradan geçen yıllarda İtalya'da futbolla ilişkili şiddetin önemli artış kaydettiğini göstermektedir. 1994/1995 sezonunda ise bu ülkede futbol nedeniyle şiddet olaylarına karışan kişi sayısı 2922 olurken, polis tarafından gözaltına alınanların sayısı 778 olmuştur.¹²⁸

Avrupa'daki genel trende paralel olarak İtalya'da da 1970'lerde yaşanan stad içi şiddet, 1980'lerden itibaren stad dışında yaşanan şiddete bırakmıştır¹²⁹.

3.1.3. Almanya

Avrupa Parlamentosu'na 1996 yılında verilen bir raporda, Alman fanatiklerinin İngiliz holiganlarından farklı olarak toplumun orta sınıflarından

¹²⁶ T. Stemmler, **Futbolun Kısa Tarihi**, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi, 2000, s.47-48.

¹²⁷ M. Sefa Demiryürek, **a.g.m.**, s. 60.

¹²⁸ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 60-61,

¹²⁹ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 61,

geldikleri ve üç temel tipe ayrıldıkları belirtilmektedir. Bu tiplerden '*tüketim amaçlı*' olanlar, genellikle tribünlerde aynı koltuğa oturarak güzel futbol seyretmeyi hedeflemekte, '*futbol amaçlı*' olanlar; tuttıkları takımın renkleri ve sembolleri ile kendilerini süsleyerek, tribünlerde klüplerini kesintisiz bir biçimde desteklemekte, '*macera amaçlı*' olanlar ise her maçta değişik yerler seçmekte, farklı şeylerin olmasını ummakta, oyuna müdahale etmek istemekte ve değişik heyecanlar peşinde koşmaktadırlar¹³⁰. Alman polisinin futbolla ilgili 1993/94 sezonunda hazırladığı yıllık raporda ise; fanatikleri davranış şekillerine dayanarak daha basit bir şekilde sınıflandırmaktadır: Söz konusu rapora göre Alman fanatikler; şiddetten uzak "*barışçıl fanatikler*", uygun fırsat bulduğunda şiddete yönelebilen "*şiddet eğilimli fanatikler*" ve "*gerçek fanatikler*" olmak üzere üçe ayrılmaktadır¹³¹. Son kategorideki taraftarlar tribünlerde yaşanan ciddi şiddet olaylarının düzenleyicisi konumunda bulunmaktadır. Almanya'da futbolla ilişkili şiddet olaylarının düzeyine ait sayısal veri bulunmamakta birlikte, polis örgütüne futbol taraftarlarının % 10 'luk bir kısmının 3. kategoriye dahil olarak değerlendirildiği bilinmektedir¹³². Almanya'da futbol holiganizminin durumu ile ilgili olarak; son yıllarda uluslararası düzeyde oynanan futbol karşılaşmalarında Nazizm ve Hitler'e dair sembollere zaman zaman rastlanılsa da Alman futbol taraftarlarının politik kimlikleri üzerine yapılan bir araştırmada % 20'lik bir grubun bu simgelerin ifade ettiği siyasal akımlara yakınlık duyduğu, taraftarların çoğunluğunun herhangi bir demokratik partiyi desteklediği (% 35) veya politik görüş belirtmediği (%24)

¹³⁰ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 68,

¹³¹ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 68,

¹³² M. Sefa Demiryürek, **a.g.m.**, s. 61

bulgularına rastlandığı da belirtilmelidir¹³³.

3.1.4. Hollanda

Her ne kadar Hollanda futbolu "*İngiliz Hastalığı*"ndan ağır bir biçimde etkilenmiş görünse de, Hollanda'da futbol maçları bir karnaval görünümünde geçmektedir. Çıkan olaylar da genellikle rakip takım taraftarları arasında değil, holiganlarla polis arasında yaşanmaktadır. Yapılan araştırmalara göre; 1970'li yıllarda yavaş bir artış gösteren futbolla ilişkili şiddet olaylarının 1980'lerde özellikle statların dışında önemli bir sıçrama gösterdiği üzerinde uzlaşılmaktadır. Hollanda polisince yakalanan holiganlar üzerinde yapılan bir istatistiğe göre; saldırganların tümü erkek, %43'ü 16-18 yaş grubunda, %28'i 19-21 yaş grubunda, ve hiçbiri 30 yaşının üstünde değildir. Hollanda'da yapılan başka bir araştırmanın en ilginç verisi ise; holiganların hemen hemen hepsinin problemlili bir eğitim kariyeri olduğu ve etkin bir ebeveyn kontrolünden yoksun olduklarıdır¹³⁴.

3.1.5. Belçika

Belçika'da 1987 yılında yapılan bir araştırmaya göre, oynanan futbol maçlarının % 5'inde, birçok kişinin karışması ve aynı oranda yaralanma ve tutuklanma ile sonuçlanması nedeniyle ciddi olarak nitelendirilen olayların yaşandığı, karşılaşmaların % 15'inde ise daha düşük seviyede şiddet olaylarının görüldüğü saptanmıştır. Taraftar gruplarından en fazla şiddete karışanların ise Anderlecht, Antwerp, Clup Brugge ve Standart Liege taraftarlarının olduğu bildirilmektedir. Aynı zamanda 2000 yılı

¹³³ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 69.

¹³⁴ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 76.

Avrupa Futbol Şampiyonasının düzenleyici ülkelerinden biri olan Belçika'da, son yıllarda holiganizme karşı etkin tedbirlerin alınmaya çalışılmış ve bu tedbirlerin uygulanması zaman zaman tartışmalara neden olmuştur¹³⁵. 11. Avrupa Futbol Şampiyonası sırasında tekrar gündeme gelen bu tartışmalar sırasında Belçika polis ve jandarmasının, şampiyona sırasında taraftarlara karşı izlediği sert tavır siyasi partilerin de eleştirilerine hedef olmuş, koalisyon hükümetinde bulunan Sosyalistler ve Yeşiller ile muhalefetteki Hıristiyan Demokratlar, yaptıkları açıklamalarda, güvenlik birimlerini "makul olmaya" çağırılmışlardır.¹³⁶

3.2. Futbolda Şiddet ve Holiganizmin Türkiye'deki Mevcut Durumu

Fanatik, fanatizm, holigan ve holiganizm kavramları göz önüne alındığında 'Türkiye'de holiganizm var mı?' sorusunu yanıtlamak oldukça zor görünmektedir. Döner bıçağı ile maça gidenlerin olduğu, taşıdıkları silahlara bakıldığında, amaç açısından, Avrupalı holiganlardan pek de farklı görünmeyen taraftarların da bulunduğu bir gerçektir. Ancak Türkiye'de, İngiltere'de olduğu gibi spor dışı hedeflere saldırı olmadığı ve İngiltere'deki olaylarla Türkiye'dekiler arasında -şimdilik- önemli bir fark olduğu söylenebilir. Ayrıca, Türkiye'de spor, sosyal sınıf ve tabaka farklılıklarının aşılabilirdiği tek alan olduğundan, ülkemizde Avrupa türü holiganizmi frenleyecek ya da ona başka bir yön verecek bir tür kaynaşmanın varlığından söz etmek

¹³⁵ C. Carnibella, ve diğerleri., **a.g.k.**, s. 61-62.

¹³⁶ M. Sefa Demiryürek, **a.g.m.**, s. 62.

mümkündür¹³⁷.

Her ne kadar Türk futbolundaki şiddet ve holiganizmin, Avrupa'daki örnekler boyutuna ulaşmış olduğu söylenemez ise de, özellikle son yıllarda stad içinde, tribünlerde ve stad dışında ciddi olayların yaşandığı bilinmektedir¹³⁸. Türkiye'de spor sahalarında yaşanan şiddet olaylarının nedenleri hakkında yapılan çalışmalar şunu göstermiştir ki; Türk toplumun birçok kesiminde varolan şiddet, spor sahalarına da yansımaktadır¹³⁹. Bu konu ile ilgili olarak Marmara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Nilüfer Narlı, "Türkiye'de aile içi şiddetin, çocuklara yönelik şiddetin yaygın olduğu, yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar sonrası suç oranlarının yükseldiği" hususlarına vurgu yaparak, insanların stadyumları içlerindeki öfkeyi ifade edebilecekleri meşru bir alan olarak gördükleri noktasına dikkat çekmektedir¹⁴⁰. Saygın ekonomi ve spor yazarlarından Deniz Gökçe ise; ülkemizde şiddetin olmasının bir sürpriz olmadığını, birçok ailede çocukların disiplin adına dayakla yetiştirildiğini, çocukların okula değil sokağa salındığını, işsizliğin arttığını, şiddet kültürünün kalıcı bir şekilde topluma yerleşebileceğini ve böyle bir ortamda şiddetin her türüsünün olmasının doğal olduğunu vurgulamaktadır¹⁴¹.

Ülkemizde spor müsabakalarında yaşanan olayları daha iyi kavrayabilmek açısından, yalnızca 1 aylık dönemde (1 Nisan 2005 – 1 Mayıs 2005) bazı

¹³⁷ E. Kılıçgil, "Popüler Kültür ve Futbolda Şiddet" Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, **Futbolda Şiddet ve Önlenmesi**, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 2003, s. 343.

¹³⁸ Bu konu ile ilgili olarak, giriş bölümümüzde hazırladığımız 2005 yılının Nisan ayında gazetelere yansıyan "*spor dışı*" haberler incelendiğinde, yalnızca 1 aylık dönemde yaşanan şiddet olaylarının ne kadar yer kapladığı görülmektedir.

¹³⁹ A. G. Kayaoğlu, "**Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma**", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal) Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2000, s.7

¹⁴⁰ "Trabzon'daki Öfke İstanbul'a Sıçradı", **Cumhuriyet Gazetesi**, 22.01.2002

¹⁴¹ D. Gökçe, "Görev Polisin mi?", **Akşam Gazetesi**, 09.05.2003.

gazetelerde çıkan haberlere bir göz atarak, sanıyorum ki, nasıl bir manzara ile karşı karşıya olduğumuz hakkında bir fikir verebilir:

**01.04.2005 – 01.05.2005 Tarihleri Arasında Gazetelerde Yeralan
Sporla İlgili Şiddet Haberleri (Türkiye)**

HABERİN ÖZETİ	HABERİN KAYNAĞI
<i>Samsunspor - Malatyaspor karşılaşması futboldan çok, kartları ve olaylarıyla güne damgasını vurdu. ...Taraftarlar sahaya pet şişe ve koltukları fırlatırken, hakemler maç sonunda 15 dakika soyunma odasına gidemedi.</i>	4 Nisan 2005 Milliyet
<i>Sakaryaspor maçında kırmızı kart gören Effa ile Adem Dursun'a saldıran Teknik Direktör Yılmaz Vural "O an çok sinirlendim ve kendimi kontrol edemedim. Siz de sorumsuz davrandınız. Yaşananları unutam" dedi. Vural'a televizyon görüntüleriyle 15 gün ile bir ay arasında hak mahrumiyeti cezası geleceği ifade edildi.</i>	4 Nisan 2005 Milliyet
<i>PFDK, 2. Lig A Kategorisi'nde mücadele eden Karagümrük Kyoto'nun sahasını Mersin İdmanyurdu karşılaşmasında meydana gelen olaylar nedeniyle 1 maç kapattı.</i>	6 Nisan 2005 Milliyet

<i>Uluslararası Basketbol Federasyonları Birliği (FIBA), 18 Mart'ta BJK Akatlar Spor ve Kültür Kompleksi'nde Fenerbahçe ile oynadığı FIBA Erkekler Avrupa Ligi eyrek final serisi 2. maçında yaşanan sportmenlik dışı olaylar nedeniyle Beşiktaş Kulbn 15 bin Euro para cezasına çarptırdı.</i>	<i>6 Nisan 2005 Milliyet</i>
<i>Parma deplasmanında, top toplayan çocuklara fiili müdahalede bulunduğu tespit edilen Ramazan'a üç, Tmer'e ise iki ma Avrupa kupalarından men cezası verildi.</i>	<i>7 Nisan 2005 Milliyet</i>
<i>Lacivert-Beyazlılar, Euroleague eyrek final ilk maçında Panathinaikos'un yanı sıra Yunanlı taraftarlar ve hakemlerle de mücadele etmek zorunda kaldı...Yunanlı fanatikler ma boyunca Efes Pilsen benchine tacizde bulundu. Uzatma bölümünde ise sahaya giren birkaç kişi kenardaki oyuncularımıza saldırdı.</i>	<i>7 Nisan 2005 Milliyet</i>
<i>Elazığ Başkanı Mustafa Yıldız, Malatya'da oynadıkları ve 1-0 kaybettikleri Sivasspor maçında çıkan olaylar nedeniyle, Malatyaspor'dan özür diledi. Başkan Yıldız, "Stadda ve çevresinde taraftarımızın vermiş olduğu zarardan dolayı zntlyz" dedi.</i>	<i>7 Nisan 2005 Milliyet</i>

<i>Başbakan Yardımcısı M.Ali Şahin'in elinden centilmenlik ödülü alan Başkent takımının teknik direktörü, yardımcı antrenörü, iki futbolcusu ve doktoru Sakarya maçındaki olaylar nedeniyle PFDK'ya sevk edildi... Fair playli Ankaragücü'nün teknik heyeti ve futbolcuları geçtiğimiz haftaki Sakaryasopra maçında centilmenlikte sınıfta kaldı.</i>	7 Nisan 2005 Hürriyet
<i>Vural'ın hışmına uğrayan Adem Dursun, "Onun tokadına ben de tekmeyle karşılık verdim" dedi.</i>	7 Nisan 2005 Hürriyet
<i>2.Lig A Kategorisi'nde Kocaelispor ile Bursaspor arasında oynanacak haftanın en önemli maçı için geniş güvenlik önlemleri alınacak.</i>	8 Nisan 2005 Milliyet
<i>Galatasaray ile Fenerbahçe arasında oynanan basketbol derbisinde yine olaylar çıktı... taraftar ile polis çatıştı Basketbolda bu sezon bir derbi karşılaşması daha 'tribün terörüne' kurban gitti.</i>	10 Nisan 2005 Milliyet
<i>Fenerbahçeli taraftarlar Sakarya Atatürk Stadi'nda gelirken... Sakaryalı taraftarlarla karşılaştı. Taraflar burada önce küfürleşti, daha sonra bazı Sakaryalı taraftarlar Fenerbahçeli taraftarların bulunduğu bir otobüsü taşıyarak camlarını kırdı... Bazı alkollü taraftarların ise geri gönderildiği açıklandı.</i>	10 Nisan 2005 Hürriyet
<i>Galatasaray taraftarı çileden çıktı, maç sonunda Özhan Canaydın ve ekibini istifaya çağırdı, "İmparator Terim, Hırsız Hagi" diye bağırdı. Takımı taşıyan otobüs taşlandı.</i>	11 Nisan 2005 Milliyet

<p><i>Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Mehmet Ali Şahin, İçişleri Bakanlığı'na bir yazı göndererek, hafta sonu oynanan Galatasaray-Trabzonspor maçında yapılan kötü tezahüratla ilgili olarak İstanbul Valiliği'nin bir işlem yapıp yapmadığını sordu...Bakan Şahin, spor kulüplerine, stat içindeki güvenliğin sağlanması için 5 Mayıs tarihine kadar tanınan sürenin yasada yapılacak değişikliklerle uzatılacağını belirtti. Yeni düzenlemeye göre, kulüpler 4 yıl içinde özel güvenlik birimlerini kurarak faaliyete geçirecek.</i></p>	<p>12 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>İkinci başkan Ergun Gürsoy, "Florya'daki bir grup kişi asla bizim taraftarımız değil..." Metin Oktay Tesisleri'ndeki seyircilerin Galatasaray taraftarı olarak kabul etmediğini belirten Gürsoy, sarı kırmızılı seyircileri de vefasızlıkla suçladı.</i></p>	<p>12 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>Galatasaray Kulübü İkinci Başkanı Ergun Gürsoy, Trabzonspor karşılaşması sonrası taraftarın gösterdiği tepkiyle ilgili olarak, "Aslında böyle bir şeyin olmaması lazım. Bunlar adam falan değil, bunlar provokatör" dedi.</i></p>	<p>13 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>Ay - Yıldızlı takımın teknik patronu Ersun Yanal'a, İTÜ'de düzenlenen panelde Galatasaraylı öğrenciler tepki gösterdi. Yanal salona girdiğinde üzerlerinde Galatasaray forması ve atkısı bulunan bir grup öğrenci kendisini ıslıklayıp, "Ersun Yanal, Hakan gerçek" temposu tuttu.</i></p>	<p>13 Nisan 2005 Hürriyet</p>

<p><i>Spordan Sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Ali Şahin, tribünlerde yaşanan gerilim ve küfürlerle ilgili olarak, "Artık tolerans, hoşgörü yok... Yasa harfiyen, eksiksiz uygulanacak. Burada kulüp başkanları ve yöneticiler de nefis muhasebesi yapıp, görevlerini yerine getirecekler. Bu sorunları halletmesi gereken kulüp başkanları, ne yazık ki bir araya gelemiyor. Bunu yapacakları yerde, birbirlerini suçlayan demeçler veriyor, ortalık karışıyor. İmam cemaat misali, onları gören tribündekiler de aynısını yapıyor. Kulüplerin önemli bir bölümü, seyircisine hakim değil. Ancak bundan sonra herkes, üzerine düşeni yapacak" dedi.</i></p>	<p>13 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>İslam Dayanışma Oyunları'nda dünya şampiyonu Zeynel Çelik, Katarlı rakibine kafa attı. Şampiyonluk beklenen Karate Milli Takımımız oyunlardan diskalifiye oldu.</i></p>	<p>13 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>Akçaabat Sebatspor Teknik Direktörü Güvenç Kurtar ve antrenör Mahir Günok, centilmenlik dışı harekette buldukları gerekçesiyle tedbirsiz olarak Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'na (PFDK) sevk edildi.</i></p>	<p>13 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>Trabzonspor eski Başkanı Mehmet Ali Yılmaz, sporda şike ve şiddet iddialarını inceleyen TBMM Araştırma Komisyonu'na bir döneme ışık tutacak önemli bilgiler vererek, eski futbolcuları Ogün'ün Trazonsporlu amigolar tarafından dövüldüğünü açıkladı. Aynı amigoların Hami'yi de tehdit ettiğini söyleyen Yılmaz...</i></p>	<p>13 Nisan 2005 Zaman</p>

<p><i>Kurul, dünkü toplantısında adeta ceza yağdırdı. 2 Nisan'daki Ankaragücü-Sakaryaspor maçında kırmızı kart gören oyuncularına fiili ve sözlü eylemde bulunmaktan, A.Gücü'nün hocası Yılmaz Vural'a 30 gün, ayrıca antrenör Mehmet Demirtaş'a da 22 gün hak mahrumiyeti cezası uygulayan kurul aynı takımın oyuncularından Adem Dursun'a 3, Effa'ya da 2 maç ceza verdi. Ankarasporlu Ümit Karan da 3 maçla cezalandırıldı.</i></p>	<p>13 Nisan 2005</p> <p>Zaman</p>
<p><i>Şampiyonlar Ligi'nde bu hafta oynanan çeyrek final maçlarında çıkan olaylar 25 Mayıs tarihindeki final öncesi güvenlik endişelerini artırdı. İstanbul'a gelecek takımlarından birinin kesin İngiliz olması da sıkıntıları çoğaltıyor.</i></p>	<p>15 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>Polis, yazı yazmak için stada beyaz karton sokmak isteyen 3 taraftarı gözaltına aldı... Provokasyon olabileceği iddiaları üzerine olağanüstü güvenlik önlemleri olan Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü... Karşılaşmanın 3. dakikasında Diyarbakırspor tribünlerinden atılan bir maytap Trabzonsporlu Celalettin'in hemen yanına düştü. Maytaptan etkilenen Celalettin'in yere yığılması nedeniyle oyun 2 dakika durdu. Karşılaşmanın ikinci yarısında polis, taşkınlık yapan Diyarbakırspor taraftarlarına müdahale etti.</i></p>	<p>16 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>

<p><i>Eski greşçilerden antrenör Fatih zbaş, Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda 120 kilonun madalya töreni sırasında Federasyon Başkanı Recai Ustaoglu'na herkesin gözü önünde tokat attı.</i></p>	<p>16 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>Diyarbakırspor Teknik Direktörü Oğuz Çetin, maĉın orta hakemi Mustafa Őulcu'yu sert Şekilde eleştirdi... "Mustafa Őulcu ve onun gibi Şahıslar Türk futbolu iĉinde bu Şekilde yer almamalı" ifadelerini kullandı. Çetin saha iĉindeki olumsuz kararların tribünde yer alan seyircileri ateşlediğini de vurguladı.</i></p>	<p>16 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>28. haftanın aĉılıř mücadelesi gerilim altında geĉti. Ev sahibinin golnn iptalinin ardından maĉ on dakika durdu. Stattan ĉıkan bir grup, MHP İl Başkanlığı'nı taşladı, polis ateş aĉtı.</i></p>	<p>16 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>Adem Dursun ve Effa'ya attığı tokatlarla gündeme gelen Ankaragücü Teknik Direktörü Yılmaz Vural, "Dünyanın en büyük sahnesinde futbolcu veya hoca şovu uygulayarak göstermeli" dedi.</i></p>	<p>16 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>Fenerbahĉe Yönetim Kurulu, Beşiktaş'ı Şükrü Saracoğlu Stadı'nın kapısında ĉiĉeklerle karşılayacak, derbi öncesinde yaşanan gergin ortamı böylece yumuşatmaya ĉalıřacak.</i></p>	<p>17 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>

<i>Büyük derbi için İstanbul Emniyeti geniş güvenlik önlemleri aldı. Maçta 2 bin 700 emniyet mensubu görev alacak, stat içinde 54'ü kulübe, 4'ü polise ait toplam 58 kamera kullanılacak.</i>	17 Nisan 2005 Milliyet
<i>Fenerbahçe Başkanı, Beşiktaşlı taraftarların kendisine ettiği küfürler nedeniyle Demirören'e serzenişte bulundu, "Kimse bu küfür edenlere bir şey yapmıyor" dedi.</i>	18 Nisan 2005 Hürriyet
<i>Deplasman takımlarının seyircilerinin stada toplu gelişleri yasak olmasına rağmen, Beşiktaşlılar belediye otobüsleriyle maça gidince çirkin olaylar yaşandı.</i>	18 Nisan 2005 Hürriyet
<i>Kayseri 2. Amatör Küme Futbol Ligi'nde dün yapılan Sümerspor-Sanayi Esnafspor maçında iki takım futbolcuları arasında çıkan kavgada 14 futbolcu aynı anda oyundan atıldı...maçın 86. dakikasında iki takım futbolcuları arasında kavga çıktı. Polis ekiplerinin ve kulüp yöneticilerinin müdahalesiyle büyümeden önlene kavga sonunda...</i>	18 Nisan 2005 Hürriyet
<i>İkinci Lig A Kategorisi'nde, Mersin İdmanyurdu ile lider Sivasspor arasındaki maçın bitiminde, Mersin İdmanyurdu Kulübü Futbol Şubesi Sorumlusu Aydın Oğuz'un, hakem Metin Tokat'a yumruk attığı öğrenildi.</i>	18 Nisan 2005 Zaman

<p><i>Derbi maçını özel bölümde izleyen Beşiktaş taraftarları, Şükrü Saracoğlu Stadı'na zarar verdi. Maçtan önce büyük titizlikle yenilene numaralı tribünün sağ tarafında oturan siyah beyazlılar 60 koltuğu parçaladı. Aynı kısımdaki körüğü de yırtan konuk taraftarlar, tuvaletlerdeki ayna ve fayansları da yerle bir ettiler.</i></p>	<p>19 Nisan 2005, Hürriyet</p>
<p><i>Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım: "Bana küfür ediliyor. Gel yüzüme et de göreyim seni. İstiklal marşında küfür ediyorsun. Bu bayrağa, tarihe geçmişe saygısızlıktır. Beşiktaş'ta küfürün durmasına imkan yok, önleyemezsiniz"</i></p>	<p>20 Nisan 2005 Hürriyet</p>
<p><i>Beşiktaş Kulübü Divan Kurulu Başkanı Şeref Nasır, futbol fanatiklerinin karıştığı olaylara dikkat çekerek, "Bedava bilet bir rant yarattı ve bu insanlar artık o rantı bırakmak istemiyor" dedi... Nasır, herkesin tribün terörüne karşı işbirliği yapması gerektiğini belirtti... "Dirayetli olmalıyız. Hap atıp, ellerinde biralarla maça geliyorlar. Ben onları Beşiktaşlı olarak görmüyorum. Madem yöneticiyiz, bunu önleyeceğiz. Yönetimle yakın görüşme içindeyiz. 2005-2006 sezonunda tertemiz Beşiktaş sözü veriyorum" dedi.</i></p>	<p>20 Nisan 2005 Hürriyet</p>

<p><i>İTÜ'de düzenlenen panele katılan Fenerbahçe Başkanı, Beşiktaş'ın küfür sorunu çözemeyeceğini iddia etti..."Küfür yalnız o kulüp, bu kulüp değil, tüm kulüplerden, spordan silinmeli. Sporun amacı eğlence olmalı..."</i></p>	<p>20 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>PFDK, Trabzon ve Kayseri maçlarında yaşananlar nedeniyle Galatasaray'a toplam 27 bin 500 YTL ceza kesti. Trabzon'a ise 2 bin 500 YTL fatura çıktı. Beşiktaş'a, Ankaragücü maçında taraftarının çirkin tezahüratları için 7 bin 500 YTL, Fenerbahçe'ye de Sakaryaspor ile deplasmanda oynanan maçta meydana gelen saha olayları nedeniyle 2 bin 500 YTL para cezası verildi.</i></p>	<p>20 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>Fenerbahçe Başkanı, "Yalnız kalırsam, ben de bırakırım. O zaman işin içinden hiç kimse çıkamaz" dedi ve ekledi: "Küfür konusundaki açıklamalarım, ses getirecek. BJK İnönü Stadı'nda bu hafta küfür olmayacak".</i></p>	<p>21 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>Türk futbolunun geleceği olan gençler adeta çılgına döndü. PAF Ligi'nde 10 Nisan'da oynanan iki maçta sahada tekme tokat birbirine giren 16 futbolcuya, PFDK toplam 58 maç hak mahrumiyeti cezası verdi.</i></p>	<p>21 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>

<i>F.Bahçe Teknik Direktörü Daum ile Denizlispor Teknik Direktörü Bulak arasında söz ve mimik düellosuyla başlayan gerginlik havada savrulan yumruklara kadar tırmandı... Ümit Özat, kırmızı kart gördüğü pozisyonu anlatırken, "Giray Bulak bana 'Lan' deyince küfür ettim. O, kim oluyor ki bana böyle hitap ediyor" dedi.</i>	<i>22 Nisan 2005</i> <i>Hürriyet</i>
<i>Ankaraspor Kulübü Onursal Başkanı ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek, A.Gücü Kulübü Başkanı Cemal Aydın'ın suçlamalarına aynı sertlikle yanıt verdi.</i>	<i>22 Nisan 2005</i> <i>Hürriyet</i>
<i>Karşılaşmanın 17. dakikasında Denizlispor Teknik Direktörü Giray Bulak ile tartışan kaptan Ümit Özat kırmızı kart görünce ortalık karıştı. Bulak'ın üzerine yürüyen Christoph Daum güçlkle yatıştırıldı.</i>	<i>22 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Türkiye Kupası'na veda eden Denizlispor'da, Teknik Direktör Giray Bulak'ın Fenerbahçe'nin kaptanı Ümit Özat'a öfkesi devam ediyor. Tecrübeli oyuncunun tribünleri kışkırttığını iddia eden Bulak, "Delikanlı olan, küfür edeceği insanın gözünün içine bakar. 60 kişinin arkasına sığınıp, horozlanıp, küfür etmek yakışmaz" dedi.</i>	<i>23 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>

<i>Erdemirspor'un Fenerbahçe'yi yendiği Bayanlar Basketbol Ligi Play - Off yarı final mücadelesinde olay çıktı. Karşılaşma iki kez 15'er dakika durdu, yöneticiler, taraftarlar birbirine girdi, yaralananlar oldu.</i>	<i>23 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Denizlispor Teknik Direktörü Giray Bulak, Ümit'in kendisine küfretmesine tepki göstererek, "Delikanlı adam küfretmez" dedi.</i>	<i>23 Nisan 2005</i> <i>Zaman</i>
<i>Denizli maçında gördüğü kırmızı kart sonrası Asbaşkan Murat Özaydınlı tarafından locaya çıkarılan Ümit'in, Rüştü'ye küfür eden bir işadamına tepki verdiği için korumalar tarafından dışarı atıldığı ileri sürüldü.</i>	<i>24 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Adana, Gaziantep ve Amasya'da dün oynanan profesyonel lig maçlarında istenmeyen görüntüler sahnelendi.</i>	<i>24 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Galatasaray Başkanı Özhan Canaydın, 300 milyon YTL ile Seyrantepe ihalesine girmeye hazırlanan ve "30 milyon taraftarımıza güveniyoruz" diyen Fenerbahçe'ye sert yanıtlar verdi.</i>	<i>26 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Yol geçen hanına dönen Burhan Felek Spor Kompleksi, şimdi de tinercilerin saldırısına uğradı! Güvenlik önleminin alınmadığı atletizm pistinin, yüksek atlama minderi ile tartanının bir kısmı yakıldı.</i>	<i>26 Nisan 2005</i> <i>Milliyet</i>

<p><i>İkinci Lig B Kategorisi C Grubu'nda, Adana Demirspor ile Şanlıurfa Belediye arasında oynanan maç öncesi ev sahibi taraftarlarla polis arasında çıkan arbede nedeniyle gözaltına alınan Mesut Ardıç isimli taraftarın tutuklandığı bildirildi. Adana Demirspor Taraftarlar Derneği Başkanı Ercan Kurgun maçtan sonra gözaltına alınan ve çıkarıldığı nöbetçi mahkeme tarafından tutuklanan arkadaşları için avukat tuttuklarını söyledi.</i></p>	<p>26 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>Yunan Dışişleri'nin A Milli Takımımız'ın Yunanistan ile yapacağı Dünya Kupası Eleme maçı için Kardak krizinden daha büyük kaygı duyduğu bildirildi.</i></p>	<p>27 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>Eski Kayserispor Taraftarları Derneği Başkanı Mehmet İncialan'ın, Galatasaray Teknik Direktörü Hagi'ye Kayseri halkına hakaret ettiği gerekçesiyle açtığı tazminat davasında ilk duruşma 2 Mayıs'ta yapılacak.</i></p>	<p>27 Nisan 2005</p> <p>Zaman</p>
<p><i>Aziz Yıldırım bugün Özhan Canaydın'la yapacağı zirvede, "Kupa finali olaysız geçsin. Siz taraftarınıza sahip çıkın, biz de gerekeni yapalım" diyerek sözlü garanti isteyecek.</i></p>	<p>28 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>

<p><i>İkinci Futbol Ligi (A) Kategorisi'nde mücadele eden Elazığspor'da, kulüp basın sözcüsü Murat Turan, Diyarbakırspor ve Elazığspor'un köklü ve mazileri temiz kulüpler olduğunu belirterek, bu kulüplerin mazilerinde nokta kara leke olmadığını savundu.</i></p>	<p>28 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>Erzurum'da tribün terörü, ikinci kez cezalandırıldı. İl Spor Güvenlik Kurulu, Erzurumspor-Siirtspor karşılaşmasını polis kamerasından izledi. Görüntüleri değerlendiren kurul, karşılaşmada tribündeki koltukları kırarak sahaya atan İsak Atar'a bin 112 YTL (1 milyar 112 milyon lira), sahaya inerek Siirtli futbolculara saldıran Sinan Karslıoğlu'na ise 556 YTL (556 milyon lira) ve 6 ay maç izlememe cezası verdi.</i></p>	<p>28 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>Yıldırım ile Canaydın'ın barış zirvesinde ipler koptu. Fenerbahçe Başkanı, "Taraftarınız ölmüş anama küfür ediyor. Dostluktan nasıl söz edersiniz" dedi.</i></p>	<p>29 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>Rizespor maçı öncesinde dostluk ve de centilmenlik tabloları yaşandı... Ancak maçın ikinci yarısı başlamadan bir grup taraftarın "Satılmış Rıza" diye bağırmaları tüm güzellikleri gölgede bıraktı.</i></p>	<p>30 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>

<p><i>Galatasaray ile Fenerbahçe arasında oynanacak olan Türkiye Kupası Finali öncesinde, iki kulüp arasındaki gerginliğin giderek tırmanması üzerine gazete ve televizyonların spor servisi müdürleri özel bir yemekte bir araya geldi... Medyanın önde gelen isimleri Şampiyonlar Ligi Finali öncesinde oynanacak olan Galatasaray-Fenerbahçe maçının olaysız geçmesi için yöneticilerin sivri demeçler vermemesi gerektiğini ifade ettiler. Spor servisleri sorumluları, tansiyonu düşürmek için her türlü çağrıya destek verme kararı aldı.</i></p>	<p>30 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>Levent Bıçakçı projeler hakkında bilgi verdi, "Süper Lig markalaşacak. Şampiyonlar Ligi için kiralanın 2 bin güvenlik elemanı Türkiye Kupası finalinde de görev yapacak" diye konuştu.</i></p>	<p>30 Nisan 2005</p> <p>Milliyet</p>
<p><i>İstanbulspor-G.Antepspor maçından sonra maçın yardımcı hakemi Ö. Fatih Kalaycı saldırıya uğradı. Saldırıyı gerçekleştiren Abdülkadir Yanar, gözaltına alındı.</i></p>	<p>30 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>
<p><i>G.Saray ile Malatyaspor, Kamerunlu futbolcu yüzünden birbirine girdi. Cimbom'un yöneticileri, 'Centilmenlik anlaşmamız var. Saidou bize karşı oynayamaz' derken, Malatyaspor Başkanı Tanrıverdi, 'Ortada anlaşma falan yok, oynayacak' cevabını verdi.</i></p>	<p>30 Nisan 2005</p> <p>Hürriyet</p>

<i>Gaziantepspor karşısındaki yenilgiyi hakeme bağlayan İstanbulspor A.Ş. Genel Müdürü Ergün Yücel, hakemlerin seyirci ve kamuoyu baskısı yaşamadığı için çok rahat düdükler çaldığını ve pek çok maçlarında puan yitirdiklerini söyledi. Yücel olayların bir birikimin sonucu olduğunu ifade etti.</i>	<i>01 Mayıs 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Eskişehir'deki 3. Lig'e yükselme ilk kademesinde... 1-1 biten normal sürenin ardından iki takım oyuncularını birbirine girdi, üç taraftar gözaltına alındı.</i>	<i>01 Mayıs 2005</i> <i>Milliyet</i>
<i>Giresunspor - Pazarspor maçının ardından yardımcı hakem Ali Kılıç ile futbolcular arasında tartışma yaşandı. Araya girdiği anda Kılıç, Giresunspor Kulüp Müdürü Fatih Hocoğlu'na bayrakla vurarak, kafasını yarı. Hocoğlu davacı olunca, yardımcı hakem ifadesi alınmak üzere karakola götürüldü.</i>	<i>01 Mayıs 2005</i> <i>Milliyet</i>

Yukarıdaki gazete haberleri incelendiğinde, Türkiye'de spor alanlarında yaşanan şiddet olaylarının yalnızca futbol maçlarıyla sınırlı kalmadığı, basketbol başta olmak üzere voleybol ve diğer spor müsabakalarında da yaşandığı dikkate değer bir husustur. Gazete haberlerinde dikkate değer bir önemli husus ise; yaşanan olaylarda seyirciler kadar kulüp yöneticileri ile sporcu ve teknik adamların da başrolde olduğudur.

Türkiye'deki holiganizm hakkında net bir şey ortaya konamamasının en büyük nedenlerinin başında, geçmiş yıllara ait futbol karşılaşmaları nedeniyle meydana gelen şiddet olaylarını belirleyen sağlıklı istatistik çalışmaların yapılmamış olması gelmektedir. 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmaya başlamasından sonra ancak sağlıklı veriler derlenmeye başlamıştır. Örneğin; 2004-2005 futbol sezonunda, futbol müsabakalarında işledikleri suçlar nedeniyle, Emniyet birimleri tarafından 704 kişi hakkında adli ve idari işlem yapılmıştır¹⁴². Türkiye'de holiganizmin boyutları hakkında ciddi bir kanıya varmak, ancak elimizde sağlıklı veriler olduğunda mümkün olacaktır.

Adı ister tribün terörü, ister futbol şiddeti, ister holiganizm, ister fanatizm olsun, futbol ve diğer spor karşılaşmalarında spor ruhu ile bağdaşmayan olayların son dönemde sıkça yaşandığı inkar edilemez bir realitedir. Yaşanan bu olayları yalnızca bir grup holigan ya da fanatik, veya şiddet eğilimli insana yükleyerek, bütün suçu onlara atarak işin içinden sıyrılmak; devekuşu gibi başını kuma gömmek anlamına gelmektedir. Suçlu yalnızca bu kişiler değil, toplumun her kesimidir. Spor yazarı Behram Kılıç, 21.11.2004 tarihinde Beşiktaş - Çaykur Rizespor karşılaşması sırasında 16 yaşındaki Cihat Aktaş isimli gencin öldürülmesi sonrasında yazdığı bir yazıda, yaşanan tribün terörünün sorumlularını "Tribün Terörünün ilk 11'i" isimli makalesinde şu şekilde sıralamaktadır¹⁴³:

"1. Kulüp yöneticileri: Bize göre kulüp yöneticileri suçular listesinin ilk sırasında yer alıyor. Ülkemizde kulüp yöneticiliğinin

¹⁴² Bu konu ile ilgili çalışmalar Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı bünyesinde faaliyet yürüten Spor Güvenliği Büro Amirliği'nce yürütülmektedir.

¹⁴³ B. Kılıç, "Tribün Terörünün İlk 11'i", **Aksiyon Dergisi**, 521. Sayı, 29.11.2004

belli bir standardı yok. Herkes yönetici olabilir. Böyle olunca da ortaya hoş olmayan durumlar çıkıyor. Hemen hemen her maç sonrası başta hakem eleştirisi olmak üzere bir sürü tutarsız ve seviyesiz açıklamaya rastlamak mümkün...Yönetimler statlarda rant çeteleri oluşmasına da katkı sağlıyor... Karda kışta, yağmurda çamurda takımını izlemeye gelen binlerce seyirci, saatlerce bilet kuyruğunda beklerken, kulüp yöneticileri aleyhlerinde bağırmasın diye taraftar gruplarına binlerce bileti bedava dağıtıyor. Tribünlerde oluşan sağlıksız yapıya çanak tutuyorlar... fanatiklere sahip çıkıyorlar.

2. Taraftar grupları ve amigolar: *Hemen her takımın taraftar grubu var. Bunların liderleri, tribünde amigoluk yapıyor. Amigolar, yönetimlerden bedava bilet temin ediyor. Bu biletlerin neredeyse tamamını karaborsada satarak kazanç elde ediyor. Tribünde, gruplarını istediği gibi yönlendiriyor...*

3. Başını kuma sokan medya: *Spor medyası olayları körükleyecek yayın yapıyor. Bir gazetenin televizyon reklamı şöyleydi: "Futbol bir oyun değildir, ölüm kalım meselesidir." Çoğu spor yorumcusu, taraftarlığını objektifliğinin önüne koyuyor. "Ben buraya ismimden dolayı değil, X takımını temsilen geldim." türü tanımlamalar; ekrandan fiziğim, kimyam bozuldu türündeki serzenişler, eline çubuk alıp pozisyonların üzerinde saatlerce tartışmalar, futbolu bir oyun olmaktan ziyade bir din gibi sunan manşetler, tuttuğu takıma ceza verildiğinde kulübün sözcüsü gibi davranmalar, medyada sık sık karşımıza çıkan vakalardan sadece bazıları. G.Saray'ın İstanbul'da Leeds United ile oynadığı UEFA Kupası maçından önce Taksim'de iki İngiliz taraftarın öldürülmesi*

olayını bir gazetemiz, “Two Size” manşetiyle okurlarına duyurmuştu... Vur, kır, parçala türü haberlerle beslenen eğitim seviyesi düşük Türk futbol izleyicisinin tribünlerde bugüne kadar çıkarttığı olaylara bu açıdan baktığımızda belki de şükretmemiz gerekiyor.

4. Politikacılar: Siyasetçiler, spora özellikle de futbola bugüne kadar yakın durdu. Çıkarılan yasaları asla tam olarak uygulamadıkları gibi yanlışlıklara göz yumdular. Her spor bakanı sahalarda yaşanan şiddeti önleyeceğini ileri sürdü. Ancak hiçbiri bugüne kadar elini taşın altına sokacak cesareti göstermedi. Cihat Aktaş'ın ölmesinden sonra bir kez daha “Sporda Şiddet” yasası gündeme geldi. Gençlik ve Spor Genel Müdürü Mehmet Atalay çıkarttıkları bu yasaya en büyük tepkiyi siyasetçilerin verdiğini söylüyor; çünkü politikacılar sporun kendi hakimiyetlerinde kalmasını istiyor. Geçen sene Avni Aker'de oynanan Trabzon-F.Bahçe maçında, Fener seyircisinin olay çıkartması sonucu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu, Sarı-Lacivertli kulübe bir maç saha kapatma cezası verdi. Bu ceza bir televizyon programında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a soruldu. Erdoğan, cezayı haksız bulduğuna dair bir beyanat verdi. Sonrasında toplanan Tahkim Kurulu da F.Bahçe'ye verilen cezayı kaldırdı.

5. Futbol Federasyonu: Amerikan Basketbol Ligi NBA'da geçtiğimiz hafta yaşanan kavga tüm dünyada geniş yankı uyandırdı. Kavgaya karışanlara verilen cezalar ise oldukça manidardı. Indiana Pacers-Detroit Pistons maçında tribünlerdeki taraftarlara saldıran Pacers'li Ron Artest'a (73 maç), Stehpan Jackson'a (30 maç) ve Jermaine O'Neal'e (25 maç) sahalardan men cezası verildi. NBA

Komiseri ve gazeteler "Kimse itiraz etmesin, basketbolu kirletmeye hiç kimsenin hakkı yok." diyerek cezaların arkasında durdu. İşte bizimle onların arasındaki en büyük fark buydu.... Türkiye'de ise benzer olaylarda bugüne kadar masaya yumruğunu vurup kararlı bir tutum sergileyen federasyona rastlanmadı... Ceza verilmesi için illa birisinin ölmesi mi gerekiyordu?

6. Yetersiz stadyumlar: *30-40 bin insanın toplandığı stadyumlar UEFA maçları hariç hiçbir zaman standartlara uygun hale getirilmiyor... Maçlara giden gözlemci ve temsilciler gördüklerini ya raporlarına aktarmıyor ya da aktardıkları bilgiler dikkate alınmıyor. Çoğu stadyumda basit bir tuvalet ihtiyacını görmek için yüzlerce kişiyi yerinden kaldırmak gerekiyor... Tribünlerden sökülen betonlar taş haline getirilip sahaya atılıyor.*

7. Emniyet görevlileri: *Emniyet, bugüne kadar, sahalarda cereyan eden kavgalara karışanların hemen hepsini serbest bıraktı. Bu, olayların önlenmesindeki en önemli halkanın saf dışı kalmasına sebep oluyor. Avrupa'da herhangi bir maçta olay çıkartan seyirci maç günleri evinde ya da bir karakolda gözetim altında tutulurken, Türkiye'de sahaya atlayıp rakip takımın oyuncusuna saldıran, hakem dövmeye kalkışan, maçlara pala, satır, döner bıçaklarıyla gelen taraftarlara herhangi bir cezai müeyyide uygulanmıyor. Maç öncesi yapılan aramalarda otobüslerinde döner bıçakları, palalar, satırlar bulunan taraftarlardan bu kesici ve delici aletler alınıyor. Sonrasında bu suç aletlerine rağmen onların stadyumlara girmeleri sağlanıyor. Burada da çoğu zaman devreye kulüp yöneticileri giriyor. Kerli ferli başkanlar o ilin emniyet müdürünü 'siyasi tanıdıklarını' öne sürerek genellikle 'doğu'ya sürmekle tehdit*

ediyor...

8. Futbolcular: Futbol oyununun belki de en masum olması gereken kesimini oluşturuyorlar. Ancak kazın ayağı hiç de öyle değil. Maçlardan önce ve sonraki beyanatlari gibi maç içinde birbirlerine karşı davranışlarıyla tribünlerin gerilmesine sebep oluyorlar. Fair-Play dışı davranışları, kazanmak için her yolu mübah görmeleri, hakeme yönelik taciz ve baskıları, el kol hareketleri, aşırıya kaçan itirazlarıyla futbolun çirkinleşmesine, taraftarın azgınlaşmasına çanak tutuyorlar.

9. Hakemler: Onlar sahada hak dağıtan kişiler. Ancak ne eğitimleri yeterli, ne de gördüklerini etki altında kalmadan çalabiliyorlar... Özellikle büyük takımları kollayan kararlara imza atmalarıyla tepki topluyorlar. Yanlış ve bazen yanlış kararlariyla tribünlerde zaten patlamaya hazır kalabalığı çileden çıkartıyorlar.

10. Gelir seviyesindeki dengesizlik: Futbol, geçim sıkıntısından bunalan insanların kendilerini deşarj ettikleri bir alan... Türk futbol seyircisi genellikle ortaokul mezunu; işçi, esnaf ve işsizlerden oluşuyor. Yüksek öğrenim yapmışlar genelde stada pek gitmiyor. Gelir seviyesi düşük, bir büyük takıma aidiyet duygusu içindeki kalabalıklardan oluşan tribünler üzerlerindeki baskıyı atmak için şiddete başvuruyor.

11. Halihazırdaki yasalar ya da sistem: Yeni TCK'ya göre tribünde adam öldürmenin cezası 1,5 yıl hapis. Varın gerisini siz düşünün. Geçtiğimiz yıl (5 Ağustos 2003) Karşıyaka-Göztepe kulüpleri arasında oynanan dostluk maçında Murat Kongu'yu bıçaklayarak öldüren Cem Akın mahkemece ağır tahrik indirimi de dikkate alınarak 6 yıl 8 ay hapse mahkum edildi. Yeni TCK ile birlikte bu

ceza 1,5 yıla indi. Portekiz’de yapılan 2004 Avrupa Futbol Şampiyonası sırasında İngiliz taraftarı öldüren Ukraynalı göçmen Vadym Abramov’un 13 yıl hapse çarptırıldığını, ayrıca ölen Stephen Smith’in ailesine de 25 bin Euro ödemekle cezalandırıldığını hatırlatalım. Bu yıl Gençlik Spor Genel Müdürlüğü’nün hazırladığı “Spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine dair kanun” bugüne kadar uygulanmadı. Bu yasada, gazete ve televizyonlardaki tahriklerden tutun yöneticilerin demeçlerine, usulsüz bilet satışından küfürlü tezahüratlara, taraftar derneklerinin düzenlenmesine kadar, neredeyse sahada ve saha dışında olan biteni kontrol altına alacak kanun maddeleri ve cezai müeyyideler bulunuyor. Ancak bunlar sadece kağıt üzerinde kalıyor”

Adı her ne olursu olsun, Türkiye’de toplumun her kesiminin az çok sorumlu olduğu ve sonuçlarından da herkesi rahatsız eden böylesi bir problemin var olduğu görmezden gelinemez bir gerçektir. Artık bu “hastalık” teşhis edilmiştir. Bu aşamadan sonra önemli olan konu ise “tedavi”dir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FUTBOLDA ŞİDDET VE HOLİGANİZMLE MÜCADELE

Bu bölümde futbolda şiddet ve holiganizmle mücadele konusunda uluslararası ve ulusal bazda faaliyet yürüten kuruluşları (kısaca tarihi ve çalışmaları) gözden geçirip, ağırlıklı olarak, holiganizm ve futbolda şiddeti önleme amaçlı olarak yol gösterici ve bağlayıcı konumda olan; *“Spor Karşılaşmalarında ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına İlişkin Avrupa Sözleşmesi” (Avrupa Konseyi), “Stadyumlarda Güvenliğin Sağlanması ve Kitle Hareketlerinden Korunmak Amacı İle UEFA Kupalarında Oynanan Tüm Müsabakalara Katılan Kulüpler, Federasyonlar ve Maç Düzenleyicilerinin Tabi Olduğu Stadyum Güvenlik ve Emniyet Tedbirlerine İlişkin Talimat” (UEFA) ve 28.04.2004 tarihinde TBMM’de kabul edilen 5149 sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun”* ayrıntılı olarak incelenecektir.

4.1. Uluslararası Düzeyde Bulunan Kuruluşların Futbol Karşılaşmalarında Şiddetin Önlenmesi ve Holiganizmle Mücadele konusunda Yaptığı Çalışmalar

Bu bölümde, uluslararası düzeyde futbolda şiddetin önlenmesi ve

holiganizmle mücadele çalışmaları irdelenecektir. Avrupa Konseyi, Interpol gibi hükümetlerarası kuruluşların konu ile ilgili olarak yaptığı çalışmalar ile doğrudan futbolla ilgili olarak kurulmuş bulunan UEFA ve FIFA gibi hükümetlerarası olmayan futbol örgütlerinin yaptığı çalışmalar yer almaktadır.

4.1.1. Avrupa Konseyi'nin Çalışmaları

Mayıs 1949'da 10 Avrupa ülkesinin (Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Norveç) imzaladıkları Londra Anlaşması ile kurulan (merkezi Fransa'nın Strazburg kentinde), hükümetler arası (intergovernmental) politik bir organizasyon olan Avrupa Konseyi, günümüzde Avrupa'nın 46 demokratik ülkesini bir araya getiren ve bir uluslararası kuruluş konumundadır¹⁴⁴. Türkiye'nin 13 Nisan 1950 tarihinde üye olduğu Avrupa Konseyi, savunma konuları dışında toplumların karşılaştığı tüm temel sorunlar ile ilgilenmektedir. Bu sorunlar, insan hakları, hukuki işbirliği, medya, eğitim, kültür, spor, gençlik, sağlık, yerel yönetimler, bölgesel planlama, çevre, aile ilişkileri, sosyal güvenlik alanlarında yoğunlaşmaktadır. Konseyin bu alanlardaki çalışmaları genellikle sözleşme ya da protokoller ile sonuçlanmaktadır¹⁴⁵. Üye ülkelerin ulusal uygulamalarını birbirleri ve Konsey'in standartları ile uyumlu kılmak için hazırlanan bu sözleşmeler, Bakanlar Komitesi'nin üye devletlere yönelik olan ve ortak sorunlara çözüm bulmakta kesin etki sağlayan kararları ve

¹⁴⁴ http://www.coe.int/t/e/com/about_coe, 25.06.2005

¹⁴⁵ "Avrupa Konseyi'nin Kuruluşu ve Üyeleri", **Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi**, <http://www.mfa.gov.tr>.

tavsiyeleri ile desteklenmektedir¹⁴⁶. Bu kısımda Avrupa Konseyi'nin sporda ve özellikle futbolda şiddetin önlenmesi ve hooliganizmle mücadele konularında yaptığı çalışmalardan en önemlisi konumunda bulunan uluslararası sözleşme ve bu sözleşme ile kurulan Daimi Komitenin çalışmaları irdelenecektir.

Avrupa'da 20. yüzyılda spordaki şiddet olayları sonucunda ortaya çıkan binlerce ölüm ve yaralanma vakaları Avrupa Konseyi'ni bu konuda önlem almaya sevk etmiştir.

Avrupa Konseyi 1983 yılında Parlamenterler Asamblesinin "Şiddeti Azaltmanın Kültürel ve Eğitimsel Metodlarına İlişkin Tavsiyesi" ile sporda şiddetle mücadele konusundaki kararlılığını dile getirmiştir. 1984 yılında, Bakanlar Komitesi spor müsabakaları ve özellikle futbol maçlarında seyircilerin şiddet gösterilerini azaltmaya yönelik bir dizi önlem alınmasını savunmuş, Mayıs 1985'teki Heysel felaketi bu konudaki çalışmaların aciliyetini arttırmıştır. Bütün Avrupa, bu şiddet gösterilerinden ve bunların yankılarından endişe duymaya başlamış, sonuç olarak, 19 Ağustos 1985 tarihinde "*Spor Karşılaşmalarında ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına İlişkin Avrupa Sözleşmesi*" imzalanmış ve söz konusu sözleşme 1 Kasım 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türk hükümeti bu sözleşmeyi 25.09.1986 tarihinde imzalamıştır. TBMM tarafından 18.01.1990 tarihinde kabul edilerek 24 Ocak 1990 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3608 sayılı kanun ile onaylanan bu

¹⁴⁶ Avrupa Konseyi Resmi İnternet Sitesi, <http://www.coe.int/tr>

sözleşmenin yürürlüğe girişi tarihi 01.01.1991 tarihidir. Avrupa Konseyi'ne üye olan 46 devletin tamamı ve, Avrupa Konseyi'ne üye olmayan devletlerden ise 2 tanesi tarafından (Beyaz Rusya, Holy See) imzalanmıştır. Avrupa Konseyi üyesi ülkeleri ve bu ülkelerde sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihleri şu şekilde tablolaştırılabilir¹⁴⁷:

“Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi”ni Onaylayan Avrupa Konseyi'ne Üye Devletler:

ONAYLAYAN DEVLETLER	İMZA TARİHİ	ONAY TARİHİ	YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHİ
Almanya	17.03.2004	30.03.2005	01.05.2005
Andora			
Arnavutluk	02.02.1995	28.09.1999	01.11.1999
Avusturya	19.08.1985	04.02.1988	01.04.1988
Azerbaycan	28.03.2000	28.03.2000	01.05.2000
Belçika	19.08.1985	24.08.1990	01.10.1990
Bosna Hersek		29.12.1994	01.02.1995
Bulgaristan	02.06.1995	16.10.1996	01.12.1996
Çek Cumhuriyeti	28.04.1995	28.04.1995	01.06.1995
Danimarka	19.08.1985	19.08.1985	01.11.1985
Ermenistan	26.05.2000	23.03.2004	01.05.2004
Estonya	14.05.1993	18.02.2003	01.04.2003
Finlandiya	07.07.1986	16.01.1987	01.03.1987
Fransa	12.03.1986	17.03.1987	01.05.1987
Güney Kıbrıs Rum Kesimi	19.12.1986	22.06.1987	01.08.1987
Gürcistan	17.09.2004		
Hırvatistan		27.01.1993	01.03.1993
Hollanda	19.08.1985	30.12.1988	01.02.1989
İngiltere	19.08.1985	19.08.1985	01.11.1985
İrlanda	03.11.1986		
İspanya	03.02.1986	16.07.1987	01.09.1987
İsveç	13.09.1985	13.09.1985	01.11.1985

¹⁴⁷<http://conventions.coe.int/treaty/commun/chercesig.asp?nt=120&cm=8&df=&cl=eng>, 25.06.2005

İsviçre	09.05.1989	24.09.1990	01.11.1990
İtalya	23.09.1985	08.11.1985	01.01.1986
İzlanda	20.11.1985	23.01.1986	01.03.1986
Letonya	11.06.2003	09.12.2003	01.02.2004
Lihtenştayn	08.11.2002	24.01.2003	01.03.2003
Litvanya	01.04.1993	04.07.2000	01.09.2000
Lüksemburg	19.09.1985	10.02.1988	01.04.1988
Macaristan	18.04.1990	18.04.1990	01.06.1990
Makedonya		30.03.1994	01.05.1994
Malta	26.05.1988		
Moldova			
Monako	09.09.2003	28.11.2003	01.01.2004
Norveç	14.04.1987	14.04.1987	01.06.1987
Polonya	08.12.1994	21.04.1995	01.06.1995
Portekiz	04.09.1985	26.06.1987	01.08.1987
Romanya	16.06.1994	19.05.1998	01.07.1998
Rusya		12.02.1991	01.04.1991
San Marino			
Sırbistan-Karadağ		28.02.2001	01.04.2001
Slovakya	06.05.1993	06.05.1993	01.07.1993
Slovenya		02.07.1992	01.09.1992
Türkiye	25.09.1986	30.11.1990	01.01.1991
Ukrayna	20.12.1999	13.03.2002	01.05.2002
Yunanistan	19.08.1985	26.10.1988	01.12.1988

Holiganizmi önlemek konusunda uluslararası platformda ortaya konulmuş en önemli çalışmalardan bir tanesi olan “*Sportif Karşılaşmalarda, Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi*”¹⁴⁸ ayrıntılı bir biçimde irdelenmeye çalışılacaktır.

Sözleşmenin başlangıç bölümünde sportif karşılaşmalar ve özellikle futbol maçları sırasındaki şiddet ve taşkınlıklardan sonuçlarından endişelenen, bu durumun "Herkes İçin Spor Avrupa Şartı" diye bilinen,

¹⁴⁸ Sözleşmenin tam metni için bkz **EK 3**

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 41 sayılı kararınca saptanan ilkeleri tehdit ettiğinin bilincinde olan taraf ülkeler, seyircilerin neden olduğu şiddetle ve taşkınlıklarla mücadelede, gerek kamu otoritelerinin, gerekse bağımsız uluslararası spor örgütlerinin birbirlerinden farklı ama birbirini tamamlar sorumluluklarının olduğunu ve bu nedenle seyirci şiddetini ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak için işbirliği yapmak ve ortak faaliyet göstermek için kararlı olduklarını vurgulamışlardır.

Sözleşmenin amaç maddesinde, " tarafların, futbol maçları sırasında seyircilerin şiddetini ve taşkınlıklarını önlemek için, kendi anayasalarının hükümlerinin sınırları dahilinde, bu sözleşmenin şartlarını etkili kılmak için gerekli önlemleri almaları (md 1) gerektiği belirtilerek, bu amaçla gerekli koordinasyon organları oluşturulması, taraf ülkelerin bakanlıklarınca ve diğer kamu kuruluşlarınca girişilecek politika ve çalışmaların koordine edilmesi (md 2) hüküm altına alınmıştır.

"Önlemler" başlığını taşıyan sözleşmenin 3. maddesinde, "seyircilerin neden olacağı şiddet ve taşkınlıkları önlemek ve kontrol altına almak amacıyla, taraf ülkelerin gerek statlarda, gerekse statların yakın çevresinde ve seyircilerin kullanacağı geçiş yollarında meydana gelebilecek şiddet olaylarının ve taşkınlıkların üstesinden gelebilmek için yeterli sayıda güvenlik kuvvetinin harekete geçirilmesini temin etmeleri" (md 3/1-a); "ilgili veya ilgili olabilecek çeşitli bölgelerin polis kuvvetlerinin arasında yakın bir işbirliğini ve uygun bilgi alışverişini kolaylaştırmaları" (md 3/1-b); "seyirci şiddetine veya taşkınlıklarına ilişkin suçlardan sanık tutulan kişilerin uygun cezalara, en azından uygun idari tedbirlere çarptırılmasını öngören bir

mevzuatı uygulamaları ve gerekiyorsa oluşturmaları" (md 3/1-c) gibi önlemler belirlenmiştir.

Taraftar derneklerini iyi davranışa özendirmeyi ve bunların bünyelerinde, maçlarda seyircilerin kontrolünü ve bilgi edinmelerini sağlayacak, dışarıda oynanan maçlara giden taraftar gruplarına refakat edecek sorumluların saptanmasını teşvik etmeyi taahhüt eden" (md 3/2) taraf ülkeler, "olay çıkarabilecek taraftarların maçlara gitmesini engellemek için, hukuken mümkün olduğunca, deplasman organizasyonlarının çıkış noktasında kulüplerin, örgütlenmiş taraftarların ve seyahat acentalarının işbirliği yapmalarını teşvik edeceklerdir" (md 3/3). Şiddet patlamalarından ve seyirci taşkınlıklarından endişelenildiği zamanlarda, taraf ülkelerin spor teşkilatları ve kulüplerinin, hatta stat sahipleri ve resmi makamlarının, iç mevzuatın tanımladığı yetkiler çerçevesinde, statların içinde ve çevresinde gerekli önlemleri almalarını sağlamak için gerekirse, kurallara uymayanlara karşı yaptırım ve diğer gerekli önlemleri de içeren uygun düzenlemeler hazırlamalarını öngören sözleşmenin 3. maddesinin 4. fıkrası bu düzenlemeleri ayrıntılı olarak sayma yoluna gitmiştir.

Sözleşmenin, futbol maçlarında şiddetin önlenmesi konusunda alınacak somut önlemleri işleyen bu önemli maddesinin son fıkrasında (md 3/5) ise taraftarların "fair-play" konusunda eğitilmeleri ele alınmaktadır. Avrupa Konseyi, alınacak önlemler konusunda sözleşmenin 3. maddesinde öngördüğü ayrıntılı düzenlemelere ek olarak taraflar güvenliğini artırmak ve şiddeti engellemek için, statların yapılarının ulusal spor örgütleri ve diğer yetkili makamlarla yakın iş birliği halinde bütün ayrıntılarıyla gözden

geçirilmesini istemektedir.

"Uluslararası İşbirliği" başlığını taşıyan 4. madde, tarafların, bu sözleşmenin çerçevesine giren konularda sıkı bir şekilde işbirliği yapmalarını, yetkili makamlarını, özellikle spor örgütlerini, futbol klüplerini uluslararası maç ve turnuvalardan önce işbirliği yapmak ve gerekli önlemleri almak amacıyla bir araya getirmelerini öngörürken, "Olay Çıkartanların Saptanması ve Olay Çıkartanlara Yapılacak Muameleyi" düzenleyen 5. madde ise mevcut yasalara ve yargının bağımsızlığı ilkesine saygı çerçevesinde gerektiğinde tarafların özellikle misafir seyirciler için ve uygulamadaki uluslararası anlaşmalara uygun olarak bazı önlemler getirebilmelerini düzenlemektedir. Buna göre; spor karşılaşmaları sırasında şiddet eylemlerinde bulunan veya suç teşkil edecek diğer filleri işleyen kişilere karşı başlatılan hukuki işlemler, bu kişilerin ikamet ettikleri ülkelere transfer edilebilmeli, bu kişilerin sınır dışı edilmeleri istenebilmeli, hukuken bu tür davranışlarda buldukları sabit olan kimseler cezalarını çekmeleri için, yetkili ülkelere gönderilebilmelidirler (md 5). Sözleşmeye taraf ülkeler arasında etkin bir işbirliğinin ileri düzeyde sağlanmış bir iletişimle mümkün olabileceğini düşünen Konsey, sözleşmeye taraf olan ülkelere ister futbolla isterse başka sporlarla ilgili olsun, bu sözleşmenin düzenlemelerine uymak için alınmış Önlemler ve konuya ilişkin mevzuat yenilikleri hususundaki tüm bilgileri, konseyin resmi dillerinden birinde, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi etmelerini öngörmüştür (md 7).

Sözleşmenin amaçları doğrultusunda tarafların bir veya birkaç delege ile temsil edilebilecekleri fakat sadece bir oya sahip bulunabilecekleri,

anlaşmaya taraf olmayan her Avrupa Konseyi üyesi ülkenin veya Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf ülkelerden her birinin birer gözlemci ile temsil edilebileceği bir Daimi Komitenin kurulması öngörülmüştür. Söz konusu komite oy birliği ile, Sözleşmeye taraf olmayan Avrupa Konseyi dışındaki her ülkeyi ve ilgili her spor örgütünü, bir veya birkaç toplantısına bir gözlemci tarafından temsil edilmek üzere davet edebilecektir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından toplantıya çağrılacak olan ve ilk oturumunu sözleşmenin yürürlüğe girmesine müteakip bir yıl içinde yapması öngörülen Daimi Komite, bundan sonra her yıl en az bir kez ve ayrıca tarafların çoğunluğunun istediği zamanlarda toplanacak ve çalışmalarını bir içtüzük ile düzenleyecektir (md 8).

"Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi'nin yürütme organı konumunda bulunan Daimi Komite; bu sözleşmenin hükümlerini sürekli olarak gözden geçirip, gerekli olabilecek değişiklikleri incelemek, ilgili spor örgütleri ile görüş alışverişi içinde olmak, sözleşmenin uygulanması için alınacak önlemler hususunda taraflara tavsiyelerde bulunmak, sözleşme çerçevesinde girilen çalışmalara ilişkin olarak kamuoyunun bilgi sahibi kılınması için uygun önlemler tavsiye etmek, Avrupa Konseyi'ne üye olmayan devletleri sözleşmeye taraf olmaya davet etmek için Bakanlar Komitesi'ne tavsiyede bulunmak ve sözleşmenin işlerliğini geliştirecek her türlü öneriyi yapmak gibi noktalarda sözleşmenin uygulanmasına nezaret edecektir. Daimi Komite bu görevinin yerine getirebilmek için gerektiğinde "uzman grupları" toplantıları öngörebilecektir (md 9). Daimi Komite olağan ve olağanüstü her

toplantısından sonra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine alışmaları ve sözleşmenin işleyişi konusunda bir rapor sunacaktır (md 10). Bu hükümler çerçevesinde çalışmalarını sürdüren Daimi Komite'nin ye ülkelere yönelik olarak aldığı tavsiye kararlarından bazıları Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından dilimize çevrilerek, konu ile ilgili olarak taşra örgütüne gönderilen genelgelere eklenmektedir.

Sözleşmede değişiklik yapılabilmesi ile ilgili hükümler Sözleşmenin 11. maddesinde yer alırken, 12. madde, Sözleşmenin Avrupa Konseyi yesi ülkeler ile Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf diğer ülkelerin imzasına açık olduğunu ifade etmektedir. Bu devletler; sözleşmeyi onay, kabul, tasvip kayıtları olmaksızın imzalayabilecekleri gibi onay, kabul ve tasvipte sonuçlanacak şekilde de imzalayabilirler (md 12). Avrupa Konseyi yesi devletlerden en az 3 tanesinin yukarıda anılan 12.madde hükümlerine göre söz konusu sözleşmeyle bağlı olacakları yolunda niyet açıklamalarından sonraki ayın ilk günü yürürlüğe girmesi ngrlen Sözleşme, bu şartın Avusturya, Belçika, Danimarka, Yunanistan, Hollanda, İngiltere'nin sözleşmeyi imzaya açıldığı gün olan 19.08.1985 tarihinde imza etmeleri üzerine 01.11.1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Sözleşmeye taraf olanların da görüşünü alarak, Avrupa Konseyi Statüsünün 20/d maddesinde n görülen çoğunluk ve Bakanlar Komitesinde temsil hakkı olan sözleşmeye taraf tüm ülkelerin oy birliği ile Avrupa Konseyine ye olmayan her Devletin söz konusu Sözleşmeye taraf olmaya ağırabilirken (md 14/1), sözleşmeyi kabul eden devletler bu sözleşmenin ülkesinin tamamında ya da

bazı bölge veya bölgelerinde uygulanacağını saptayabileceklerdir (md 15/2). Son olarak, taraflar, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, her hangi bir zaman diliminde bildirimde bulunarak sözleşmeyi kendi açısından ilga edebileceklerdir (md16/1).

4.1.2. Interpol'un Çalışmaları

Uluslararası suçlar ve suçlularla mücadele amacıyla 1923 yılında kurulmuş olan ve halen 182 ülkenin üyesi bulunduğu en büyük uluslararası polis organizasyonu konumunda olan Interpol¹⁴⁹ (Genel Sekreterliği Fransa'nın Lyon kentinde), BM'den sonra en büyük uluslar arası organizasyon özelliğini taşımaktadır¹⁵⁰. Amacı ülkeler arası ortak bir polisiye işbirliği olan Interpol, futbol karşılaşmalarının güvenliğini sağlama konusunu üye ülkeler için temel bir problem olarak görmekte, son yıllarda futbol karşılaşmaları sırasında meydana gelen ölümcül olayların bu konuda ulusal otoriteler arasında yapılması gereken uluslararası işbirliği ihtiyacının altını çizdiğini belirtmektedir. Interpol'e göre maçlarda olay çıkarmayı amaçlayan grupların ülkeden ülkeye seyahatleri gittikçe artmakta ve bu durumun herhangi bir ülkeye özgü olma durumu ortadan kalkmaktadır.¹⁵¹

4.1.3. FIFA'nın Yaptığı Çalışmalar

Kısa adı FIFA olan Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği,

¹⁴⁹ Interpol resmi Web Sitesi, <http://www.interpol.int/public/icpo/introduction.asp>

¹⁵⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü, Interpol Dairesi Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi, <http://www.egm.gov.tr/interpol/turkce/tanitim.htm>

¹⁵¹ Interpol resmi Web Sitesi, <http://www.interpol.int/public/publicorder/hooliganism/default.asp>

(Fédération Internationale de Football Association- Federation of International Football Association), 21 Mayıs 1904'te kendi federasyon kuruluşlarını gerçekleştiren Avrupa ülkelerinden Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre'nin katılımlarıyla Paris'te kuruldu¹⁵². Dünya futbolu üzerinde tek söz sahibi konumunda olan FIFA, futbolun "sportmenlik" veya "sportmence" davranış anlamında kullanılan ve dilimize son yıllarda orijinal haliyle yerleşmiş bulunan "fair play" ruhu içinde oynanması ve seyredilmesi için uğraş vermekte ve ulusal federasyonlara bu yönde tavsiyelerde bulunmakta, yaptırımlar uygulamaktadır. FIFA'nın fair play ruhunu daha açık hale getirmek için yaptığı bir diğer çalışma ise dünyadaki tüm futbolculara, teknik adamlara, seyircilere, klüplere, federasyonlara yönelik olarak yayımladığı ve 10 maddede toplanmış bulunan Davranış İlkeleri'dir (Code of Conduct). Bu ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır¹⁵³:

- 1- Kazanmak için oyna,
- 2- Centilmence oyna,
- 3- Oyunun kurallarına uygun davran,
- 4- Rakiplerine, takım arkadaşlarına, hakemlere, görevliler ve seyircilere saygılı ol,
- 5- Yenilgiyi ağırbaşlılıkla kabul et,
- 6- Futbola olan ilgiyi artır,
- 7- Futbolun büyük popülaritesinden kaynaklanan şike, doping, ırkçılık,

¹⁵² FIFA Resmi Web Sitesi, <http://www.fifa.com/en/history/history/0,1283,4,00.html>

¹⁵³ E. Arıpınar, "Spor, Olimpiyatlar, Ahlak ve Fair Play", <http://www.sporbilim.com/fairplay.htm>

şiddet ve diğer olumsuz dış etkilerden uzak dur,

- 8- Şikeci baskılara direnen diğerlerine yardım et
- 9- Futbolun saygınlığını zedelemeye kalkanları kamuoyuna bildir,
- 10- Futbolda iyi davranışı savunanları onurlandır.

Ayrıca FIFA futbolun yeryüzündeki en geniş kapsamlı organizasyonu olan Dünya Kupaları öncesi, ev sahibi ve katılımcı üye ülkelerin güvenlik teşkilatı temsilcilerini bir araya toplayarak organizasyonun güvenliğini sağlama konusunda oldukça ayrıntılı toplantılar yapmaktadır.

4.1.4. UEFA'nın Çalışmaları

Kısa adı UEFA olan Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union des Associations Européennes de Football - Union of European Football Associations), 1954 yılında Avrupa kıtasına mensup federasyonlar tarafından İsviçre'de kurulmuştur. Türkiye'nin 1962 yılında üyeliğine kabul edildiği birliğin halen 52 üyesi bulunmaktadır. UEFA, futbol karşılaşmalarında şiddetin önlenmesi konusunda özel amaçlı toplantılar düzenlemek, olayların önüne geçmeyi hedefleyen kampanyalar organize etmek, yaşanan şiddet olaylarının sorumlularına cezai yaptırımlar uygulamak gibi çeşitli çabalarının yanında 2003 yılı Kasım ayında UEFA Yönetim Kurulu Başkan Lennard Johansson imzasıyla Avrupa'da oynanan FIFA maçlarında uygulanmak üzere bir talimat yayımlamıştır. Yukarıda incelenmeye çalışılan "Sportif Karşılaşmalarda, Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterileri ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi" ve bu sözleşmeyle

kurulan Daimi Komitenin tavsiye kararlarına benzer önlemlerin öngörüldüğü *"Stadyumlarda Güvenliğin Sağlanması ve Kitle Hareketlerinden Korunmak Amacı İle UEFA Kupalarında Oynanan Tüm Müsabakalara Katılan Kulüpler, Federasyonlar ve Maç Düzenleyicilerinin Tabi Olduğu Stadyum Güvenlik ve Emniyet Tedbirlerine İlişkin Talimat¹⁵⁴"* adını taşıyan bu düzenleme ayrıntıları ile incelenmeye çalışılacaktır.

Avrupa Futbol Birliği UEFA tarafından, stadyumlarda güvenliğin sağlanması ve kitle hareketlerinden korunmak amacı ile UEFA kupalarında oynanan tüm müsabakalara katılan kulüpler, federasyonlar ve maç düzenleyicilerinin tabi olduğu stadyum güvenlik ve emniyet tedbirlerini belirtmek amacıyla, 2003 yılının Kasım ayında yayımlanan bu talimat bir çerçeve belge niteliğindedir ve müsabaka düzenleyicileri, federasyonlar ve katılan kulüplerin yürürlüğe koymak zorunda olduğu güvenlik önlemlerini tam olarak içermez. Yine aynı bölümde (Giriş Bölümü) belirtildiği üzere müsabaka düzenleyicilerinin (federasyonlar ve kulüpler) maç öncesi, maç boyunca ve maç sonrası, stadyum içinde ve çevresinde, güvenliği sağlamak amacı ile imkanlar ölçüsünde ellerinden geleni yapmaları zorunludur.

Söz konusu talimatın giriş bölümünde UEFA'nın yetki sahasında oynanan maçlar sınıflandırılmıştır. Buna göre Avrupa Şampiyonası, UEFA Şampiyonlar Ligi, UEFA Kupası ve UEFA Süper Kupası'nda oynanan tüm maçların sadece oturan seyirci önünde oynanması gerekmektedir. Avrupa 21 Yaş Altı Şampiyonası final turundaki ve UEFA Inter Toto Kupasınının 3. turundan itibaren tüm maçlarda ayakta maçı izleyen seyirci sayısı her

¹⁵⁴ Talimatın tam metni için bkz **EK 4**

durumda stadyum kapasitesinin % 20'sini aşmamak üzere stadyuma onay veren yerel yetkili tarafından belirlenirken; Avrupa 21 Yaş Altı Şampiyonası tüm eleme maçları, UEFA Inter Toto Kupası'nın ilk iki turu, Avrupa 18 ve 16 Yaş Altı Şampiyonaları, Avrupa Bayanlar Şampiyonası, Avrupa Bayanlar 18 Yaş Altı Şampiyonası ve UEFA Bölgeler Kupası karşılaşmalarında ayakta maç izleyen seyircilerin durumunu yine stadyuma onay veren yerel makamın kararı belirleyecektir.

UEFA talimatının uyulmasının zorunlu olduğunu belirttiği önlemler; *'Biletler'*, *'Stadyumda Alınacak Önlemler'*, *'Seyirciye Bağlı Önlemler'*, *'Toplum Makamları ile İşbirliği'* başlıklarını taşıyan 4 ana bölümde toplanmaktadır.

Bu alanlardan ilki olan biletler konusunun 13 alt başlıkta incelendiği talimatta, tüm maçların bilet satışlarının sıkı bir şekilde kontrol edilmesi istenmektedir. Bu başlık altında düzenlenen diğer konular ise sırasıyla; *derecelendirilmiş bilet dağıtım, dağıtım sorumluluğu, stadyumda seyircilerin ayrımı, karaborsa, biletlerin damgalanması, maç günü satışları, sahteciliğe karşı önlemler, sahte biletler, bilet fiyatları, biletlerin üstündeki bilgiler, final turu ve final, diğer maçlar* şeklinde sıralanmıştır.

Talimatının "Statta Alınacak Önlemler" başlığı altında toplanan bu en ayrıntılı bölümünde UEFA'nın üyelerinden yapmalarını istediği düzenlemelerden bazıları şunlardır:

Maçtan uygun bir süre önce, maçın oynanacağı statta emniyet ve güvenlikle ilgili gerekli önlemlerin alınması konusunda yetkililerle bir toplantı yapılmalı (md 3/1), ilgili stat güvenlikten sorumlu uzman yetkililer tarafından dikkatle incelenmeli ve güvenlik kurallarına uyulduğunu belirten bir yerel

güvenlik sertifikası bu yetkililer tarafından verilmelidir. Bundan başka, UEFA güvenlik sertifikası maç tarihinden bir yıl öncesinden eski olmamak üzere düzenlenmiş olmalıdır (md 3/2).

Maç ile ilgili bütün güvenlik ve emniyet konularından sorumlu polis yetkilisi veya stadyum güvenlik yetkilisi, itfaiye, sağlık ve güvenlikle bizzat ilgilenen kişiler belirlenmelidirler (md 3/3).

Bütün maçlar için, emniyet müdürünün başkanlık yaptığı ve güvenlik, emniyet, sağlık ve itfaiyenin, yarışan takımların, stadyum yetkililerinin, maçı düzenleyenlerin üst düzey temsilcilerini ve UEFA delegesini de kapsayan bir bağlantı grubu oluşturulmalıdır (md 3/4).

Kaçak girişlerin ve tehlikeli cisimlerin stada getirilmesinin önlenmesi için etkili bir güvenlik araması yapılmalı (md 3/5).

Polis, emniyet ve güvenlik servisi, servis personeli, sağlık ve itfaiye personeli, ve spikerler stat seyircilere açılmadan önce stat içinde ve çevresinde kendilerine ayrılan yerde bulunmalıdırlar ve seyirciler stat içindeyken ve seyircilerin hepsi stadı terk edene kadar polis şefi ve/veya stat güvenlik amirinin emirlerine göre yerlerinde kalmalıdırlar (md 3/6), seyircilerin ilk kontrolü güvenlik kuvvetleri tarafından eğer varsa stadın dış parmaklıkları önünde gerçekleştirilmeli veya dış parmaklığı bulunmayan statlarda güvenlik güçlerinin yalnız bileti olanların turnikelere yaklaşmalarına izin vermeleri düzenlenmeli; seyircilerin stadın doğru bölümüne girmeleri, seyircilerin stada şiddet hareketlerinde kullanılacak cisimler maddeler, bilinen veya potansiyel kargaşa çıkartıcıların veya içki veya uyuşturucu etkisinde olan kişilerin stada girmesini önlemek, içki veya ne şekilde olursa

olsun havai fişek sokamamaları için üst araması mantıklı ve etkili bir biçimde yapılmalıdır (md 3/8).

Bütün turnikeler ve giriş veya çıkış kapıları veya tünelleri işlevsel olmalı ve uygun olarak eğitilmiş kişilerce kontrol edilmeli (md 3/9), farklı seyirci gruplarının ayırımına stadyumdan mümkün olduğunca uzakta başlanılmalı (md3/12), bu farklı grupların stat içinde bir tribünden diğerlerine geçmeleri önlenmeli (md 3/13) ve seyircilerin oyun alanına müdahale etmelerinin önüne geçilmelidir (md3/15).

Hiçbir şekilde stadın yakınlarında veya içinde içki satışı ve dağıtımına izin verilmemeli, alkolsüz olarak dağıtılan veya satılan bütün içeceklerin servisi tehlikeli bir şekilde kullanılamayacak kağıt veya plastik bardaklarda yapılmalıdır (md3/19).

Her stadyumda, polis şefi, stat güvenlik amiri ve personelinin stadın bütün alanlarını açık olarak görmelerine imkan tanıyacak bir kontrol odası (md 3/20), bu odadan kumanda edilen kapalı devre bir televizyon sistemi (md 3/21), her türlü durumda net olarak duyulabilecek bir iletişim sistemi (md 3/22), ihtiyaç halinde yabancı seyircilere kendi dillerinde hitap edebilecek spikerler bulundurulmalı (md 3/23), yapılacak anonsların polemikten uzak tarafsız bir dille yapılması sağlanmalı (md 3/24), ve bütün tribünlerinde seyirciler için ilk yardım üniteleri (md 3/27) oluşturulmalı; stadyumların içinde veya hemen yakınında hiçbir politik harekete yer verilmemeli (md 3/30), seyirciler tarafından yapılabilecek olan kışkırtıcı hareketlerin maç düzenleyicileri ve güvenlik yetkilileri tarafından engellenmeli ve ırkçı aşağılamalar dahil olmak üzere ciddi kötü davranış etkinliklerinde

kışkırtıcıların stattan çıkarılması sağlanmalıdır (md 3/31).

UEFA Talimatı'nın "Seyirciye Bağlı Önlemler" başlığı altında; UEFA, federasyon ve kulüplerden, seyircilerle yakın ilişki içinde bulunabilecek, seyirci kontrolü, stat güvenliği, bilet satışı, maç organizasyonu gibi konularda deneyim sahibi bir güvenlik görevlisi atamalarını ve bu görevlinin polis yetkilileri ile iş birliği içinde bulunmasını istemektedir (md 4/1). Oynanacak maçlara bilinen veya potansiyel kışkırtıcıların katılmasını önlemek için toplum yetkilileri, seyirci dernekleri ve seyahat organizatörleri ile işbirliği için büyük çabalar harcanmalı (md 4/2); yabancı ülkelerde oynanan maçlar için, federasyonlar ve kulüpler yalnızca isimleri, adresleri, telefon numaraları, gidiş ve gelişleri ile ilgili seyahat bilgileri ve konaklamaları ile ilgili detaylı bilgileri sağlayan seyircilere maç bileti temin etmelidirler (md 4/3). Seyirci kulüplerinin (fan klüp) kurulmasına ve ilgili kulüp ve federasyonlar ile yakın işbirliği içinde bulunmalarına destek olunmalı, federasyonlar ve kulüpler, anti-sosyal davranış veya holigan tutum gösteren herkesi üyelikten çıkarmak dahil olmak üzere üyelerine iyi davranış standartlarında ısrar etmelerini seyirci kulüplerinden isteyebilmelidirler (md 4/4). Eğer olanaklar izin verirse, güvenlik nedenlerinden dolayı, dış maçlara gitmemesi gereken seyirciler için, federasyonlar ve kulüpler önleyici bir sonuca ulaşmada mümkün olan her şeyi, işbirliği ile yapmalıdırlar (md 4/5).

"Kamu Yetkilileri İle İşbirliği" başlıklı bölümde; maç düzenleyicilerinin resmi makamlarla işbirliği içinde, yardımcı güvenlik personeli tarafından desteklenmiş yeterli derecede polis gücünün hazır bulundurulmasını sağlayarak, olağan şiddet ayaklanmaları ve kötü toplum

davranışlarının önüne geçmeleri istenmektedir (md 5/1). Maç organizasyonunun bütün tarafları arasında etkili bir bilgi alışverişinin kurulması öngörülmekte (md 5/2); herhangi bir nedenle stadyuma girişi reddedilen veya stadyumdan çıkarılan kişilerin stada alınmamalarının sağlanması için bütün tarafların işbirliği öngörülmektedir (md 5/3). Son olarak maç düzenleyicilerinin misafir takım ve görevlilerin otellerinde, antrenmanlarına ve maçlara gidip dönerken güvenliklerini sağlamak için polis yetkilileri ile işbirliği yapmaları gerektiği belirtilmektedir (md 5/5).

Talimatın son bölümünü oluşturan tek maddelik 5. bölümünde; bu talimatın kapsadığı koşulların Avrupa'da oynanan FIFA maçlarına da aynen uygulanacağı vurgulanmaktadır (md 6/1).

4.2. Ulusal Düzeyde Bulunan Kuruluşların Futbol Karşılaşmalarında Şiddetin Önlenmesi ve Holiganizmle Mücadele konusunda Yaptığı Çalışmalar

Bu bölümde; ulusal bazda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların futbolda şiddet ve holiganizmin önlenmesi amacıyla yaptığı çalışmalar irdelenecektir.

4.2.1. Kamu Düzeninin Sağlanması İle Görevli Kuruluşların Çalışmaları

4.2.1.1. İçişleri Bakanlığı'nın Çalışmaları

İçişleri bakanlığının teşkilat ve kuruluşunu düzenleyen 3152 sayılı

kanunda, bakanlığın görevleri arasında; kendisine bağlı iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlakı, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri korumak, suç işlenmesini önleyerek, suçluları takip etmek ve yakalamak hususları sayılmıştır. Burada konu edilen iç güvenlik kuruluşları aynı kanununun 29. maddesinde;

a) Emniyet Genel Müdürlüğü,

b) Jandarma Genel Komutanlığı,

c) Sahil Güvenlik Komutanlığı şeklinde belirtilmiş olup; bakanlık kendisine bağlı bulunan bu kuruluşların sevk ve koordinasyonunu sağlayarak ülke genelinde güvenliği sağlamakla görevlendirilmiştir. Bir idari kolluk makamı olan ve kanunla yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri; yönetmelik, tebliğ, genelge ve diğer idari metinlerle düzenlemekle görevli ve yetkili bulunan İçişleri Bakanlığı, spor karşılaşmalarının güvenliği konusundaki çalışmalarını bağlı kuruluşlarından Emniyet Genel Müdürlüğü vasıtasıyla taşra kuruluşlarına gönderdiği genelgeler yoluyla yürütmektedir.

4.2.1.2. Emniyet Genel Müdürlüğünün Çalışmaları

Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), 4 Haziran 1937 tarih ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK)'nin 1. maddesine göre İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuş, yurdun siyasi-adli-idari her türlü emniyet, düzen ve güvenlik işlerini yürütmekle görevli bir devlet kuruluşudur. 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 8. maddesinde; adli, idari ve siyasi olarak üçe ayrılan polisin, adli ve idari kısımları Emniyet Genel

Müdürlüğü bünyesinde yer alırken, Adli veya idari polisin taşra teşkilatı, illerde il emniyet müdürlüğü, ilçelerde ise ilçe emniyet müdürlüğü veya amirliği şeklindedir. Ülkemizde emniyet teşkilatı il ve ilçe merkez belediyesi sınırları dahilinde görev yapmakta olup; 2005 yılı Mayıs ayı itibarıyla 68.327.255 kişi olan ülkemiz resmi nüfusunun yaklaşık olarak % 70'ine karşılık gelen 47.642.545 kişilik bölümü polis sorumluluk bölgesinde yaşamını sürdürmektedir¹⁵⁵. Ülkemizde çektikleri seyirci kitleleriyle orantılı olarak önemli boyutlarda toplumsal şiddet olaylarına sahne olabilen futbol karşılaşmalarının yapıldığı mekanlar olan stadyumların tamamına yakını kentsel alanlarda bulunmakta ve dolayısıyla polis sorumluluk bölgesine girmektedir, İçişleri Bakanlığı'na bağlı iç güvenlik kuruluşları arasında, "sporda ve özellikle futbol karşılaşmalarında şiddetin önlenmesi" konusunda ağırlıklı sorumluluğu üstlenen Emniyet Genel Müdürlüğü, sporu; insanların bedeni ve zihni anlamda dinç ve aktif, psikolojik yönden tatmin olmalarını sağlayan ferdi ya da topluca, barışçı bir biçimde yapılan estetik ve teknik özellikleri olan, kimi zaman da belirli konulara bağlı olarak yarışma amaçlı yapılan sosyal faaliyetler bütünü olarak tanımlamakta ve toplumsal yaşantımız açısından önemli bir yeri olan spor faaliyetlerinin, özellikle de futbol karşılaşmalarının, gençliğin beden ve ruhen sağlıklı yetişmesi, vatandaşlarımız arasındaki dostluk ve kardeşlik duygularının tesis edilerek toplumsal birlik, beraberlik ve barış ortamına katkıda bulunulması açısından önemini son derece büyük olduğunu

¹⁵⁵ Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Dairesi Başkanlığı Resmi Web Sitesi, <http://www.egm.gov.tr/asayis/istitistik.asp>

vurgulamaktadır¹⁵⁶. Holiganizmi, bir ya da birden fazla şahsın bir futbol maçı ile ilgili olarak, yurtiçi veya yurtdışında profesyonel bir maçta stada giden güzergahlarda, statta veya toplanma yerlerinde asayiş bozma eylemleri, holiganları ise bu tür davranışlarda bulunan kimseler olarak tanımlayan Emniyet Genel Müdürlüğü¹⁵⁷ bu alanda alınmasını öngördüğü tedbirleri, hükümetlerarası olan veya olmayan uluslararası kuruluşların konu ile ilgili yaptıkları çalışmaları göz önünde bulundurarak, bağlı bulunduğu idari kolluk makamı olan İçişleri Bakanı'nın imzasıyla çeşitli tarihlerde yayımladığı genelgeler ile tüm taşra teşkilatına duyurmuştur.

02 Nisan 2003 Tarihli Genelge:

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu imzasıyla 81 il valiliğine gönderilen "Sportif Karşılaşmalarda Alınacak Tedbirler" başlıklı bu genelgenin başlangıç bölümünde, konuya ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve 2000 yılında yayımlanan UEFA Talimatnamesi ile uluslararası güvenlik kriterlerinin belirlenmiş olduğu, ayrıca Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanarak 17.07.2002 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren "2002-2003 Sezonu Türkiye Profesyonel Lig Müsabakaları Statüsü" ile de ülkemizde ilave tedbirlerin öngörüldüğü hatırlatılarak, aşınan bu tedbirlere rağmen, son günlerde bazı illerimizde özellikle futbol müsabakaları sırasında şiddet ve taşkınlıkların meydana geldiği, hatta sporun amaçlarını tehlikeye sokacak şekilde misafir takım seyircilerinin müsabakalara

¹⁵⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı, Spor Güvenliği Bürosu, <http://www.egm.gov.tr/asayis/onleyicispor.asp>

¹⁵⁷ Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Protokol ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü 15.11.2002 Tarihli Haftalık Basın Bülteni", <http://www.polis.gov.tr/index.htm>

alınmaması gibi uygulamalara rastlandığı vurgulanmakta, tüm bu nedenlerle ulusal ve uluslararası kurallar ile sorumlulukların bir kere daha değerlendirilmesinde yarar görüldüğü belirtilmektedir.

4.3. 5149 Sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun”un İncelenmesi

28.04.2004 tarihinde TBMM tarafından kabul edilerek 07.05.2004 gün ve 25455 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5149 sayılı “*Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun*”¹⁵⁸, spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresinde müsabaka öncesinde, müsabaka esnasında veya sonrasında şiddetli rekabet ve bunun doğurduğu fanatizm sonucu patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı, kesici veya delici maddelerin kullanılmasının, şiddet ve düzensizliğin, kişilik haklarına, ailevi veya manevi değerlere yönelik hakaret, sövme ve aşağılayıcı slogan ve davranışların yer aldığı sporun ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi suretiyle huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığı ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemek (md 1) amacıyla hazırlanmıştır. Maddede belirtildiği gibi kanun, tüm spor karşılaşmalarını kapsamaktadır.

Kanunun “*Esas Hükümler*” başlıklı bölümünde “*Spor Alanlarının Düzenlenmesi*”, “*Saha Güvenliği*”, “*Müsabaka Güvenliği*”, “*Ev Sahibi Spor Kulüplerinin Sorumlulukları*”, “*Federasyonların Görev ve Sorumlulukları*”, “*Taraftar Dernekleri*” ve “*Taraftar Temsilcileri*” konuları düzenlenmektedir.

¹⁵⁸ Kanunun tam metni için bkz **EK 1**

Bu bölümde; spor alanlarında, sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe ait olduğu ve güvenliğin sağlanması ve bu kanuna aykırı davranışların tespiti amacıyla spor alanlarının durumuna uygun olarak gerekli teknik donanımların kurulacağı (md 4), spor klüplerinin güvenliği sağlamaya yetecek sayıdaki güvenlik elemanlarını müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircinin ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde bulundurmak ve spor alanının iç güvenliğini sağlamakla yükümlü oldukları ve spor alanlarında görev yapacak özel güvenlik teşkilâtı personelinin 2495 sayılı “Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun”da belirtilen görev ve yetkilerini haiz olduğu ve bu kanundan doğan görevlerinin ifası sırasında, özel güvenlik görevlilerinin ateşli silâh taşımalarının yasak olduğu (md 5) hükme bağlanmıştır.

“Spor müsabakalarında alınacak güvenlik önlemlerinin yürütülmesi ve denetlenmesi konularında yetkili olmak üzere o yerin en büyük mülki amirince belirlenecek rütbeli emniyet görevlisi, müsabaka güvenlik amiri olarak görevlendirilir” (md 6) hükmüncü, müsabaka güvenlik amirinin, müsabakanın güvenliği ile ilgili tüm kişi ve kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamakla yetkili ve görevli olduğu belirtilmiştir.

Spor alanlarının dış güvenliğinin genel kolluk güçlerince, saha içi ve tribün güvenliğinin ve kapı aramalarının ise özel güvenlik birimlerince (md 6) ifa edileceği belirtilerek, genel kolluk ve özel güvenlik personelinin görev alanları net bir biçimde belirlenmiştir. 6. maddede geçen diğer önemli bir

husus ise; Emniyet Teşkilatı'na; fanatizmin önlenmesi, faillerin tespiti, eylemlerin delillendirilmesi, verilen cezaların takibi ve bu kanuna aykırı eylem ve davranışların engellenmesi amacıyla bilgi bankasının oluşturulması ve toplanan bilgilerin üç ayda bir ilgili federasyonlara bildirilmesi yükümlülüklerinin verilmiş olmasıdır. Bu sayede, diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, fanatik veya holigan seyirciler konusunda sağlıklı bir veri tabanı oluşturulabilecek ve bundan sonra bu alanda daha sağlıklı bilimsel çalışmalar yapılabilecektir. Bu görev merkezde EGM Güvenlik Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan Spor Güvenliği Büro Amirliği, taşrada ise EKKM (Emniyet Komuta Kontrol) Şube Müdürlükleri tarafından yürütülecektir.

5149 sayılı Kanun ve Yönetmelik¹⁵⁹ ile spor klüplerine verilen en önemli görevlerden biri ise taraftar temsilcileri konusudur. Kanunun 10. maddesine göre; spor klüpleri kendi taraftarları arasından yeterli sayıda taraftar temsilcisi belirleyerek, bu kişilerin açık kimliklerini, adres ve adli sicil bilgilerini spor kulübünün bulunduğu yerdeki il veya ilçe emniyet müdürlüklerine bildirmekle yükümlüdür. Belirlenen bu kişiler, haklarında yürütülecek soruşturma sonucunda, bu görevi yerine getirmeye engelleri bulunmamaları halinde, en büyük mülki idare amiri tarafından taraftar temsilcisi olarak seçilir ve ilgili yerin il veya ilçe emniyet müdürlüklerine bildirilir. Taraftar temsilcileri, müsabaka öncesinden müsabakanın sonuçlanmasına kadar sorumlu buldukları seyir alanında her türlü silâh, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya

¹⁵⁹ “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”in tam metni için bkz **EK 2**

yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek diğerk maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin kullanılmasının, ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını söz veya hareketlerle aşağılayıcı veya tahrik edici nitelikte hakaret ve sövme, kötü söz veya sloganla çirkin tezahüratta bulunulmasının engellenmesine yönelik önlemlerin uygulanmasında güvenlik güçlerine yardımcı olur.

Kanunun 3. bölümünde; *“Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğe İlişkin Fiiller”* başlığı altında *“Spor Müsabakalarında Satılması, Kullanılması ve Taşınması Yasak Olan Madde ve Cisimler”*, *“Çirkin ve Kötü Tezahürat”*, *“Seyir Güvenliğini İhlal”*, *“Usulsüz Bilet Satışı”*, *“Yasak Beyan ve Demeçler”*, *“Yayın Yasağı”* ve *“Yasak Fiiller”* konuları düzenlenmiştir.

Spor müsabakalarında satılması, kullanılması ve taşınması yasak olan madde ve cisimler 11. maddeye göre; her türlü silâh, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğerk maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimler olarak belirtildikten sonra, bu maddelerin bulundurulamayacağı ve satılamayacağı kesin olarak hükme bağlanmıştır.

Müsabakanın yapılacağı yerde veya yakın çevresindeki yollarda, meydanlarda, caddelerde veya benzeri yerlerde, toplu taşıma araçlarında, umuma açık diğerk mekanlarda ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını, kulüp başkan ve yöneticilerini, antrenörünü ve sporcularını, hakemleri ve federasyon yöneticilerini, müsabakada görev yapan diğerk

kişileri, söz veya hareketlerle aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunması yasaklanmıştır (md 12).

Spor sahalarımızda en çok şikayet edilen konulardan biri; tribünlere biletsiz ya da genellikle klüp yöneticilerinin hediye ettiği biletlerle giren seyircilerin, daha doğrusu taraftar gruplarının, çıkardığı olaylardır¹⁶⁰. 14. madde ile stad kapasitesinin üzerinde seyirci alınması ve stada biletsiz seyirci kabul edilmesi kesinlikle yasaklanmıştır.

Tribün terörünün baş aktörlerinden¹⁶¹ olan spor kulübü başkan ve yöneticileri, idari veya teknik personeli veya sporcuları ile spor kulüplerinin taraftarlarınca kurulan derneklerin başkan ve yönetim kurulu üyeleri ve taraftar temsilcilerinin, yazılı veya görsel medyaya kendi taraftarlarını kışkırtıcı, hakemleri, rakiplerini veya taraftarlarını tahrik edici veya aşağılayıcı şekilde beyan veya demeç vermeleri de kanunla yasaklanmıştır (md 15).

Kanunun 17. maddesine göre yasak fiiller; müsabaka için seyircilerin alınmaya başlanmasından, müsabaka sonrası seyircinin tamamen tahliyesine kadar geçecek sürede ulusal veya uluslararası federasyonların

¹⁶⁰ Bu konuda yüzlerce örnek vermek mümkündür. Yalnızca birkaç örnekle durumun ciddiyeti anlaşılabilir; "...Deplasmandaki maçlara büyük ihtimalle ceplerine beş kuruş koymadan gidiyorlar. Çünkü hem otobüs yolculuğu hem de kendilerine dağıtılan bilet bedava veriliyor..." **Taraftarlıktan Holiganlığa 'Terfi'**, 03.12.2004, http://www.cnnturk.com/spor/futbol/haber_detay.asp?pid=177&haberid=55120, "...Polis, İstanbul'daki diğer büyük kulüpler ve tribündeki yönetime yakın amigoları da takibe aldı. Beşiktaş İnönü Stadi kapalı tribününde bu sezon yoğunlaşan kavgaların ana kaynağının da içeri biletsiz girip koltuklara oturanlar yüzünden çıktığı belirtiliyor." **İstanbul Polisinden 'Futbol Terörü' Önlemi**, 29.11.2004 http://www.cnnturk.com/SPOR/FUTBOL/haber_detay.asp?PID=177&HID=1&haberID=5436 "...Samsunspor-Beşiktaş maçının oynandığı 19 Mayıs Stadyumu'na biletsiz girmek isteyen bir grup, kendilerine ücretsiz bilet vermeyen Samsunspor yönetimi aleyhine tezahürat yapmaya başladı. Grup içinden bazı taraftarların arkadaşlarını uyarmak istemesi üzerine, tartışma çıktı." **Futbol Terörü Haftasonu da Durmadı**, 29.11.2004, http://www.cnnturk.com/SPOR/FUTBOL/haber_detay.asp?PID=177&HID=3&haberID=54245

¹⁶¹ B. Kılıç, "Tribün Terörünün İlk 11'i", **Aksiyon Dergisi**, 521. Sayı, 29.11.2004

öngördüğü görevli kişiler dışında kalan kişilerin ve seyircilerin her ne şekilde olursa olsun müsabaka alanına girmesi, spor ahlâkına aykırı, tahrik edici, aşağılayıcı, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, etnik ve siyasi ayrımcılığa yönelik söz sarf edilmesi veya bu mahiyette afiş veya pankartların müsabaka alanına veya yakın çevresine asılması olarak belirlenmiştir. Bu yasaklara aykırı davranan yabancı uyruklu kişilerin sınır dışı edileceği ve mensubu oldukları ülkenin diplomatik temsilciliklerine bilgi verileceği (md 17) hükmü ise özellikle yabancı ülke takımlarıyla Türk takımlarının yaptıkları maçlarda yurtdışından gelen taraftarların çıkaracağı muhtemel olaylara karşı caydırıcı bir yaptırım olarak göze çarpmaktadır.

Kanunun 4. bölümünde verilecek cezalar düzenlenmiştir. Buna göre; spor müsabakalarının yapıldığı kapalı veya açık alanlara 11 inci maddede sayılan maddeleri sokan kişilere; dört ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve yedi yüz elli milyon lira, fiilin tekrarı halinde sekiz ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve iki milyar beş yüz milyon lira idari para cezası verilir. Bu maddeleri kullanan kişilere; altı ay süre ile müsabakaları seyirden men ve bir milyar lira, fiilin tekrarı halinde bir yıl süre ile müsabakaları seyirden men ve üç milyar lira idari para cezası verilir. Alınacak kararla bu kişilerin, spor alanlarına seyirci ya da başka bir sıfatla girmeleri yasaklanır. Bu kişiler, kararın kendilerine yazılı olarak tebliğ edilmesini müteakip spor müsabakalarına giremez. Hakkında idari makamlar veya yargı mercilerince müsabakalara giriş yasağı verilenler, müsabakanın başlamasından iki saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka süresince burada bulunmak zorundadır. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen

veya yasaklı olmasına rağmen spor alanına girenlere üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. (md 18)

14. maddede öngörülen yasaklara uymayanlar ile sahte, kullanılmış, tahrif edilmiş veya benzer şekilde hazırlanmış olan müsabaka biletlerini satan, satılmasına aracılık eden, bu biletleri basan veya satışa hazırlayan kimselere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ve her bir bilet için iki yüz elli milyon lira ağır para cezası verilir. Suçun tekerrür etmesi durumunda bir yıldan üç yıla kadar hapis ve her bir bilet için bir milyar lira ağır para cezası verilir.

Seyir alanlarına kapasitesinden fazla veya bilette yazılı olan fiyatın üstünde bilet satışı yapılması halinde kulübe o müsabakaya ait toplam seyirci hâsılatının (bu müsabakaya isabet eden kombine bilet satışı dahil) % 25'i oranında idari para cezası verilir. Kapasitenin üstünde seyirci alınması sebebiyle oluşan izdiham nedeniyle herhangi bir ölüm veya toplu yaralanma vuku bulması halinde bu idari para cezası % 50 oranında uygulanır (md 20).

Diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla ve ilgililerin bağlı olduğu federasyonun tâbi olduğu mevzuata göre verilecek disiplin cezaları dışında; 15 inci maddeye aykırı biçimde beyanat veren teknik personel ve sporculara beş milyar liradan elli milyar liraya kadar idari para cezası, diğerleri için ise ilk seferde üç aydan altı aya kadar spor müsabakalarını seyirden men ve beş milyar liradan otuz milyar liraya kadar idari para cezası, tekrarı halinde altı aydan bir yıla kadar spor müsabakalarını seyirden men cezası ile birlikte on milyar liradan elli milyar liraya kadar idari para cezası verilir.

Bu Kanun hükümlerine aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen dernekler hakkında Dernekler Kanunu hükümlerine göre yasal işlem yapılır. 17. maddenin birinci fıkrasına aykırı davranan kişilere beş yüz milyon lira, eylemin tekrarı halinde ise bir milyar lira idari para cezası verilir. 17 nci maddenin ikinci fıkrasına aykırı davranan kişilere bir milyar lira, tekrarı halinde iki milyar lira idari para cezası verilir. Fail, kulübün veya bir taraftar derneğinin mensubu ise suçun tekrarı halinde mensubu bulunduğu kulüp veya dernek hakkında da üç milyar lira idari para cezası verilir.

İşledikleri fiillerle müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramasına sebebiyet veren kişilere, altı ay spor müsabakalarını seyirden men cezası ile bir milyar lira, tekrarı halinde bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve iki milyar lira idari para cezası verilir. Fiilin ikiden fazla işlenmesi durumunda altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ve beş milyar liradan on milyar liraya kadar ağır para cezası verilir.

Spor kulüpleri, müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlü olup meydana gelecek gerçek zararlar, zarara sebebiyet veren taraftarların mensubu buldukları kulüpten tazmin edilir. Ayrıca zarar kadar idari para cezası da verilir.

Kulüplerin müsabaka yaptıkları spor alanlarında şiddet olaylarının vuku bulması nedeniyle bağlı buldukları federasyon tarafından kulübe verilen cezadan ayrı olarak, ilgili kulübe, o kulübün bir önceki sezon elde ettiği toplam seyirci hâsılatının % 2'si oranında idari para cezası verilir. Yeni kurulan kulüplere verilecek idari para cezası bir sonraki sezon tahsil edilir.

Yasa ve yönetmelik ile; mülki idare amirleri, kolluk amirleri,

federasyonlar, spor klüpleri, özel güvenlik teşkilatları, taraftar dernekleri sorumluluk altına girmektedir. Yasaya aykırı davranan seyirci, klüp, klüp idarecileri, basın–yayın kuruluşların ağır sayılabilecek cezalara maruz kalacağı net bir biçimde belirtilmektedir.

Kanun bu haliyle 1. maddede belirtilen amaçlarına ulaşma bakımından yeterli görünmektedir. Ancak ne var ki yasanın tüm maddeleri, eksiksiz olarak uygulanmalıdır.

Yasanın 6. maddesi ile; fanatizmin önlenmesi, failerin tespiti, eylemlerin delillendirilmesi, verilen cezaların takibi ve bu kanuna aykırı eylem ve davranışların engellenmesi amacıyla bilgi bankası oluşturmak ve toplanan bilgileri üç ayda bir ilgili federasyonlara bildirmekle görevlendirilen EGM bünyesinde 2002 yılında kurulan ve 5149 sayılı yasayla birlikte daha işlevsel hale gelen Spor Güvenliği Bürosu'nun verilerine göre; 2000-2004 yılları arasında (5149 sayılı kanunun uygulanmaya başlanmasına kadar) toplam 708 kişiye işlem yapılırken, kanunun hayata geçirilmesiyle birlikte 2004 yılında sadece 5 aylık sürede; 18 kişiye adli, 352 kişiye idari, 13 kişiye hem adli hem de idari olmak üzere toplam 370 kişiye işlem uygulandı. 2004–2005 sezonunda ise toplam 710 kişi hakkında adli/idari işlem uygulandı. Bu şahıslardan 703'ü futbol, 4'ü basketbol, 2'si voleybol, 1'i boks maçında karıştığı olay sebebiyle işlem gördü.

Bu şekilde daha kapsamlı bir veri tabanının oluşturulması ve Türkiye'nin fanatizm veya holiganizm haritasının çıkarılması, bundan sonra yapılacak olan bilimsel araştırmalara ve daha etkili yasal düzenlemelere uygun zemin hazırlayacaktır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Futbol, doğası gereği sert bir oyundur. Futbol sahalarında futbolcular arasında yaşanan sertlik, çoğu zaman çeşitli etkenlerle tetiklendiğinde, oyun sahasından tribünlere, oradan da stad dışına taşar ve sporun ruhuna, mantığına aykırı olarak şiddete dönüşür.

Geçmişten günümüze dünyada ve ülkemizde futbol karşılaşmalarında sayısız üzücü olaylar meydana geldi. Sporda şiddetin önlenmesi için uluslararası alanda yapılan düzenlemeler ve bunların paralelinde ülkemizde yapılan yasal çalışmalar, spor sahalarının daha güvenli, daha huzurlu bir ortam haline gelmesini amaçladı.

07.05.2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanun eksiksiz olarak uygulandığında, umuyoruz ki, Türk sporunda yaşanan şiddet ve düzensizliğe çare olabilecektir. Ne var ki, yasanın uygulanmasında bazı eksikliklerin yaşandığı da bir gerçek.

Son dönemde dünya futbolunda *holiganizm* ve *ırkçılık* mücadele edilmesi gereken konular olarak önümüze çıkarken, Türk futbolunda ise şiddet, fanatizm, şike, yasadışı bahis, havuz sistemi gibi konular ön plana çıktı.

Sporda, özellikle futbolda, şiddetin, düzensizliğin ve şikenin önlenmesi için, -öncelikle- 5149 sayılı kanunun yetki ve sorumluluk verdiği makamlar, bu sorumluluğun ve yetkinin gereklerini harfiyen yerine getirmeli ve hiçbir baskı altında kalmadan, görevlerini ifa etmelidirler. Kulüp başkanları ve idarecileri milyonlarca insanın kendilerini izlediğini bilerek, daha ılımlı bir şekilde, ortamı

geren demeçlerden ve hareketlerden uzak durmalıdırlar. Medya, taşıdığı toplumsal sorumluluğun bilincinde olarak, şiddeti körükleyecek programlardan ve haberlerden kaçınmalıdır. Kolluk güçleri, çeşitli zorluklarla görev yaptığı maçlarda seyirciyi tahrik edebilecek fevri hareketlerden mümkün olduğunca uzak durmalıdır. Federasyonlara bağlı ceza ve disiplin kurulları, cezayı gerektirici durumlarda kulüplere, kulüp yöneticilerine, teknik heyet ve sporculara gereken cezayı adaletli bir biçimde vermeli bu konuda asla tolerans göstermemelidir.

Türk sporunda önümüzdeki dönemde en çok konuşulacak ve spekülasyonlara neden olacak konulardan biri de şikedir. Kamuoyu sporda şiddet, şike, rüşvet ve haksız rekabet iddialarını inceleyen TBMM Araştırma Komisyonu'nun hazırlayacağı raporu sabırsızlıkla beklemektedir. Komisyon raporunun sonucu ne olursa olsun, kanımızca, her türlü legal ya da illegal bahis organizasyonu yasaklanmalıdır. Çünkü sporcu, teknik adam, yönetici veya hakem olarak bir spor karşılaşmasında yer alan birisi, ya da bir akrabası veya kıramayacağı bir yakını, o karşılaşma ile ilgili bahis oynamış olabilir. Böyle bir durumda, bahis neticesi elde edilebilecek miktarın büyüklüğü düşünüldüğünde, söz konusu aktörün "*duygusal*" davranarak maçın gidişatını değiştirebileceği unutulmamalıdır (yönettiği bazı maçlarda oynadığı bahise göre kararlar veren Alman hakem Robert Hoyzer gibi).

Her şeye rağmen, çıkarılan yasaların harfiyen uygulanması durumunda, Türk sporu ve futbolu için şiddetin ve düzensizliğin azalacağı öngörüsünde bulunmak doğru olur ve bu konuda ümitsiz olmamak gerekir.

Merhum Kemalettin Tuğcu'nun Beşiktaş Spor Dergisi'nin 210.

sayısında (18 Eylül 1950) yayınlanan Şu satırları da umut ediyoruz ki stadlarımızda duymak istemediğimiz o kÖtÖ sÖzleri sÖyleyenlere bir ders olur:

“...Ey Genç ve Aziz Sporcu... kuvvet ve maharet, meleke ve bilgi ÖlçÖŐmesinden ibaret olan bir maçta sen, karŐındakinin savletini durdurmak için, onu küfrÖnle titretmek, gücÖnÖ kuvvetini kırmak için neye ağzını bozuyorsun?

Bir genç kız ağzı kadar temiz ağzında, genç ağzında bu iğrenç salya ne geziyor? Sen niçin kendi kendinden iğrenmiyorsun? Nasıl oluyor da sizlerden birisi, aynı bayrağın çocuklarına, aynı vatanın evladına, ve nihayet bir ailenin ferdine ağır ve mukaddesatı hedef tutan küfürler savuruyorsun? Bir gol oturttu, bir penaltı çekti, bir çıkış yaptı diye... çok tabii olan bu oyun cilvelerini neden Öyle karŐılıyor, ve onun yine bir oyun, yine bir oyun cilvesi olan, ıskalarını isabetsizliklerini, bileğinin galiz iŐaretleri ile karŐılıyorsun?

Sen Acizsin! Sen bunların cevabını veremiyor, sadece kendini Şu veya bu bahaneyle haklı görÖyorsun değil mi? Ben mana, bilmediğin bu sebebi sÖyleyeyim: sen acizsin! ÇÖnkÖ küfür, aczin ifadesidir.

Aksini iddia ediyorsan, göster kendini... Gole golle, çıkışa çıkıŐla, yumruğa yumrukla karşılık ver. Fakat ağzından çıkanı kulağın iŐitsin. Küfür etme! Senin de bir anacığın, senin de bir sevgilin, senin de muazzez bir kız kardeŐin bulunur! Maçta kazandığını mukaddesatta kaybedersin. Biraz da irade lazım...”

Stadyumlarda ya da spor salonlarında ailece, huzurlu bir Şekilde maç izleyebilmemiz dileğiyle...

EKLER

EK 1: SPOR MÜSABAKALARINDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun Numarası	: 5149
Kabul Tarihi	: 28/4/2004
Yayımlandığı R.Gazete	: Tarih : 7/5/2004 Sayı :25455
Yayımlandığı Düstur	: Tertip : 5 Cilt : 43 Sayfa:

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı; spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresinde müsabaka öncesinde, müsabaka esnasında veya sonrasında şiddetli rekabet ve bunun doğurduğu fanatizm sonucu patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı, kesici veya delici maddelerin kullanılmasının, şiddet ve düzensizliğin, kişilik haklarına, ailevi veya manevi değerlere yönelik hakaret, sövme ve aşağılayıcı slogan ve davranışların yer aldığı sporun ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi suretiyle huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığı ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun; spor müsabakalarının yapılacağı alanlarda uygulanacak güvenlik önlemlerini, yasak fiil ve davranışları, bunlara uygulanacak yaptırımları, spor kulüplerinin, taraftarların, taraftar derneklerinin, taraftar temsilcilerinin, spor federasyonlarının, yayın kuruluşları ile diğer ilgili kişi ve kurumların spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin hususlardaki görev ve sorumluluklarını kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunda geçen;

Genel Müdürlük: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü,

Spor alanları: Spor müsabakalarının gerçekleştirilmesine elverişli müsabaka alanları ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve diğer spor yapmaya elverişli alanlar ile bunların eklenti ve çevresini,

Federasyonlar: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonlar ile Türkiye Futbol Federasyonunu,

Spor kulüpleri: Belirli kurallara göre kurulan, üyelerinin her birinin yetki ve sorumlulukları belli olan, amatör veya profesyonel spor dallarında topluma hizmet veren; her yaş grubunun spor

yapabileceği tesis, araç ve gereçlere sahip olan, yüksek performanslı sporcuların yetiştirilmesini hedefleyen kuruluşları,

Taraftar dernekleri: Her ne ad altında olursa olsun, bir spor kulübünü desteklemek amacıyla kurulan dernekleri,

Taraftar temsilcileri: Spor kulüplerinin kendi taraftarları arasından belirledikleri ve spor kulübünün bulunduğu yerdeki en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen kişileri,

İl spor güvenlik kurulu: Her ilde vali veya vali yardımcısının başkanlığında belediye başkanlığı, il jandarma komutanlığı, il emniyet müdürlüğü, gençlik ve spor il müdürlüğü, ilgili federasyon, il sağlık müdürlüğü temsilcileri ve gerekli görülecek spor kulüplerinin yetkilileri ile basın kuruluşlarının ve ilgili kamu kuruluşlarının temsilcilerinden oluşturulan kurulu,

İlçe spor güvenlik kurulu: Her ilçede kaymakam başkanlığında il spor güvenlik kurulunda yer alan kurum ve kuruluşların ilçedeki temsilcilerinden oluşturulan kurulu,
İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Esas Hükümler

Spor alanlarının düzenlenmesi

Madde 4- Spor alanlarında, sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe aittir.

Spor alanlarına, seyri engellemeyecek nitelikte, federasyonun bağlı olduğu uluslararası federasyonun talimatlarına uygun olarak, seyirci ile müsabakanın yapıldığı yer arasına tel, duvar, bariyer ve benzeri fiziki engeller konulabilir.

Fiziki engeller, ilgili güvenlik biriminin olumlu görüşü ve il spor güvenlik kurulu kararı ile kaldırılabilir.

Spor alanlarında; çocuklar ve engellilerin müsabakaları izleyebilmeleri için durumlarına uygun yerler tahsis edilir.

Spor alanlarında seyircilerin oturma yerleri numaralandırılır. Koltuk sayısı kadar bilet bastırılır ve satışa sunulur. Spor alanlarına kapasitenin üzerinde ve biletsiz seyirci alınamaz.

Spor alanlarında; güvenliğin sağlanması ve bu Kanuna aykırı davranışların tespiti amacıyla, spor alanlarının durumuna uygun olarak gerekli teknik donanımlar kurulur. Kurulacak güvenlik sistemlerinin giderleri, 1. Futbol Ligi ile tesis olarak fiziki yapısı uygun olan 2. ve 3. futbol liglerinde mücadele eden ev sahibi kulüpler tarafından karşılanır. Diğer tüm branşlardaki teknik donanımlar ise, spor tesisinin mülkiyetine veya kullanımına sahip bulunan kulüp, kurum ve kuruluşlar tarafından kurulur.

Spor tesislerinde hangi güvenlik sistemi veya teknik donanımın uygulanacağı yönetmelikle belirlenir.

Saha güvenliği

Madde 5- Spor kulüpleri, güvenliği sağlamaya yetecek sayıdaki güvenlik elemanlarını müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircinin ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde bulundurmak ve spor alanının iç güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler.

Spor kulüpleri, bu Kanunda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla müsabaka ve saha güvenliğinin sağlanmasına yetecek sayı ve nitelikte yasalar çerçevesinde özel güvenlik hizmeti satın almaya yetkilidir.

Spor alanlarında görev yapacak özel güvenlik teşkilâtı personeli, 22.7.1981 tarihli ve 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanunda belirtilen görev ve yetkileri haizdir. Bu Kanundan doğan görevlerinin ifası sırasında, özel güvenlik görevlilerinin ateşli silâh taşımaları yasaktır.

Müsabaka güvenliği

Madde 6- Spor müsabakalarında alınacak güvenlik önlemlerinin yürütülmesi ve denetlenmesi konularında yetkili olmak üzere o yerin en büyük mülki amirince belirlenecek rütbeli emniyet görevlisi, müsabaka güvenlik amiri olarak görevlendirilir. Müsabaka güvenlik amiri, müsabakanın güvenliği ile ilgili tüm kişi ve kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlamakla yetkili ve görevlidir.

Müsabakaların yapılacağı spor alanına, güvenlik güçlerince gerçekleştirilecek kontrolden sonra seyirci alınır. Spor alanlarının çevresinde, stadyum veya spor salonu girişleri ile turnike girişlerinde, müsabakayla ilgili olarak hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca olan hallerde mülki amirin yazılı izni ile genel güvenlik güçlerince veya genel güvenlik güçlerinin denetiminde, özel güvenlik güçlerince üst araması yapılır ve bu Kanunun amacına aykırı madde ve cisimlere el konulur.

Spor alanlarının dış güvenliği genel kolluk güçlerince, saha içi ve tribün güvenliği ise 5 inci maddeye göre oluşturulacak özel güvenlik birimlerince ve saha yetkililerince sağlanır. Kapı aramaları özel güvenlik güçleri tarafından yapılır. Müsabaka güvenlik amirinin talebiyle emniyet güçleri, gerekli hallerde olayın meydana geldiği alanlara müdahale edebilir.

Emniyet teşkilâtı tarafından; fanatizmin önlenmesi, faillerin tespiti, eylemlerin delillendirilmesi, verilen cezaların takibi ve bu Kanuna aykırı eylem ve davranışların engellenmesi amacıyla bilgi bankası oluşturulur ve toplanan bilgiler üç ayda bir ilgili federasyonlara bildirilir.

Spor kulüpleri, taraftar dernekleri ve federasyonlar ile diğer ilgililer emniyet güçlerince istenecek tüm bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

Ev sahibi spor kulüplerinin sorumlulukları

Madde 7- Ev sahibi spor kulüplerince müsabakanın yapılacağı yerde, konuk takım seyircilerine bağımsız bir bölüm ayrılır ve taraftarlar arasında temas olmaması için ilgili spor federasyonları ve uluslararası spor federasyonlarının yönetmelik ve talimatları paralelinde gerekli önlemler alınır.

Federasyonların görev ve sorumlulukları

Madde 8- Federasyonlar, müsabakanın yapıldığı yerdeki temsilcileri vasıtasıyla, sporcu ve taraftarların güvenliği için gerekli önlemlerin aldırılması, denetlenmesi, bağlı olduğu uluslararası federasyonların talimatlarının uygulamaya konulması ve gerekli ek önlemler aldırılması konusunda il veya ilçe spor güvenlik kurulu ile koordinasyonun sağlanmasından yetkili ve sorumludur.

Kulüplerin bulundurmaları görevli oldukları özel güvenlik güçlerinin sayısı, gözlem kameraları ve benzeri teknik donanımların yerleştirilmesi il veya ilçe spor güvenlik kurulu tarafından, misafir takımın soyunma odaları ile seyirci yerlerinin belirlenmesi, bilet satışı, güvenlik ise ilgili federasyonların talimatıyla belirlenir. Kontrol ve denetim konusunda Federasyon yetkilidir.

Taraftar dernekleri

Madde 9- Her ne ad altında olursa olsun, bir spor kulübünü desteklemek amacıyla kurulan taraftar dernekleri, bu Kanunun amacına aykırı faaliyette bulunamaz.

Taraftar dernekleri, taraftarların spor ahlâkı ve ilkelerine uygun biçimde sportif faaliyetleri izlemelerini sağlamaya yönelik eğitici faaliyetleri düzenlerler.

Taraftar temsilcileri

Madde 10- Spor kulüpleri, taraftarları arasından yeterli sayıda taraftar temsilcisi belirleyerek, bu kişilerin açık kimliklerini, adres ve adli sicil bilgilerini spor kulübünün bulunduğu yerdeki il veya ilçe emniyet müdürlüklerine bildirir.

Belirlenen kişiler, haklarında yürütülecek soruşturma sonucunda, bu görevi yerine getirmeye engelleri bulunmamaları halinde, en büyük mülki idare amiri tarafından taraftar temsilcisi olarak seçilir ve ilgili yerin il veya ilçe emniyet müdürlüklerine bildirilir. Taraftar temsilcileri, müsabaka öncesinden müsabakanın sonuçlanmasına kadar sorumlu buldukları seyir alanında her türlü silâh, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin kullanılmasının, ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını söz veya hareketlerle aşağılayıcı veya tahrik edici nitelikte hakaret ve sövme, kötü söz veya sloganla çirkin tezahüratta bulunulmasının engellenmesine yönelik önlemlerin uygulanmasında güvenlik güçlerine yardımcı olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğe İlişkin Fiiller

Spor müsabakalarında satılması, kullanılması ve taşınması yasak olan madde ve cisimler

Madde 11- Spor alanlarında; her türlü silâh, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimler bulundurulamaz ve satılamaz.

Yukarıdaki fıkrada yer alan madde ve cisimlerin, spor müsabakalarının yapıldığı alanlara ve bu alanlardaki kapalı mekânlara sokulması, saklanması ve bu alanlar içerisinde taşınması veya kullanılması yasaktır.

Çirkin ve kötü tezahürat

Madde 12- Müsabakanın yapılacağı yerde veya yakın çevresindeki yollarda, meydanlarda, caddelerde veya benzeri yerlerde, toplu taşıma araçlarında, umuma açık diğer mekanlarda ferdi veya toplu olarak, takımlar ile taraftarlarını (değ. 28/04/2005 gün ve 5340 s.k.), kulüp başkan ve yöneticilerini, antrenörünü ve sporcularını, hakemleri ve federasyon yöneticilerini, müsabakada görev yapan diğer kişileri, söz veya hareketlerle aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması yasaktır.

Seyir güvenliğini ihlâl

Madde 13- Açık alanlarda yapılan spor müsabakalarında; müsabaka alanının çevresinde bulunan ve insan hayatı açısından tehlike oluşturabilecek yerlerde müsabakaların seyredilmemesi için spor güvenlik kurulları gerekli önlemler alınmasını sağlar.

Usulsüz bilet satışı

Madde 14- Spor müsabakalarının yapıldığı alanlar çevresinde bilet satışı için ayrılmış yerler ile ilgili federasyon veya kulüp tarafından uygun görülen yerler ve görevliler dışında bilet satışı yapılamaz.

Spor müsabakalarında her ne surette olursa olsun, toplu veya organize biçimde rayiç bedelin altında veya üstünde, müsabaka biletinin temini, dağıtımı, bilette yazılı bedelin üstünde satılması ve kapasitenin üstünde seyirci alınması veya bu yerlere biletsiz seyirci kabul edilmesi yasaktır.

Yasak beyan ve demeçler

Madde 15- Spor kulübü başkan ve yöneticileri, idari veya teknik personeli veya sporcuları ile spor kulüplerinin taraftarlarınca kurulan derneklerin başkan ve yönetim kurulu üyeleri ve taraftar temsilcileri, yazılı veya görsel medyaya; kendi taraftarlarını kışkırtıcı, hakemleri, rakiplerini veya taraftarlarını tahrik edici veya aşağılayıcı şekilde beyan veya demeç veremezler.

Yayın yasağı

Madde 16- Spor müsabakalarını canlı olarak yayınlayan yayın kuruluşu ile diğer yazılı ve görsel yayın kuruluşları, bu Kanunun amacına aykırı nitelikteki afiş, pankart, söz, fiil ve davranışları yayınlamayaz. Canlı yayın halinde vuku bulan yasak söz, fiil ve davranışlar, haber amaçlı da olsa birden fazla yayınlanamaz.

Basın ve yayın organları; söz, yazı veya davranışlarla spor kulüplerini, taraftarlarını, spor adamlarını şiddete, kulüpler arası husumete veya suça teşvik edici eylem ve davranışlarda bulunamaz, eleştiri amacı dışında aşağılayıcı yorum veya haber yayınlamayaz.

Yasak fiiller

Madde 17- Müsabaka için seyircilerin alınmaya başlanmasından, müsabaka sonrası seyircinin tamamen tahliyesine kadar geçecek sürede ulusal veya uluslararası federasyonların öngördüğü görevli kişiler dışında kalan kişilerin ve seyircilerin her ne şekilde olursa olsun müsabaka alanına girmesi yasaktır.

Spor ahlâkına aykırı, tahrik edici, aşağılayıcı, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, etnik ve siyasi ayrımcılığa yönelik söz sarf edilmesi veya bu mahiyette afiş veya pankartların müsabaka alanına veya yakın çevresine asılması yasaktır.

Yukarıda yazılı yasaklara aykırı davranan yabancı uyruklu kişiler sınır dışı edilir ve mensubu oldukları ülkenin diplomatik temsilciliklerine bilgi verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Spor müsabakalarında kullanılması ve taşınması yasak olan maddeleri kullanma ve taşıma

Madde 18- Spor müsabakalarının yapıldığı kapalı veya açık alanlara 11 inci maddede sayılan maddeleri sokan kişilere; dört ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve yedi yüz elli milyon lira, fiilin tekrarı halinde sekiz ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve iki milyar beş yüz milyon lira idari para cezası verilir. Bu maddeleri kullanan kişilere; altı ay süre ile müsabakaları seyirden men ve bir milyar lira, fiilin tekrarı halinde bir yıl süre ile müsabakaları seyirden men ve üç milyar lira idari para cezası verilir.

Alınacak kararla bu kişilerin, spor alanlarına seyirci ya da başka bir sıfatla girmeleri yasaklanır. Bu kişiler, kararın kendilerine yazılı olarak tebliğ edilmesini müteakip spor müsabakalarına giremez.

Hakkında idari makamlar veya yargı mercilerince müsabakalara giriş yasağı verilenler, müsabakanın başlamasından iki saat önce bulunduğu yerin karakoluna giderek müsabaka süresince burada bulunmak zorundadır. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen veya yasaklı olmasına rağmen spor alanına girenlere üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. (değ. 28/04/2005 gün ve 5340 s.k.)

Konusu suç teşkil eden eylemlerin failleri hakkında ilgili kanunların hükümleri saklıdır.

Tedbirler

Madde 19- Üçüncü Bölümde belirtilen yasalara uymayanlar hakkında; söz konusu fil, müsabaka alanının seyirciye ayrılmış yerlerinde gerçekleştirilmiş ise bu kişi veya kişiler şartlar müsait olduğu takdirde yetkililer veya güvenlik görevlilerince müsabaka alanı dışına çıkarılır ve haklarında yasal işlemler başlatılır.

Bu kişi veya kişilerin müsabaka alanı dışına çıkarılmasına, şartlar uygun bulunmadığı takdirde durum her türlü kamera, fotoğraf makinesi gibi teknik araçlarla, tanıkla veya diğer belgelerle tespit edilerek ilgililer hakkında yasal işlem yapılır.

Açıkça anlaşılabilir şekilde alkollü veya keyif verici madde kullanan kişiler müsabaka alanına alınmaz.

Usulsüz bilet satma

Madde 20- Diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla 14 üncü maddede öngörülen yasalara uymayanlar ile sahte, kullanılmış, tahrif edilmiş veya benzer şekilde hazırlanmış olan müsabaka biletlerini satan, satılmasına aracılık eden, bu biletleri basan veya satışa hazırlayan kimselere altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ve her bir bilet için iki yüz elli milyon lira ağır para cezası verilir. Suçun tekrür etmesi durumunda bir yıldan üç yıla kadar hapis ve her bir bilet için bir milyar lira ağır para cezası verilir.

Seyir alanlarına kapasitesinden fazla veya bilette yazılı olan fiyatın üstünde bilet satışı yapılması halinde kulübe o müsabakaya ait toplam seyirci hâsılatının (bu müsabakaya isabet eden kombine bilet satışı dahil) % 25'i oranında idari para cezası verilir. Kapasitenin üstünde seyirci alınması sebebiyle oluşan izdiham nedeniyle herhangi bir ölüm veya toplu yaralanma vuku bulması halinde bu idari para cezası % 50 oranında uygulanır.

Yasak beyan ve demeç verme

Madde 21- Diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla ve ilgililerin bağlı olduğu federasyonun tâbi olduğu mevzuata göre verilecek disiplin cezaları dışında; 15 inci maddeye aykırı biçimde beyanat veren teknik personel ve sporculara beş milyar liradan elli milyar liraya kadar idari para cezası, diğerleri için ise ilk seferde üç aydan altı aya kadar spor müsabakalarını seyirden men ve beş milyar liradan otuz milyar liraya kadar idari para cezası, tekrarı halinde altı aydan bir yıla kadar spor müsabakalarını seyirden men cezası ile birlikte on milyar liradan elli milyar liraya kadar idari para cezası verilir.

Bu Kanun hükümlerine aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen dernekler hakkında 6.10.1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre yasal işlem yapılır.

Yayın yasağı

Madde 22- 16 ncı maddeye aykırı davranan görsel yayın kuruluşları hakkında 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun; basın mensupları hakkında da 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu hükümleri saklıdır.

16 ncı maddede yazılı eylemlerde bulunan gerçek kişilere her yayın için on milyar lira, tüzel kişilere ise; elli milyar lira para cezası verilir.

Yasaklara uymama

Madde 23- 17 nci maddenin birinci fıkrasına aykırı davranan kişilere beş yüz milyon lira, eylemin tekrarı halinde ise bir milyar lira idari para cezası verilir.

17 nci maddenin ikinci fıkrasına aykırı davranan kişilere bir milyar lira, tekrarı halinde iki milyar lira idari para cezası verilir. Fail, kulübün veya bir taraftar derneğinin mensubu ise suçun tekrarı halinde mensubu bulunduğu kulüp veya dernek hakkında da üç milyar lira idari para cezası verilir.

Spor alanlarının zarara uğraması

Madde 24- İşledikleri fiillerle müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramasına sebebiyet veren kişilere, altı ay spor müsabakalarını seyirden men cezası ile bir milyar lira, tekrarı halinde bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve iki milyar lira idari para cezası verilir. Fiilin ikiden fazla işlenmesi durumunda altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ve beş milyar liradan on milyar liraya kadar ağır para cezası verilir.

Spor kulüpleri, müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlü olup meydana gelecek gerçek zararlar, zarara sebebiyet veren taraftarların mensubu buldukları kulüpten tazmin edilir. Ayrıca zarar kadar idari para cezası da verilir.

Şiddet olaylarının vuku bulması

Madde 25- Kulüplerin müsabaka yaptıkları spor alanlarında şiddet olaylarının vuku bulması nedeniyle bağlı buldukları federasyon tarafından kulübe verilen cezadan ayrı olarak, ilgili kulübe, o kulübün bir önceki sezon elde ettiği toplam seyirci hâsılatının % 2'si oranında idari para cezası verilir. Yeni kurulan kulüplere verilecek idari para cezası bir sonraki sezon tahsil edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

İstisna

Madde 26- Bu Kanunda belirlenen fiillerden dolayı futbol branşında spor kulüplerine verilmesi öngörülen cezalarla ilgili olarak; 17.6.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 25 inci maddesi hükmü uygulanır.

Tecil

Madde 27- Bu Kanundaki hürriyeti bağlayıcı cezalar tecil edilemez ve paraya çevrilemez. Ancak, mahkemelerce 13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde öngörülen tedbirlerin uygulanmasına karar verilebilir.

Cezaların uygulanması

Madde 28- Bu Kanuna aykırı eylemlerde bulunanlar hakkında spor güvenlik kurulunun re'sen veya kendisine gelen şikâyet ve ihbarlar üzerine yapacağı inceleme sonucunda mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından ilgili hakkında bu Kanundaki idari para cezaları veya tedbirlerin uygulanmasına karar verilir.

Bu Kanunda yazılı olan idari para cezalarına dair kararlar ilgililere 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdari para cezaları 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu Kanunun uygulanmasından doğan para cezaları Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde açılacak bir hesaba özel ödenek kaydedilir. Toplanan bu paralar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılacak yönetmelik esaslarına göre % 50'si Engelliler Spor Federasyonu ile engelliler kulüp ve faaliyetlerine, % 50'si ise fair play kurallarına uygun hareket eden amatör spor kulüpleri ile okul sporlarının geliştirilmesine ayrılır.

Bu Kanunda belirtilen yasaklara uymayan kişilerin kimlik bilgileri, müsabakanın veya eylemin yapıldığı mahallin emniyet birimlerince fotoğraflı olarak kaydedilir ve bu kayıtlardaki kişiler takibe alınır.

Yargılama usulü

Madde 29- Bu Kanun kapsamında konusu suç teşkil eden eylemlerin takibi ve yargılması 8.6.1936 tarihli ve 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Bu Kanunda yer alan para cezalarının artırılmasında 765 sayılı Türk Ceza Kanununun ek 2. maddesi hükümleri uygulanır.

Yönetmelik

Madde 30- Bu Kanun kapsamında yer alan; spor dalının bağlı bulunduğu federasyon, spor kulüpleri, taraftar dernekleri ve müsabaka güvenlik amirlerinin görev, yetki ve sorumlulukları ile saha içi ve dışında alınacak güvenlik önlemleri, biletlerin basılması ve satışa sunulması, müsabaka alanlarının

düzenlenmesi, spor alanlarına giriş ve çıkışlar ile uygulanacak güvenlik sistemleri, sağlık, emniyet ve itfaiye teşkilâtının alacağı önlemler ve bu Kanunun kapsamına giren diğer konular hakkındaki usul ve esaslar, ilgili kuruluş ve bakanlıkların görüşleri alınarak Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenir.

Değiştirilen hükümler

Madde 31- 17.6.1992 tarihli ve 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 25 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki "beş yüz milyon" ibaresi "beş yüz milyar" olarak değiştirilmiştir.

Geçici Madde 1 Spor kulüpleri Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, Kanununun 5 inci maddesinde öngörülen yükümlülükleri dört yıl, 10 uncu maddesindeki yükümlülükleri ise bir yıl içerisinde yerine getirmek zorundadırlar. Yükümlülüklerin süresi içerisinde yerine getirilmemesi halinde mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından her sezon için;

- a) En üst liglerdeki kulüplere 250.000 YTL,
- b) İkinci lig kulüplerine 100.000 YTL,
- c) Üçüncü lig kulüplerine 10.000 YTL,

İdari para cezası verilir. (değ. 28/04/2005 gün ve 5340 s.k.)

Geçici Madde 2- Yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, Türkiye 1. Futbol Ligiyle tesis olarak fiziki yapısı uygun olan 2. ve 3. futbol liglerinde mücadele eden kulüpler dışındaki tüm profesyonel ve amatör spor kulüplerinin müsabakalarıyla ilgili güvenlik önlemleri, federasyon veya ilgili kulüp, kamu kurum ve kuruluşlarınca alınır.

Yürürlük

Madde 32- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 33- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 2: SPOR MÜSABAKALARINDA ŞİDDET VE DÜZENSİZLİĞİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNUN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmi Gazete

Tarih: 28/08/2004

Sayı: 25567

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde1-Bu Yönetmeliğin amacı, 28/04/2004 tarihli ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun uygulanmasına dair usul ve esasları düzenlemektedir.

Kapsam

Madde2-Bu Yönetmelik; 5149 sayılı Kanun kapsamında yer alan, spor dallarının bağlı bulunduğu federasyonlar, spor kulüpleri, genel kolluk ve özel güvenlik teşkilatları ile müsabaka güvenlik amirlerinin görev, yetki ve sorumluluklarını, müsabakanın yapılacağı spor alanı veya tesisin içinde ve dışında alınacak güvenlik önlemlerini, biletlerin basılması ve satışa sunulmasını, müsabaka alanlarının düzenlenmesini, spor alanlarına giriş ve çıkışlar ile uygulanacak güvenlik sistemlerini, sağlık ve itfaiye teşkilatlarının alacağı önlemleri, taraftar dernekleri ve taraftar temsilcilerinin sorumluluklarını kapsar.

Hukuki dayanak

Madde3- Bu Yönetmelik, 28/4/2004 tarihli ve 5149 sayılı Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunun 30 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde4-Bu Yönetmelikte geçen;

Genel Müdürlük: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünü ,

Federasyonlar: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonlar ile özerk spor federasyonlarını,

Spor kulüpleri: Belirli kurallara göre kurulan, üyelerinin her birinin yetki ve sorumlulukları belli olan, amatör veya profesyonel spor dallarında topluma hizmet veren, her yaş grubunun spor yapabileceği tesis, araç ve gereçlere sahip olan, yüksek performanslı sporcuların yetiştirilmesini hedefleyen kuruluşları,

Taraftar dernekleri: Her ne ad altında olursa olsun , bir spor kulübünü desteklemek amacıyla kurulan dernekleri,

Taraftar temsilcileri: Spor kulüplerinin kendi taraftarları arasından belirledikleri ve spor kulübünün bulunduğu yerdeki en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen kişileri,

İl Spor Güvenlik Kurulu: Her ilde vali veya vali yardımcısının başkanlığında belediye

başkanlığı, il jandarma komutanlığı, il emniyet müdürlüğü, gençlik ve spor il müdürlüğü, ilgili federasyon, il sağlık müdürlüğü temsilcileri ve gerekli görülecek spor kulüplerinin yetkilileri ile basın kuruluşlarının ve ilgili kamu kuruluşlarının temsilcilerinden oluşturulan kurulu,

İlçe Spor Güvenlik Kurulu:Her ilçede kaymakam başkanlığında il spor güvenlik kurulunda yer alan kurum ve kuruluşların ilçedeki temsilcilerinden oluşturulan kurulu,

Müsabaka güvenlik amiri: Spor müsabakalarında alınacak güvenlik önlemlerinin yürütülmesi ve denetlenmesi konularında yetkili olmak üzere, o yerin en büyük mülki idare amirince belirlenecek rütbeli emniyet görevlisini,

Özel güvenlik teşkilatı: İlgili kanunda belirtilen görev ve yetkileri haiz kişilerden oluşmuş teşkilatı,

Spor alanları: Spor müsabakalarının gerçekleştirilmesine elverişli müsabaka alanları ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve diğer spor yapmaya elverişli alanlar ile bunların eklenti ve çevresini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Esas Hükümler

İl ve İlçe spor güvenlik kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 5- Her ilde vali veya vali yardımcısının başkanlığında belediye başkanlığı, il jandarma komutanlığı, il emniyet müdürlüğü, gençlik ve spor il müdürlüğü, ilgili federasyon, il sağlık müdürlüğü temsilcileri ve gerekli görülecek spor kulüplerinin yetkilileri ile basın kuruluşlarının ve ilgili kamu kuruluşlarının temsilcilerinden il spor güvenlik kurulunda yer alan kurum ve kuruluşların ilçedeki temsilcilerinden ilçe spor güvenlik kurulu oluşur. Kurul ayda bir defa olağan ve lüzumunda olağanüstü toplanmak suretiyle il ve ilçelerde yapılacak bütün spor müsabakalarında alınması gerekli güvenlik tedbirlerini belirler.

İl ve İlçe spor güvenlik kurulunun görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Spor müsabakalarında güvenliğin ulusal mevzuatımız ve uluslar arası kurallar çerçevesinde sağlanması amacıyla teknik alt yapının oluşturulmasını ve uzman personelin görevlendirilmesini sağlamak,

b) Spor güvenliğinden sorumlu olan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak,

c) Spor müsabakalarında kültürel ve etnik faktörlere dayalı kötü tezahürat ve taşkınlıkların önlenmesine dair tedbirlerin alınmasını sağlamak,

d) Haklarında adli ve idari merciler tarafından spor saha ve/veya tesislerine girme yasağı bulunanların, spor tesislerine girmelerinin engellenmesi için gerekli tedbirleri almak, aldırarak,

e) 5149 sayılı Kanuna aykırı eylemde bulunanlar hakkında re'sen veya kendisine gelen şikayet ve ihbarlar üzerine inceleme yapmak, inceleme sonucunda hazırlayacağı raporu mahallin en büyük mülki idare amirine sunmak,

f) Müsabaka alanı ile seyir alanı arasına fiziki engellerin konulmasına veya kaldırılmasına karar vermek,

g) Müsabakada görevlendirilecek genel kolluk personeli ile 5149 sayılı Kanunda belirtilen süre içerisinde oluşturulacak özel güvenlik personelinin sayıları ve görev saatini belirlemek,

h) Uluslar arası federasyonların talimatlarının uygulamaya konulması ve gerekli ek önlemlerin alınması konusunda ilgili federasyonlarla işbirliği yapmak.

Müsabaka güvenlik amirinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 6- Müsabaka güvenlik amirinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Müsabakanın yapılacağı spor alanı ve çevresinde gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmasını sağlamak ve kontrol etmek,
- b) Özel güvenlik personelinin olaylara müdahalede yetersiz kaldığı durumlarda ve gerekli gördüğü hallerde saha içi ve tribün güvenliğini sağlamak amacıyla olayların meydana geldiği alanlara genel kolluk güçlerinin müdahale etmesini sağlamak,
- c) Müsabakanın güvenliği ile ilgili kurum ve kuruluşların yetkilileriyle koordinasyonu sağlamak,
- d) Spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğe ilişkin fiilleri işleyenleri tespit etmek, şartlar müsait olduğu takdirde şahısları müsabaka alanının dışına çıkarmak, mevcut şartlara ve kamu düzeni mülhazalarıyla anında dışarı çıkarılması uygun görülmeyen kişiler veya taraftar gruplarını her türlü kamera, fotoğraf makinesi gibi teknik araçlarla tespit ettirmek ve eylemleri tanıkla veya diğer belgelerle delillendirerek haklarında yasal işlemler yapılmasını sağlamak,
- e) Federasyonun bağlı olduğu uluslar arası federasyonun güvenlik tedbirleriyle ilgili her türlü kurullarını uygulamak ve takip etmek,
- f) Müsabaka öncesi ve sonrası gerekli gördüğü hallerde anonslar yaptırmak,
- g) Spor tesisinde bulunan güvenlik kameralarının çalışması için gerekli tedbirleri aldirmek,
- h) Güvenlik kamerası veya teknik donanım kurulamayan spor tesislerinin özelliğine göre gerekli önlemleri aldirmek,
- i) Spor ahlakına aykırı, tahrik edici, aşağılayıcı, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, etnik ve siyasi ayrımcılığa yönelik söz sarf edilmesi veya bu mahiyette afiş veya pankartların spor alanına sokulmasını engelleyici tedbirleri almak ve bu afişlerin spor alanının yakın çevresine asılmasını engellemek.

İl / İlçe emniyet müdürlükleri ile il/ ilçe jandarma komutanlıklarının görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 7- İl / İlçe emniyet müdürlükleri ile il/ ilçe jandarma komutanlıklarının görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Yapılacak her türlü spor müsabakalarında, il/ilçe genelinde gerekli tedbirleri almak,
- b) Müsabaka öncesinde, müsabakanın yapılacağı alana seyirci alınmadan önce güvenlik kontrolünü yapmak veya yaptırmak,
- c) Spor alanlarının çevresinde, stadyum veya spor salonu girişleri ile turnike girişlerinde müsabaka ile ilgili olarak hakim kararı veya gecikmesinde sakınca olan hallerde mülki idare amirinin yazılı izni ile üst araması yapılmasını sağlamak veya kendi denetiminde özel güvenlik personeline üst araması yaptırmak,
- d) Spor alanlarının dış güvenliğini sağlamak,
- e) Müsabaka güvenlik amirinin talimatı ile saha içi veya tribün güvenliğini sağlamak amacıyla olayların meydana geldiği alana müdahale etmek ve olay çıkaran kişileri müsabaka alanı dışına çıkarmak,
- f) Fanatizmin önlenmesi, failerin tespiti, eylemlerin delillendirilmesi, verilen cezanın takibi ve 5149 sayılı Kanuna aykırı eylem ve davranışların engellenmesi amacıyla bilgi bankası oluşturmak ve toplanan bilgileri üç ayda bir ilgili federasyona bildirmek,
- g) 5149 sayılı Kanunda belirtilen yasaklara uymayan kişilerin kimlik bilgilerini fotoğraflı olarak kaydetmek, bu kişileri takibe almak ve bu kişilerle ilgili gerekli işlemlerin yapılmasını sağlamak üzere

mensubu bulunduğu dernek veya kulübe bilgi vermek,

h) Açıkça anlaşılabilir şekilde alkolü olduğu tespit edilen kişilerin spor alanına girmesini engellemek,

i) Spor alanına girmesi yasaklı olan kişilerin, spor alanına girmesini engellemek,

j) Her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilir veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin spor alanında satılmasına ve bu alana sokulmasına engel olmak,

k) Spor alanı çevresinde bulunan ve insan hayatı açısından tehlike oluşturulabilecek yerlerden müsabakaların seyredilmemesi için gerekli önlemleri almak,

l) 5149 sayılı Kanunda yazılı yasalara aykırı davranan yabancı uyruklu kişileri sınır dışı etmek ve mensup oldukları ülkenin diplomatik temsilcilerine bilgi vermek,

m) Müsabakadan önce veya sonra, her iki takımın seyirci topluluklarını birbirinden ayırarak güvenlik tedbirlerini almak,

n) Spor kulüpleri tarafından belirlenen taraftar temsilcileri hakkında gerekli araştırmayı yaparak, sonucunu ilgili yerin en büyük mülki amirine bildirmek,

o) 5149 sayılı Kanun kapsamında konusu suç teşkil eden eylemleri ve bu eylemleri gerçekleştiren faileri tespit etmek ve suçun nevine göre adli veya idari mercilere bildirmek,

p) Müsabakanın yapılacağı spor alanının çevresinde sahte bilet veya karaborsa bilet satışını engellemek, bu fiili gerçekleştiren kişiler hakkında yasal işlem yapmak,

r) Kulüpler veya tesislerden sorumlu kurum ve kuruluşlar ile diğer gerçek veya tüzel kişiler tarafından işletilmek üzere tesis çevresinde oluşturulan otoparklardaki düzeni ve tesise bağlanan yollardaki trafik akışının sağlanması için gerekli trafik önlemlerini almak.

Federasyonların görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 8- Federasyonların görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Spor alanında, temsilcileri vasıtasıyla sporcu, hakem ve taraftarların güvenliği için gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak ve denetlemek,

b) Bağlı olduğu uluslararası federasyonun talimatlarının uygulamaya konulması ve gerekli ek önlemlerin alınması konusunda, il veya ilçe spor güvenlik kurulu ile koordinasyonu sağlamak,

c) Spor alanında misafir takım ile ilgili kapasiteyi belirlemek,

d) Millî müsabakalarda, müsabaka alanının düzenlenmesi ve güvenlik önlemlerinin alınması için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, bilet basımı ile satışını düzenlemek,

e) Spor alanlarında, bağlı oldukları uluslararası federasyonların belirlediği kural ve talimatları uygulamak.

Spor kulüplerinin görev yetki ve sorumlulukları

Madde 9- Spor kulüplerinin görev yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Seyircilerin spor alanlarına alınmasından önce bu alanlarda 5149 sayılı Kanunda belirtilen yasak maddelerin bulunup bulunmadığını özel güvenlik personeli marifetiyle kontrol etmek ve önlemini almak,

b) İl veya ilçe güvenlik kurulunca alınan karar doğrultusunda, yeterli sayıda özel güvenlik

personeli bulundurmak,

c) Müsabaka güvenlik amirine, spor alanının tümüne hakim olacak bir noktada kontrol odası yapmak ve müsabaka güvenlik amirinin acil bilgileri alıp gerekli önlemleri almasını sağlamak amacıyla spor alanının içi ve dışındaki topluluğa anons yaptırabileceği teknik donanımlar ile uluslararası federasyonların belirtmiş olduğu kriterler de dikkate alınarak, spor alanının içi ve dışı da dahil olmak üzere tümünü görüntüleyebilme ve gerektiğinde fotoğraf alabilme özelliğine sahip kapalı devre kamera sistemini ve ilgili teknik personeli kontrol odasında çalışır ve hazır durumda bulundurmak,

d) Engelliler ve çocukların spor alanına giriş çıkışları ile müsabakayı seyredebilmeleri için gerekli tedbirleri almak,

e) Müsabaka alanında uluslararası federasyonların kriterleri doğrultusunda, yeterli sayıda sağlık elemanı, ambulans, itfaiye araç ve gereçleri bulundurmak, yangın söndürme tedbirlerini almak ve yetkililerin yerlerini tespit etmek,

f) Müsabaka için seyircilerin içeriye alınmaya başlanmasından, müsabaka sonrası seyircinin tamamen tahliyesine kadar geçecek sürede ulusal veya uluslararası federasyonların öngördüğü görevli kişiler dışında kalan kişilerin ve seyircilerin her ne şekilde olursa olsun müsabaka alanına girmesini önleyici tedbirler almak,

g) Spor alanlarında seyircilere ayrılan koltukların numaralandırılması, seyircilerin kendilerine ayrılan yerlere yönlendirilmesi amacıyla gerekli işaret ve yön gösterici levhaları oluşturmak,

h) Biletlerin satılacağı yerleri önceden belirlemek, belirlenen yerler dışında bilet satışı, spor tesisinin koltuk kapasitesinin üstünde bilet basımı, seyirci alınması veya biletsiz seyirci kabul edilmesini engellemek, belirlenen bilet bedelinin altında veya üstünde bilet satışı yapmamak, müsabaka süresince seyir alanlarına biletsiz seyirci girişini engellemek,

i) Spor alanlarında oluşabilecek acil durumlarda düzenli acil tahliye olanaklarını sağlamak, bu amaçla acil tahliye güzergahında ayakta ya da oturarak hiçbir surette seyirci bulundurmamak ve bu güzergah üzerinde acil çıkışı sağlayacak bir servis görevlisi bulundurmak,

j) Her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilir veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin spor alanında bulundurulması, satılması ve müsabaka alanına atılmasını önleyici tedbirler almak,

k) Spor güvenlik kurulu kararı doğrultusunda müsabaka alanı ile seyir alanı arasında fiziki engelleri koymak veya kaldırmak,

l) Spor ahlakına aykırı, tahrik edici, aşağılayıcı, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, etnik ve siyasi ayrımcılığa yönelik söz sarf edilmesi veya bu mahiyette afiş veya pankartların müsabaka alanına sokulması ve asılmasını engellemek,

m) Spor alanlarında ev sahibi takım ile misafir takımın taraftarlarının seyir alanlarını belirlemek ve belirlenen seyir alanları arasında geçişi engellemek, ev sahibi takımın seyircilerinin bulunduğu yerlerin fiziki koşulları ile misafir takımın seyircilerinin bulunduğu yerlerin fiziki koşullarının aynı olmasını sağlamak,

n) Yeterli sayıda taraftar temsilcilerini belirleyerek spor kulübünün bulunduğu yerdeki il ve ilçe emniyet müdürlüklerine bildirmek,

o) Genel kolluk kuvvetlerince istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek,

p) Spor alanında seyircilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek sayı ve nitelikte büfe, tuvalet ve

benzeri yaşam alanları oluşturmak ve bu alanlarda uluslararası federasyonun güvenlik kriterlerine uygun olarak dağıtılan veya satılan yiyecek ve içeceklerin servisinin, tehlikeli bir şekilde kullanılmayacak kağıt veya plastik ambalajlarda yapılmasını sağlamak, spor alanının zarara uğramaması için her türlü tedbiri almak,

r) Taraftar temsilcilerinin sorumlu oldukları seyir alanlarını belirlemek,

s) Müsabaka öncesinde tesis çevresinde genel kolluk kuvvetlerince yapılacak arama ve kontrolleri sağlamak amacıyla kullanılacak portatif bariyerleri temin etmek, kurmak ve kaldırmak; ayrıca kapı ve turnikelerde genel kolluk ve genel kolluk denetiminde özel güvenlik personeline yapılacak üst ve eşya aramalarında kullanılacak metal arama detektörü ve X-RAY cihazı gibi mekanik ve elektronik cihazları temin etmek,

t) Müsabaka esnasında meydana gelen olaylara müdahale etmek için hazır kuvvet olarak bulunan genel kolluk personelinin bekleyebileceği odaları, televizyon ve tuvalet gibi şartları uygun olacak şekilde hazırlamak, itfaiye ve sağlık örgütleri gibi müsabakadaki güvenlik tedbirleri kapsamında görev alan kurum ve kuruluşların talep etmeleri halinde, onlar için de ayrı ek odalar yapmak,

u) Kontrol odasının yanında önemli olaylarda, gerektiğinde müsabaka güvenlik amirinin başkanlığında; sağlık, itfaiye, kulüp temsilcileri, federasyon yetkilileri ve gerektiğinde uluslararası federasyon yetkililerinin de katılımıyla bir araya gelebilecekleri bir toplantı odası oluşturmak,

v) Müsabaka güvenlik amirinin özel güvenlik, sağlık ve itfaiye personeliyle irtibat kurabileceği telsiz sistemi ve cihazlarını temin edip, müsabaka öncesinde sağlam ve çalışır vaziyette ilgililere teslim etmek,

y) Müsabakanın yapılacağı tesis çevresinde, tesisin seyirci kapasitesine cevap verebilecek nitelikte otopark alanı düzenlemek.

Spor kulüpleri tarafından kurulacak teknik donanımlar, 1. futbol ligi ile tesis olarak fiziki yapısı uygun olan 2. ve 3. futbol liglerinde mücadele eden ev sahibi kulüplerce, bunlar dışındaki tüm spor branşlarında, spor tesisinin mülkiyetine veya kullanımına sahip bulunan kulüp, kurum ve kuruluşlar tarafından kurulur ve güvenlik önlemleri de bu kuruluşlarca sağlanır.

Özel güvenlik teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 10- Özel güvenlik teşkilatının görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) Seyirciler içeriye alınmadan önce spor alanında bulunmak, güvenlik kontrolü yapmak, müsabaka tamamlandıktan sonra sporcu ve seyirciler spor alanını tamamen terk edinceye kadar spor alanında iç güvenliği sağlamak,

b) Spor alanı içerisinde düzeni bozucu fiiller işleyen seyircileri uyarmak ve gerekli hallerde müsabaka güvenlik amirine bildirmek,

c) Spor alanında ev sahibi takım ile misafir takım seyircileri arasındaki geçişleri engellemek,

d) Seyircilerin seyir alanına alınmaya başlanmasından, müsabaka sonrası tamamen tahliyesine kadar geçecek sürede, ulusal veya uluslararası federasyonların öngördüğü görevli kişiler dışında kalanların her ne şekilde olursa olsun müsabaka alanına girmesini engellemek,

e) Spor alanına girişte, genel güvenlik birimlerinin nezaretinde üst araması yapmak ve seyir alanına her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilir veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirlilecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin sokulmasını ve kullanılmasını engellemek,

f) Seyircilerden, ferdi veya toplu olarak söz veya hareketlerle aşağılayıcı veya tahrik edici nitelikte hakaret ve kötü tezahüratta bulunanları uyarmak, engellemek ve gerekli hallerde müsabaka güvenlik amirine bildirmek,

g) Müsabaka alanı veya seyir alanında insan hayatı açısından tehlike oluşturabilecek yerlerden müsabakanın izlenmesini engellemek ve gerekli güvenlik tedbirlerini almak,

h) Spor alanında 5149 sayılı Kanunda belirtilen yasak fiillerini işleyen kişileri tespit etmek ve müsabaka güvenlik amirine bildirmek,

i) Seyircilerin, biletlerinde belirtilen koltuk numaralarına göre oturmalarını ve tahliye merdivenlerinin boş bırakılmasını sağlamak,

j) Müsabaka öncesinde turnikelerde yapılacak kontrollerde ve müsabaka süresince seyir alanına biletsiz seyirci girişini engellemek,

k) Alınan tedbir ve uygulamalarda görevi ihmal veya suiistimal eden özel güvenlik personeline ilgili mevzuat uyarınca adli ve idari yaptırımlar uygulamak.

Taraftar derneklerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 11- Taraftar dernekleri, taraftarlarının spor ahlakı ve ilkelerine uygun biçimde sportif faaliyetleri izlemelerini sağlamak amacıyla eğitici faaliyetler düzenlemek ve kendi taraftarlarıncı, spor alanında, spor ahlakına aykırı, tahrik edici veya aşağılayıcı, dil, din, mezhep, ırk, cinsiyet, etnik ve siyasi ayrımcılığa yönelik söz sarf edilmesini veya bu mahiyette afiş veya pankartların asılmasını önlemek için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Dernek başkanı ve yönetim kurulu üyeleri kendi taraftarlarını kışkırtıcı, hakemleri, rakiplerini veya kendi taraftarlarını tahrik edici veya aşağılayıcı demeç veremezler.

Taraftar temsilcilerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 12- Taraftar temsilcileri, müsabaka öncesinden müsabakanın sonuçlanmasına kadar sorumlu buldukları seyir alanında; her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin kullanılmasının, ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını söz veya hareketlerle aşağılayıcı veya tahrik edici nitelikte hakaret ve sövme, kötü söz veya sloganla çirkin tezahüratta bulunulmasının engellenmesine yönelik önlemlerin uygulanmasında güvenlik güçlerine yardımcı olmak zorundadırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Biletlerin basılması ve satışa sunulması

Madde 13- Biletler, teknik olarak her türlü sahtecilik suçlarını önleyecek tedbirler dikkate alınarak, oturulacak koltuğun numarası, müsabaka tarihi ve saati, takımların isimleri, tesisin adı ve tribün sırasını içerecek şekilde ait olduğu seyir alanına göre farklı renklerde basılır.

Spor müsabakasında, ilgili federasyon veya kulüp tarafından belirlenen yerler ve görevliler

dışında bilet satışı yapılamaz.

Spor müsabakalarında her ne sebeple olursa olsun toplu veya organize biçimde rayiç bedelin altında veya üstünde müsabaka bileti temini, dağıtımı ve bilete yazılı bedelin üstünde satılması yasaktır.

Müsabakanın yapılacağı spor alanına tesis kapasitesinin üstünde seyirci alınmaz ve biletsiz seyirci kabul edilmez.

Biletlerin müsabaka gününden önce satılması veya müsabaka gününde yapılacak bilet satışlarının müsabaka alanı dışındaki noktalarda yapılması ve bu noktalardaki düzeni sağlayacak sayıda özel güvenlik personeli bulundurulması sağlanır.

Spor alanlarında uygulanacak güvenlik sistemleri ile teknik özellikler ve donanımlar

Madde 14- Spor alanlarında, uluslar arası federasyonların öngördüğü kriterlere uygun olarak aşağıda belirtilen teknik donanımlar kurulur ve önlemler alınır:

a) Saha içi ve dışındaki tüm alanları izleyebilme ve aynı zamanda fotoğraf alabilme imkanı veren müsabaka kontrol odasında kapalı devre televizyon sistemi kurulur.

b) Spor alanlarında enerji kaybı olması durumunda, yeterli ışıklandırmayı sağlayacak bağımsız acil elektrik güç sistemi kurulur.

c) Müsabaka öncesi, esnası ve sonrasında, spor alanının içi ve dışında bulunan seyircilerin tamamına hitap edebilen ses sistemi kurulur.

d) Engellilerin spor alanına giriş, çıkış ve müsabakayı seyretmeleri için gerekli düzenlemeler ve donanımlar kurulur.

e) Tıbbi yardım için tam donanımlı bir ilk yardım odası kurulur.

f) İtfaiye ve benzeri durum araçları için özel park yerleri ve bu araçların geçişlerine olanak sağlayacak güzergah belirlenir.

g) Seyircilerin numaralı koltuklarına oturmalarını sağlayacak yön gösterme tabelaları yerleştirilir.

h) Seyircilerin spor alanlarına giriş ve çıkışlarında izdihamı önlemek için yeterli sayıda giriş çıkış ve acil tahliye kapısı bulundurulur.

i) Tesisin özelliğine göre girişlerde turnike veya benzeri sistemler kurulur.

j) Spor alanlarında yeterli park yerleri oluşturulur.

k) Güvenliği sağlamak için elektronik üst arama cihazları bulundurulur.

l) Seyircilerin ihtiyaçlarını sağlayabilecek sayıda ve nitelikte büfe ve tuvaletler kurulur.

n) Güvenlik ve kontrollerin sağlanması için gerekli portatif bariyerler, mekanik ve elektronik cihazlar temin edilir.

Ayrıca, uluslar arası federasyonların kriterleri doğrultusunda ilgili kulüp, kurum ve kuruluşlarca gerekli teknik donanım ve güvenlik sistemi kurulur.

Talimat

Madde 15- Uluslar arası federasyonların kriterleri doğrultusunda, spor alanının fiziki yapısı dikkate alınarak kurulacak olan güvenlik sistemleri ile teknik donanımların özellikleri, kurulmasına ilişkin esaslar ile alınacak diğer güvenlik önlemleri, ilgili federasyon tarafından çıkarılacak talimatla düzenlenir.

Yürürlük

Madde 16- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 17- Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 3: SPORİF KARŞILAŞMALARDA VE ÖZELLİKLE FUTBOL MAÇLARINDA SEYİRCİLERİN ŞİDDET GÖSTERİLERİ VE TAŞKINLIKLARINA DAİR AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Strasbourg, 19.08.1985

İşbu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler ve Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf öteki devletler, Avrupa Konseyi'nin amacının üyeleri arasında daha geniş bir birlik oluşturmak olduğunu düşünerek;

Sportif karşılaşmalarda ve özellikle futbol maçlarında seyircilerin arasındaki şiddet ve taşkınlıklardan ve bunun sonuçlarından endişe duyarak;

Bu sorunun "Herkes İçin Spor Avrupa Şartı" diye bilinen ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin (76) 41 sayılı Kararında saptanmış olan ilkeleri tehlikeye düşürebileceğinin bilincinde olarak;

Sporun ve özellikle Avrupa devletlerinin milli ve yerel takımları arasında sık sık yapılmalarından dolayı futbol maçlarının uluslararası anlayışa yaptıkları önemli katkıyı vurgulayarak;

Seyircilerin neden olduğu şiddet ve taşkınlıklarla mücadelede, gerek kamu makamlarının gerek bağımsız spor örgütlerinin birbirlerinden ayrı, ancak birbirini tamamlayıcı sorumluluklarının bulunduğunu, spor örgütlerinin ayrıca güvenlik konularında sorumluluk taşıdıklarını ve daha genel olarak, bunların düzenledikleri karşılaşmaların düzenli geçmelerini sağlamalarının gerektiğini düşünerek; ayrıca bu makamların ve örgütlerin uygun her düzeyde bu amaç için birlikte çalışmalarını gerektiğini düşünerek;

Güncel bir sosyal olgu niteliği taşıyan ve geniş etkileri olan şiddet hareketlerinin genellikle spor dışından kaynaklandığını ve sporun sık sık şiddet hareketleri çıkmasına sahne olduğunu düşünerek;

Spor karşılaşmalarında seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak için ortak faaliyet göstermeye ve işbirliği yapmaya kararlı olarak;

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

Madde 1 - Sözleşmenin amacı

1 Taraflar futbol maçlarında seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak amacıyla işbu sözleşmenin hükümlerini geçerli kılmak için kendi anayasal hükümlerinin sınırları dahilinde gerekli önlemleri almayı taahhüt ederler.

2 Taraflar işbu sözleşmenin hükümlerini, seyircilerin şiddet veya taşkınlık yapmalarından çekinilebilecek diğer sporlara ve spor karşılaşmalarına, bunların özel ihtiyaçlarını göz önünde tutarak, teşmil edeceklerdir

Madde 2 - Dahili koordinasyon

Taraflar, gereken hallerde koordinasyon organları oluşturarak, seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarına karşı devlet dairelerinin ve diğer kamu kuruluşlarının tutum ve faaliyetlerini koordine edeceklerdir.

Madde 3 - Önlemler

1 Taraflar, seyircilerin şiddet ve taşkınlıklarını önlemek ve kontrol altına almak için gerekli önlemleri belirlemeyi ve uygulamayı taahhüt ederler; bu önlemler özellikle aşağıdakileri ihtiva edecektir:

a Gerek stadyumların içinde gerek yakın çevresinde ve seyircilerin kullandığı transit yollarında meydana gelebilecek şiddet olaylarının ve taşkınlıkların üstesinden gelebilmek için yeteri kadar asayiş kuvveti kullanılmasını temin etmek;

b İlgili veya ilgili olabilecek değişik mahallerin polis kuvvetleri arasında yakın bir işbirliğini ve gerekli bilgi alışverişini kolaylaştırmak;

c Seyirci şiddet veya taşkınlıklarına ilişkin fiillerden suçlu bulunan kişilerin uygun cezalara veya duruma göre uygun idari tedbirlere çarptırılmasını sağlayacak mevzuatı uygulamak, gerekiyorsa bu mevzuatı oluşturmak.

2 Taraflar, taraftar kulüplerinin olumlu davranışlarını ve sorumlu bir biçimde örgütlenmelerini ve bu kulüplerin üyeleri arasından, maçlarda seyircilerin kontrolünü ve aydınlatılmasını kolaylaştıracak ve deplasmanda oynayan maçlara giden taraftar gruplarına refakat edecek görevlilerin tayin olunmasını teşvik etmeyi taahhüt ederler.

3 Taraflar, olay çıkarması muhtemel kişilerin maçlara gitmesini engellemek için, hukuken mümkün olduğu ölçüde kulüplerin, örgütlenmiş tarafların ve seyahat acentalarının işbirliği ile deplasmana çıkış noktasında seyahat düzenlemelerinin koordine edilmesini teşvik edeceklerdir.

4 Taraflar, şiddet patlamaları ve seyirci taşkınlıklarından çekinilen durumlarda, spor örgütleri ve kulüpleri ile birlikte uygun hallerde stadyum sahiplerinin ve resmi makamların dahili mevzuatın belirlediği sorumlulukları çerçevesinde stadyumların çevresinde ve içinde bu şiddet ve taşkınlıkları önlemek veya kontrol altında tutmak için pratik önlemler almalarını sağlamaya çalışacaklardır. Taraflar bu amaçla gerektiğinde, kurallara uymayanlara karşı uygulanabilecek yaptırımları kapsayacak uygun mevzuat gerektirecek veya uygun olabilecek tüm öteki yollara başvuracaklardır.

Yukarıda değinilen pratik önlemler aşağıdakileri de ihtiva edecektir:

a Stadyumların tasarımı ve fiziki yapısının, seyircilerin güvenliğini temin etmesini, aralarında şiddet olaylarının çıkmasını kolaylaştırmamasını, kalabalığın daha etkili bir kontrolüne olanak verilmesine yeterli engel ve çitleri ihtiva etmesini ve güvenlik ve polis kuvvetlerinin müdahalesine olanak vermesini sağlamak;

b Misafir seyirci gruplarına, stadyuma alındıklarında, ayrı bölümler tahsis edilerek, rakip taraftar

grupları etkin bir biçimde ayırmak;

c Bu ayırımı, bilet satışlarını titizlikle kontrol ederek ve maçın hemen öncesinde özel önlemler alarak, pekiştirmek;

d Olay çıkarması muhtemel kişiler ile alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olanları hukuken mümkün olduğu ölçüde stadyum ve maçlardan çıkartmak veya girişlerini yasaklamak;

e Stadyumları etkili bir hoparlör sistemiyle techiz etmek, ve seyircilerin düzgün şekilde davranmasını teşvik etmek amacıyla, bu sistemin, maç programının ve diğer haberleşme olanaklarının tam olarak kullanılmasını sağlamak;

f Seyircilerin stadyumlara alkollü içki sokmalarını yasaklamak; stadyumlarda alkollü içki satışını ve her türlü dağıtımını kısıtlamak ve tercihen yasaklamak ve tüm meşrubatların tehlikeli olmayan kapların içinde bulunmasını sağlamak;

g Seyircilerin stadyumların içerisine şiddet olaylarında kullanılabilecek cisimleri, havai fişekleri veya benzeri aletleri sokmalarını engellemek üzere kontroller sağlamak;

h Gerekli kuralların uyumlu bir şekilde uygulanabilmesi için, kalabalığın kontrolüne ilişkin düzenlemeler konusunda irtibat görevlilerinin maçlardan önce kamu makamları ile işbirliği yapmalarını sağlamak.

5 Taraflar, kitle iletişim araçlarının potansiyel önemini de göz önünde bulundurmak suretiyle, sporda ve spor karşılaşmalarında şiddet olaylarını önlemek amacıyla ve özellikle eğitici ve diğer kampanyalarla spor idealini yayarak, spora geniş şekilde aktif katılmayı teşvik ederek, seyircilerin ve sporcuların kendi aralarındaki karşılıklı saygıyı arttırmak için özellikle gençlerde centilmence mücadele kavramını geliştirerek, uygun sosyal ve eğitici önlemleri alacaklardır.

Madde 4 - Uluslararası İşbirliği

1 Taraflar bu sözleşmenin çerçevesine giren konularda sıkı bir şekilde işbirliği yapacaklar ve ilgili ulusal spor makamları arasında uygun olacak benzer bir işbirliğini teşvik edeceklerdir.

2 Taraflar, uluslararası kulüp ve temsili maçlar veya turnuvalar öncesi, ülkenin yetkili makamlarını, özellikle spor teşkilatlarını, hangi maçlarda şiddet olaylarının ve seyirci taşkınlıklarının çıkabileceğini saptamaya davet edeceklerdir. Böyle bir maçın varlığı saptanınca, ev sahibi ülkenin yetkili makamları, ilgililer arasında danışmada bulunulması için gerekli tertipleri alacaktır. Bu danışmalar maç için saptanan tarihten en geç iki hafta önce olmak üzere mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilecek ve gerekli hallerde bu sözleşmede öngörülenlere ek önlemler de dahil olmak üzere, maçtan önce, maç sırasında ve maçtan sonra alınacak tertipleri, önlemleri ve ihtiyat önlemlerini kapsayacaktır.

Madde 5 - Olay çıkartanların teşhis edilmesi ve bunlara yapılacak muamele

1 Taraflar, mevcut hukuki usullere ve yargı yetkisinin bağımsızlığı ilkesine saygı çerçevesinde, şiddet eylemlerinde bulunan veya başka suç teşkil edecek fiilleri işleyen seyircilerin teşhis edilmelerini ve kanuna uygun olarak yargılanmalarını sağlamaya çalışacaklardır.

2 Taraflar, uygun hallerde, özellikle misafir seyirciler için ve uygulanabilir uluslararası anlaşmalara uygun olarak, aşağıdaki hususları inceleyeceklerdir:

a Spor karşılaşmaları sırasında; şiddet eylemlerinde bulunan veya suç teşkil edecek diğer fiilleri işleyen kişilere karşı başlatılan hukuki işlemleri, bu kişilerin ikamet ettikleri ülkeye sevk etmek,

b Spor karşılaşmaları sırasında şiddet eylemlerinde buldukları veya suç teşkil edecek diğer fiilleri işledikleri sanılan kişilerin sınır dışı edilmesini sağlamak,

c Spor karşılaşmaları sırasında şiddet eylemlerinde bulunmaktan veya suç teşkil edecek diğer fiilleri işlemekten hüküm giyen kişileri, cezalarını çekmeleri için ilgili ülkeye sevk etmek.

Madde 6 - Ek önlemler

1 Taraflar, güvenliği arttırmak ve şiddeti engellemek için stadyumların fiziki yapılarındaki değişikliklerin planlanmasına ve uygulanmasına ve stadyumlara giriş-çıkışlar dahil, diğer gerekli değişikliklere ilişkin konularda, ulusal spor örgütleri ve kulüpleri ve uygun hallerde stadyum sahipleriyle yakın işbirliği sürdürmeyi taahhüt ederler.

2 Taraflar, gerektiğinde ve uygun durumlarda, özellikle büyük ve kontrolü güç kalabalıkları çekebilecek maçların oynandığı stadyumlar arasından, seyircilerin güvenliğini ve aralarında şiddet olayları çıkmasını önlemek amacıyla sağlayacak stadyumların saptanmasındaki kısıtları belirleyecek bir sistem geliştirmeyi taahhüt ederler.

3 Taraflar sporcuların veya taraftarların şiddet olayları çıkartmalarına yol açabilecek etkenleri kontrol etmek üzere yürürlükteki kurallarını sürekli olarak gözden geçirmeleri için ulusal spor örgütlerini teşvik etmeyi taahhüt ederler.

Madde 7 - Bilgi sağlanması

Her bir taraf, futbol veya öteki sporlarla ilgili olarak bu Sözleşmenin hükümlerine uymak için almış olduğu hukuki ve öteki önlemlere ilişkin tüm bilgileri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne Avrupa Konseyi'nin resmi dillerinden birinde tevdi edecektir.

Madde 8 - Daimi Komite

1 Bu sözleşmeyle ve bu sözleşmenin amaçları doğrultusunda bir Daimi Komite kurulmuştur.

2 Her bir taraf Daimi Komite'de bir veya birkaç temsilci ile temsil edilebilir. Her tarafın tek bir oyu olacaktır.

3 Bu sözleşmeye taraf olmamakla birlikte, Avrupa Konseyi üyesi veya Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf olan devletler bu Komitede gözlemci olarak temsil edilebilirler.

4 Daimi Komite bu sözleşmeye taraf olmayan Avrupa Konseyi üyeleri dışındaki herhangi bir devleti ve ilgili herhangi bir spor örgütünü, bir veya birkaç toplantısında bir gözlemci tarafından temsil edilmek üzere oybirliği ile davet edebilir.

5 Daimi Komite, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'nin daveti üzerine toplanır. İlk toplantısını Sözleşmenin yürürlüğe girmesini izleyen ilk yıl içinde yapacaktır. Bundan sonra her yıl en az iki kez toplanacaktır. Ayrıca, Tarafların çoğunluğunun istediği herhangi bir zamanda toplanacaktır.

6 Tarafların çoğunluğu Daimi Komitenin toplanması için yeterli sayıyı oluşturur.

7 Bu sözleşmenin hükümleri çerçevesinde, Daimi Komite kendi iç tüzüğünü hazırlayacak ve oybirliği ile kabul edecektir.

Madde 9

1 Daimi Komite bu sözleşmenin uygulanmasını gözetim altında tutmaktan sorumlu olacaktır. Bunun için özellikle:

a İşbu Sözleşmenin hükümlerini gözden geçirebilir ve gerekli olabilecek değişiklikleri inceleyebilir;

b İlgili spor örgütleriyle danışmalarda bulunabilir;

c İşbu sözleşmenin amaçları doğrultusunda alınacak önlemlere; ilişkin olarak taraflara tavsiyelerde bulunabilir;

d İşbu Sözleşme çerçevesinde yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak kamuoyunun bilgi sahibi kılınması için uygun önlemleri tavsiye edebilir;

e Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletlerin işbu sözleşmeye katılmaya davet edilmesi için Bakanlar Komitesi'ne tavsiyede bulunabilir;

f İşbu Sözleşmenin etkinliğini geliştirecek her türlü öneriyi yapabilir.

2 Daimi Komite, görevlerini yerine getirmek için, kendi girişimi ile uzman grupları toplantıları düzenleyebilir.

Madde 10

Daimi Komite her toplantısından sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine kendi

alışmaları ve sözleşmenin işleyişi konusunda bir rapor sunacaktır.

Madde 11 - Değişiklikler

1 Taraflardan biri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi veya Daimi Komite, işbu sözleşmede değişiklik yapılmasını önerebilir.

2 Her değişiklik önerisi Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından Avrupa Konseyi üyesi devletlere, Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf devletlere ve 14. madde uyarınca işbu sözleşmeye katılan veya katılmaya davet olunan devletlere bildirilecektir.

3 Tarafların biri veya Bakanlar Komitesi tarafından yapılan her değişiklik önerisi, görüşüleceği toplantıdan en az iki ay önce Daimi Komiteye iletilir. Daimi Komite, gerekirse ilgili spor örgütleri ile danışmalardan sonra, önerilen değişikliğe ilişkin görüşünü Bakanlar Komitesi'ne sunar.

4 Bakanlar Komitesi değişiklik önerisini ve Daimi Komite'nin olabilecek görüşlerini inceler ve öneriyi uygun bulabilir.

5 İşbu Maddenin 4. paragrafı uyarınca Bakanlar Komitesince uygun bulunan her değişiklik önerisi metni, kabul edilmek üzere taraflara iletilir.

6 İşbu Maddenin 4. paragrafı uyarınca uygun bulunan her değişiklik önerisi, Tarafların söz konusu öneriyi kabul ettiklerini, Genel Sekreter'e bildirmelerinden sonra geçecek bir aylık süreyi izleyecek ilk ayın birinci günü yürürlüğe girecektir.

Son Hükümler

Madde 12

1 İşbu sözleşme Avrupa Konseyi üyesi devletlerin ve Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf diğer devletlerin imzasına açık olacaktır. Devletler sözleşme ile bağlı olduklarını aşağıdaki şekillerde izhar edebilirler:

a Onay, kabul veya tasvip kaydı olmaksızın imza, veya;

b Onay, kabul veya tasvip kaydıyla imzadan sonra onay, kabul veya tasvip.

2 Onay, kabul ve tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 13

1 Sözleşme Avrupa Konseyi üyesi üç devletin 12. madde hükümleri uyarınca işbu sözleşmeyle bağlı olacaklarını izhar etmelerinden sonra geçecek bir aylık süreyi izleyecek ilk ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

2 İşbu sözleşmeyi imzalamış olup, sözleşmeyle bağlı olma niyetini daha sonra izhar eden her

devlet için, sözleşme, imzadan veya onay, kabul veya tasvip belgesinin tevdiinden sonra geçecek bir aylık süreyi izleyen ilk ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 14

1 İşbu sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, sözleşmeye taraf olan devletlerin görüşünü de alarak, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 20/d maddesinde öngörülen çoğunluk kararı ile ve Bakanlar Komitesi'nde temsil hakkı olan sözleşmeye taraf tüm devletlerin oybirliği ile Avrupa Konseyi'ne üye olmayan herhangi bir devleti işbu sözleşmeye taraf olmaya davet edebilir.

2 Sözleşmeye katılan her devlet bakımından, sözleşme, katılma belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdiinden sonraki bir aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 15

1 Her devlet, imza aşamasında veya onay, kabul, tasvip veya katılma belgesini tevdi ederken, işbu sözleşmenin hangi toprak veya topraklara uygulanacağını belirleyebilir.

2 Herhangi bir taraf devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne sonradan bir beyanda bulunarak, işbu sözleşmenin geçerliliğini söz konusu beyanda belirlenen öteki herhangi bir toprağa da teşmil edebilir. İşbu sözleşmenin bu topraklarda yürürlüğe girişi, beyanın Genel Sekreter'e yapılmasından sonraki bir aylık süreyi izleyen ayın ilk günü olacaktır.

3 Yukarıdaki iki paragraf çerçevesinde yapılan her beyan, bu beyanda sözü edilen topraklar için, Genel Sekretere yapılacak yeni bir beyan ile geri çekilebilir. Bu çekilme, çekilme beyanının Genel Sekretere yapılmasından sonra geçecek 6 aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 16

1 Herhangi bir taraf devlet, herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirimde bulunarak, sözleşmeden çekilebilir.

2 Böyle bir çekilme, bildirim Genel Sekreter'e tevdiinden sonraki 6 aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 17

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, tüm Konsey üyesi devletlere, Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf devletlere ve işbu sözleşmeye katılan devletlere:

a 12. madde hükümlerine göre her imzayı;

b 12. ve 14. madde hükümlerine göre tüm onay, kabul, tasvip veya katılma belgelerinin tevdiini;

c İşbu Sözleşmenin 13. ve 14. madde hükümlerine göre yeni taraf olan devletler bakımından yürürlüğe giriş tarihlerini;

d 7. Maddenin hükümlerinde öngörülen her türlü bilgi tevdiini;

e 10. Madde hükümleri çerçevesinde hazırlanan her raporu;

f Her değişiklik önerisini veya 11. Maddeye göre kabul edilen her değişikliği ve bu değişikliğin yürürlüğe giriş tarihini;

g 15. Madde hükümlerine göre yapılan her beyanı;

h 16. madde hükümlerine göre yapılan her bildirim ve çekilmenin yürürlüğe giriş tarihini bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında gereği gibi yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunanlar işbu sözleşmeyi imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak işbu sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 19 Ağustos 1985 tarihinde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyi üyesi ve Avrupa Kültür Sözleşmesi'ne taraf olan her devlete ve işbu sözleşmeye katılmaya davet edilen herhangi bir devlete bu sözleşmenin aslına uygun örneklerini tevdi edecektir.

EK 4: STADYUMLARDA EMNİYET VE GÜVENLİĞİN SAĞLANMASI VE KİTLE HAREKETLERİNDEN KORUNMAK AMACI İLE UEFA MÜSABAKALARINDA OYNANAN TÜM MAÇLARA KATILAN KULÜPLER, FEDERASYONLAR VE MAÇ DÜZENLEYİCİLERİNİN TABİ OLDUĞU BAĞLAYICI TALİMATLAR

Bu talimatlar tam kapsamlı değildir ve müsabaka düzenleyicileri, federasyonlar ve katılan kulüplerin sorumluluklarında olan ve alınması gereken güvenlik önlemlerinin nihai ve kapsamlı koşulu olarak görülemez, özellikle, müsabaka düzenleyicilerinin (federasyonlar ve kulüpler ve diğer yetkililer) maç öncesi, maç boyunca ve maç sonrası, stadyum çevresinde ve stadyum içinde, güvenliği sağlamak amacı ile güçleri yettiği kadar ellerinden geleni yapmaları zorunludur. Bu talimatlar, ulusal ve yerel yasaların yanı sıra, ulusal idari yetkililerin yasalarına ek olarak yazılmıştır.

Bağlayıcı Talimatlar

1. MAÇ KATEGORİLERİ/SEYİRCİ YERLEŞİMİ

1.1 Oturma Zorunluluğu Olan Müsabakalar

Aşağıdaki UEFA Müsabakalarının sadece oturan seyirci Önünde oynanması gerekmektedir.

- Avrupa Şampiyonasının tüm maçları
- UEFA Şampiyonlar Liginin tüm maçları
- UEFA Kupasının tüm maçları
- UEFA Süper Kupası

1.2 Ayakta Durulan Alanlar

Aşağıdaki UEFA Müsabakalarındaki tüm maçlarda, ayakta maçı izleyen seyirci sayısı stadyuma onay veren yerel yetkili tarafından belirlenecektir fakat, her durumda, stadyum kapasitesinin %20'sini aşmayacaktır: -Avrupa U-21 Şampiyonası final turundaki tüm maçları - UEFA Intertoto Kupasının üçüncü turundan itibaren tüm maçları dahil.

1.3 Ayakta Durulan Alanların Kullanımı

Aşağıdaki müsabakalardaki tüm maçlarda, ayakta maçı izleyen seyircilere stadyuma onay veren yerel yetkilinin belirlediği orana uygun olarak izin verilecektir.

- Avrupa U-21 Şampiyonası tüm eleme maçları
- UEFA Intertoto Kupasının ilk iki turu
- Avrupa U-19 Şampiyonası
- Avrupa U-17 Şampiyonası
- Avrupa Bayanlar Şampiyonası
- Avrupa Bayanlar U-19 Şampiyonası
- UEFA Bayanlar Kupası
- UEFA Bölgeler Kupası

1.4 Oturma Zorunluluğu Olan Stadyum

Oturma zorunluluğu olan bir stadyum, yalnızca topluma açık olan bütün alanlarda seyircilere oturma yerleri sunan ve/veya seyircilerin oturma koltukları bulunmayan yerlere giremeyecekleri bir stadyumdur. Başka bir deyişle, UEFA'nın standartlarına göre, hem oturma yeri hem de ayakta durulacak yeri olan statlar ayakta durulacak yerlerin seyircilere kapalı olduğu hallerde tümü oturma alanlı statlar olarak kabul edileceklerdir.

1.5 Seyirciler İçin Koltuklar-Tanım

Koltukların stadın yapısına (yani zemine) sabitlenmiş olması gerekmektedir. Koltukların birbirinden ayrı, biçimlendirilmiş, numaralandırılmış, kırılmaz ve yanmaz tercihen en az 30 cm yüksekliğinde (oturma yerinin arka kenarından itibaren ölçülmüş) bir arkalıkla tamamlanmış olmaları gerekmektedir. Varolan oturma yerleri yenilendiğinde veya yenileri yapıldığında, burada belirtilen standartlara sahip oturma yerleri sağlanmalıdır. Hiçbir tür sıra kabul edilemez ve ayakta durma yeri olarak sayılacaktır.

1.6 Geçici Tribünler

Bu talimatların amacına göre, geçici oturma yerleri ürün, dizayn ve yapım açısından çok kısa bir süre için kullanılacak olan ve uzun bir süre için kullanımı hiçbir şekilde uygun görülmemeyen oturma yerleri olarak tarif edilecektir.

2. BİLETLER

2.1. Bilet Şahsı

Tüm maçların bilet satışları sıkı bir şekilde kontrol edilmelidir.

2.2 Derecelendirilmiş bilet dağıtımı

UEFA İdaresi biletlerin dağıtımını dereceli bir şekilde bölüm bölüm yapmaya yetkilidir, önceki bölümün tam olarak dağıtıldığına UEFA İdaresi emin olana kadar daha sonraki bölümler dağıtılmayacaktır.

2.3 Dağıtım Sorumluluğu

Her federasyon veya kulüp kendisine ayrılan biletlerin sadece kendi taraftarlarına verilmesi ve seyahat acentalarına ayrılan biletlerin satıldığı seyircilerin kimliklerinin belgesel bir kanıtı karşısında dağıtımını sağlamakla yükümlüdür. Başka bir deyişle, seyahat acentalarının federasyonun veya kulübün kontrolü altında olmayan kaynaklara bilet dağıtıp, bu kaynakların satış yapmasına müsaade etmeleri mümkün olmamalıdır.

Benzer bir şekilde, organize eden federasyon, her iki takımın taraftarlarına ayrılan biletlerin, diğer takımın taraftarlarının ellerine geçmemesi hususundan sorumludur. Biletleri dağıtan tüm taraflar biletlerin ayrıldığı veya satıldığı kişilerin isim ve adresleri dahil olmak üzere detaylı satış kayıtlarını tutmalıdır.

En yüksek bilet dağıtımını alan bütün yarışmacı federasyonlar veya kulüpler ve ev sahibi federasyonlar dağıtımlarından doğacak bütün uygunsuz durumlardan bütünüyle sorumlu olacaklardır. Karaborsada veya yetkili olmayan kişilerin veya şirketlerin ellerinde biletler bulunursa bundan ilgili federasyon veya kulüp sorumlu tutulacaktır.

2.4 Stadyumda seyircilerin ayrımı

Polisle ve/veya uzman kamu yetkilileri ile görüşerek, maçı düzenleyenler eğer gerekirse tarafsız statlarda oynanan maçlarda üç grup seyirci yani İki tarafın seyircileri ve yerel tarafsız seyircilerin bulunduğunu akılda tutarak, farklı seyirci grupları arasında optimum ayrımı sağlayacak şekilde biletlerin dağıtılmasını sağlamalıdır. Ayrım düzenlemelerinin parçası olarak, muhtemel seyirciler bilet almaları gereken stadyum tribünleri hakkında bilgilendirilmelidirler. Karşı takımın seyircilerinin arasında yanlış tribünde bulunan seyircilerin stadyumdan çıkarılacağıın ilan edilmesi gerekir. Polisin ve/veya uzman kamu yetkililerinin kararına bağlı olarak böyle seyirciler tercih edilen başka bir tribüne yerleştirilebilirler. Mümkün olduğunca bu seyirciler misafir seyircilerin resmi grubu için ayrılan alandan ayrı tutulmalıdır.

Polisle ve/veya uzman kamu yetkilileri ile birlikte bu ayırım stratejisine bir kere karar verildikten ve uygun olarak biletler dağıtıldıktan sonra hiçbir çeşit düşüncenin bu stratejiyi değiştirmesine izin verilmeyecektir. Gene de, gerektiğinde eğer zaman zaman ilgili tribün için bazı biletleri, satmak ayırım stratejisini tehlikeye sokuyorsa, satıştan geri çekmek gereklidir.

2.5 Karaborsa

Maç düzenleyicilerinin stadyum çevresindeki karaborsa bilet satıcılarına karşı nasıl bir davranışta bulunulacağına, böyle hareketlerin ayırım stratejisinin bütünlüğünü tehlikeye düşüreceğini özellikle göz önünde tutarak polisle ve/veya uzman kamu yetkilileri ile birlikte karar vermesi gereklidir.

2.6 Biletlerin Damgalanması

Satıştaki biletlerin toplam sayısının %10 veya daha fazlası herhangi bir organizasyona yani yarışmacı federasyonlar ve kulüplere ayrıldığı zaman, ayırım sürecine yardımcı olmak ve dağıtıcının hızlı bir şekilde kimliklendirilmesini kolaylaştırmak için biletlerin üstlerine ilgili organizasyonun ismi damgalanmalıdır.

2.7 Maç Günü Satışları

Yalnızca polis ve/veya uzman kamu yetkililerinin izni ve misafir federasyon veya kulüple görüştüğünden sonra biletler maç günü statta veya maçın oynanacağı şehrin herhangi bir yerinde satılabilir. Alıcı başına satılacak bilet sayısı ile ilgili kısıtlamalar polisle ve/veya uzman kamu yetkilileri ile birlikte kontrol edilerek belirlenecektir.

2.8 Sahteciliğe Karşı önlemler

Maç biletlerinde sahteciliğe karşı en çağdaş önlemler bir araya getirilmelidir ve bütün polis güvenlik kuvvetleri ve stat çevresinde ve içinde görevli olan memurlara sahte biletleri hızlı

bir şekilde görmelerini kolaylaştırmak için bu önlemler tanıtılmalıdır.

2.9 Sahte biletler

Maç düzenleyenler piyasadaki sahte biletleri fark ettikleri anda hemen problemi çözmeye yönelik strateji konusunda anlaşmak için polisle ve/veya uzman kamu yetkilileri ile bağlantıya geçmelidirler.

2.10 Bilet Fiyattan

İlgili iki federasyon veya kulüp başka şekilde anlaşmazlarsa misafir takımın seyircilerine satılan biletlerin fiyatı ev sahibi takımın seyircilerine satılan aynı kalitedeki biletlerin fiyatlarını geçemez.

2.11 Biletlerin üstündeki bilgiler

Bilet, sahibine ihtiyaç duyacağı tüm bilgileri sağlamalıdır, yani müsabakanın ismi, katılan takımların isimleri, stadyum ismi, tarih ve saat ve oturma yerinin açık bilgisini (tribün, sıra, yer, numara) gibi. Maç biletinin renginin düzenlenen tribüne göre değişik olması seyircilere yardımcı olur.

Ayrıca , aşağıdaki bilgileri kapsayan bir maç bilgisi kağıdı üretilebilir ve biletle beraber dağıtılabılır:

- Stadyum kapılarının açılış saati,
- Otoparklar, toplu taşıma araçları durakları (otobüs, metro, tren), tribünlerin yerleşimi ("A", "B", "C" veya diğerleri) kapsayan stadyum planı
- Alkollü içki satışını ve tehlikeli cisimlerin girişini yasaklayan stat kuralları seyircilerin üst aramasında izlenecek prosedür.

2.12 Final turu ve final

Avrupa Şampiyonasının final turunun ve UEFA Şampiyonlar Liginin, UEFA Kupasının ve UEFA Süper Kupasının tüm maçlarında, yarışan tüm kulüpler ve federasyonlara ve organizasyonu yapan taraflara ayrılan bilet sayısı, her biri için UEFA idaresi tarafından belirlenecektir. Bunların eşit olması gerekmez, fakat konuk takımın tahmin edilen seyirci sayısına, dışarıdaki önceki maçlarda seyircilerin davranış kayıtlarına ve daha önceki dış maçlar için bu federasyonlar ve kulüplere ayrılan ve kullanılan bilet sayısına dayanarak belirlenecektir. UEFA İdaresinin kararı kesindir ve itiraz edilemez.

2.13 Diğer maçlar

Yukarıdaki 2.2 paragrafında anlatılanların dışındaki diğer maçlarda, federasyonlar ve kulüpler konuk takımın seyircilerine ayrılması gereken bilet sayısında uzlaşacaklardır. Ancak aşağıdaki prensiplerin İncelenmesi gerekmektedir.

- UEFA kulüp müsabakalarındaki tüm kulüpler ayrılmış güvenli bir bölümle, seyirci olanaklarının kabul edilebilir standartlarını sağlayarak, statlarının toplam kapasitesinin %5'ini özel olarak misafir seyircilere ayırmalıdır.
- Her sezon müsabakalar başlamadan önce, her kulüp UEFA İdaresine misafir seyircilere ayırabilecekleri yer sayısı ve ayrılmış alanın yerini bildirmelidir.
- Eğer ayrılmış alan toplam kapasitenin %5'ini geçiyorsa, bu fazla yer sayısı

misafir kulübe ayrılmalıdır.

- Misafir kulüpler maç tarihinden en az 10 gün önce talep edilen bilet sayısını ev sahibi kulübe bildirmelidirler, eğer kura çekilişinin zamanlaması bunu olanaksız kılıyorsa bu bilgi çekilişten itibaren 48 saat içinde verilmelidir.
- Ayrılmış alanın tümü veya bir bölümü ile ilgili olarak bilet ayrılmasını talep eden misafir kulüpler kullanılmamış biletleri ödeme yapmadan ev sahibi kulübe geri gönderebilirler. Bununla birlikte, ilk olarak yapılan talep ayrılmış alanın dışındaki bir bilet alanını da kapsıyorsa, tüm biletlerin misafir kulüp tarafından satılmamış olmasına bakılmaksızın tüm talep için ödeme yapılmalıdır.
- Ek olarak, misafir kulüpler VIP seyircileri, sponsorları vs için 200 birinci veya ikinci kategori bileti veya bunların karışımını satın almaya yetkilidirler. Bu biletlerin ödemesi için düzenlemeler, veya satılmayan biletlerin olası iadesi ile ilgili olarak talep yapılmadan önce yazılı olarak anlaşmaya varılmalıdır.
- Herhangi bir nedenle misafir kulübün garanti edilmiş bilet miktarındaki azaltma talebi (yukarıya bakınız) kuradan sonra 72 saat içinde başvuru yapılması halinde dahi UEFA İdaresinin onayına bağlıdır.

3. STADDA ALINACAK ÖNLEMLER

3.1 Yetkililerle kontrol

Maçtan uygun bir süre önce, organizasyonu yapanlar statta emniyet ve güvenlikle ilgili bu kitapçıkta belirtilen önlemlerin alınması için ilgili yetkililerle bir toplantı yapmalıdırlar.

3.2 Stadyum incelemesi

İlgili stat, güvenlikten sorumlu uzman yetkililer tarafından dikkatle incelenmeli ve güvenlik kurallarına uyulduğunu belirten bir yerel güvenlik sertifikası bu yetkililer tarafından verilmelidir. Bundan başka, UEFA güvenlik sertifikası maç tarihinden bir yıl öncesinden eski olmamak üzere düzenlenmiş olmalıdır.

3.3 Sorumlular

Maç ile ilgili bütün güvenlik ve emniyet konularından sorumlu polis yetkilisi veya stadyum güvenlik yetkilisi, itfaiye, sağlık ve güvenlikle bizzat ilgilenen kişiler belirlenmelidirler.

3.4 Bağlantı grubu

Bütün maçlar için, emniyet müdürünün başkanlık yaptığı ve güvenlik, emniyet, sağlık ve itfaiyenin, yarışan takımların, stadyum yetkililerinin, maçı düzenleyenlerin üst düzey temsilcilerini ve UEFA delegesini de kapsayan bir bağlantı grubu oluşturulmalıdır; önemli olaylar anında grubun toplanabileceği stat içinde uygun bir toplantı yeri belirlenmelidir. Grup üyeleri belirli bir yerde bir araya toplanmak için hoparlörle ilan edilecek bir çağrı kodu belirlemelidirler.

3.5 Stadin kontrolü ve korunması

Kaçak girişleri engellemek için maç gününden önce stat yeterli bir süre kontrol edilecek ve seyircilerin girişinden önce yetkisiz kişiler veya yasak cisimler/maddeleri aramak için

etkili bir stat güvenlik taraması yapılacaktır.

3.6 Hazır bulunma süresi

Polis, emniyet ve güvenlik servisi, servis personeli, sağlık ve itfaiye personeli, ve spikerler stat seyircilere açılmadan önce stat içinde ve çevresinde kendilerine ayrılan yerde bulunmalıdırlar ve seyirciler stat içindeyken ve seyircilerin hepsi stadi terk edene kadar polis şefi ve/veya stat güvenlik amirinin emirlerine göre yerlerinde kalmalıdırlar.

3.7 İşaretlendirme

Stadın bütün girişleri seyircileri kendilerine ayrılan yerlere yönlendirecek şekilde doğru olarak işaret edilmiş ve bütün giriş tünelleri ve kapıları ve turnikeleri herkes tarafından okunacak ve anlaşılacak işaretlerle sinyalize edilmiş olmalıdır. Bilet sistemi renklerle kodlandırılmışsa, ilgili renkler yön gösteren levhaların hepsinde belirtilmelidir.

3.8 Seyircilerin kontrolü

Seyircilerin birinci kontrolü güvenlik kuvvetleri tarafından eğer varsa stadın dış parmaklığında yapılmalıdır veya dış parmaklığı olmayan statlarda güvenlik güçleri yalnız bileti olanların turnikelere varmalarını ve stada yasak cisim/maddeler sokulmasını engellemek için ilk kontrolü yapmak için kendi dış kordonlarını oluşturmalıdırlar.

Son kontrol ve üst arama prosedürü aşağıdakileri sağlamak için her İki cinsiyetten güvenlik servisleri tarafından turnikelerin dışında yapılacaktır:

- Seyircilerin stadın doğru bölümüne girmeleri için
- Seyircilerin stada şiddet hareketlerinde kullanılacak cisimler/maddeler, içki veya ne şekilde olursa olsun havai fişek sokamamaları için
- Bilinen veya potansiyel kargaşa çıkartıcıların veya içki veya uyuşturucu etkisinde olan kişilerin stada girmesini önlemek için

Kişileri kontrol ve üst arama metotları mantıklı ve etkili bir şekilde yapılmalıdır ki seyirciler bir kereden fazla aranmasınlar ve üst arama fazla zaman almasın veya gereksiz yere gerilim yükselmesin. Yeterli sayıda giriş kapısı ve turnike, izdihamı önlemek ve kalabalığın uygun bir şekilde akmasını sağlamak için açılmalıdır.

3.9 Güvenlik güçleri

Bütün turnikeler ve giriş veya çıkış kapıları veya tünelleri işlevsel olmalı ve uygun olarak eğitilmiş kişilerce kontrol edilmelidirler.

Yeterli güvenlik güçleri ve personel polis şefinin veya stat güvenlik amirinin kontrolü altında stadın içine turnikelere ve stadın tüm girişlerine yerleştirilmelidir. Bütün servis ve güvenlik görevlileri stadın biçimini ve bütün boşaltım, yardım ve güvenlik prosedürlerini tanımalıdırlar.

3.10 Servis görevlileri

Seyircilerin yerlerine karışıklık olmadan ve gecikmeden etkili ve hızlı bir şekilde gitmelerini sağlamak için stadın içinde yeterli sayıda ve uygun olarak eğitilmiş görevli bulunmalıdır.

3.11 Ayırma

Bir seyirci ayırma sisteminin uygulanacağı maçlar için, ayırma stratejisini maç organizasyoncuları ve maçla ilgili polis müdürü beraber belirlemelidirler.

3.12 Girişler ve ayrı park yerleri

Eğer koşullar izin verirse, turnikelerin yakınında veya stat yolu üzerinde farklı grupların istenmeyen bir şekilde karışmalarını önlemek için seyircilerin farklı gruplara ayrılması stattan mümkün olduğunca uzakta başlamalıdır. Seyirci gruplarının araba ve otobüsleri için tercihen stadın farklı ve o seyircilere ayrılan tribünlerine oldukça yakın taraflarında ayrı park yerleri hazırlanmalıdır. Polis şefi ile birlikte bir park etme stratejisi belirlenmelidir.

3.13 Seyirci akışını sınırlama

Stat içinde seyircilerin bir tribünden diğerine geçmemesi gerekir. Seyircilerin bir tek grubunun bir tek tribünde bulunması gerekiyorsa, güvenlik güçleri tarafından kontrol edilen tırmanılmayacak bir bariyer veya bir tel kafes, veya seyircilerin olmadığı, yalnızca güvenlik güçlerinin bulunduğu "yasak" bir bölümün oluşturulması gereklidir.

3.14 Farklı tribünlere yerleştirme

Stadın farklı tribünlerinin kendi tuvaletleri (bay-bayan), kendi ilkyardım bölümleri ve seyircilerin serinletici içecekler alabilecekleri yerleri olmalıdır.

3.15 Oyun alanının korunması

Futbolcuları ve görevlileri seyircilerin oyun alanına girişinden korumak zorunludur. Bu çeşitli şekillerde yapılabilir, mesela, özel durumlar göz önüne alınarak aşağıdaki önlemlerden biri veya birkaçı yada kişisel şartlara bağlı olarak bunların bir kombinasyonu kullanılarak uygulanabilir:

- Polis ve/veya güvenlik kuvvetlerinin oyun çizgisine yakın bir yerde veya stat içinde bulunması, yeterli genişlik ve derinlikte hendekler
- Birinci sırada oturan seyircilerin yerlerinin sahaya girişi ihtimal dışı eğer olmazsa, olanaksız kılacak bir yüksekliğe yerleştirildiği bir oturma konfigürasyonu
- İstenirse sabit, istenirse belirli bir maç için kullanımları gerekli değilse kaldırılabilir bir şekilde yerleştirilmiş, şeffaf tırmanılmaz duvarlar veya tel kafesler. Böyle yapmanın güvenli olduğu yerlerde, tel örgüleri veya duvarları olmayan bir statta daha uygar ve güzel ortamlar yaratılabileceği kabul edilmelidir.
Güvenlik bariyerleri olan statlarda, maça katılanları hiçbir tehlikeye atmamak şartıyla, stat sahipleri oyun alanlarını tel örgüsüz yapmayı deneyebilirler. Aşamalı bir politika değişikliği uygulanabilir ve örneğin karışıklık çıkarmayacak olan aileler ve en olgun ve en az fanatik seyircilerin ağır bastığı bölümlerdeki tel örgüleri kaldırmak mümkün olabilir. Atılan adımlar ne olursa olsun, polis yetkililerinin ve uzman sivil yetkililerin kontrolünden sonra başlamalıdır.
- Seyircilerin sahaya girişine karşı kullanılan koruma önlemlerinin şekli ne olursa olsun, yerel güvenlik yetkililerinin onaylı fikrinde böyle bir neden için oyun alanının kullanımını gereksiz kılmaya yetecek arkadan ve/veya yandan, tribünlerden yeterli tehlike çıkışlarının, bulunmazsa seyircilerin sahaya girmelerini sağlayacak acil boşaltım olanaklarının bulunması gereklidir.

- Seyircilerin sahaya girmesini engelleyecek koruma tedbirinin tipi, uzman yerel yetkililerce onaylanmalıdır. Bundan başka, bu acil boşaltım veya panik durumlarında seyirciler için tehlike yaratmamalıdır.

3.16 Renkli belirleme

Seyircilerin alanlarında bulunan tüm koridorlar ve merdivenler, seyirci alanından sahaya açılan bütün kapılar ve stadın çıkışındaki bütün kapılar canlı sarıya boyanmalıdır.

3.17 Geçitler

Bütün geçitler, koridorlar, merdivenler, kapılar ve geçitler vs kalabalığın rahatça geçmesini önleyecek engellerden temizlenmelidir.

3.18 Kapılar, geçitler

Stadın içindeki bütün çıkış kapıları ve geçitler, seyircilerin tribünlerinden sahaya açılan bütün geçitler dışarıya doğru açılmalıdır ve seyirciler statayken sürgüsü çekilmiş olarak durmalıdır. Bu kapıların ve geçitlerin her birinde suüstimate karşı özel olarak atanmış ve tehlikeli bir durumda acil kaçıışı sağlayacak bir servis görevlisi bulunmalıdır. İzinsiz girişlerden korumak için, bu kapılarda herhangi biri tarafından kolayca ve oyun alanına doğru olan geçitler durumunda her iki taraftan veya çıkış kapıları ve tünelleri durumunda içeriden çabukça açılacak bir kilit kullanılabilir. Fakat hiçbir durumda kilitlemez.

3.19 İçki dağıtımı

Hiçbir şekilde stadın yakınlarında veya içinde içki satışı ve dağıtımına izin verilemez. Alkolsüz olarak dağıtılan veya satılan bütün içeceklerin servisi tehlikeli bir şekilde kullanılmayacak kağıt veya plastik bardaklarla yapılmalıdır.

3.20 Stadyum Kontrol odası

Her stat, polis şefi, stat güvenlik amiri ve personelinin stadın bütün alanlarını açık olarak görebilecekleri Stadyum Kontrol odasına sahip olmalıdır.

3.21 Televizyon kontrol sistemi

- Avrupa Şampiyonasının final maçlarında
- UEFA Şampiyonlar liginin grup maçlarında
- UEFA Kupası 3. turundan itibaren olan maçlarda
- UEFA Süper Kupada

Kullanılmak üzere bütün statların içini ve dışını gösteren sabit televizyon kontrol sistemi bulundurulmalıdır.

Bu sistemler polis veya stat güvenlik amiri tarafından seyirci kontrolü ve stadyum yakınları, girişlerinin ve stadyum içinde görünen bütün alanların kontrolü için kullanılmalıdır. Bu sistem fotoğraf alabilmek için kapalı devre olmalı ve stadyum kontrol odasında renkli ekranlar bulunmalıdır. Bu sistem kontrol odasından güvenlik güçleri tarafından yönetilmeli ve kontrol edilmelidir.

3.22 Toplulukla iletişim sistemi (Anons Sistemi)

Her stat, seyirci gürültü düzeyinin ani artışı durumunda bile kalabalığın gürültüsüne rağmen stat içinde ve dışında net olarak duyulabilecek bir toplulukla iletişim sistemine sahip olmalıdır. Sistem stadın farklı tribünlerine ayrı olarak yöneltilebilecek şekilde olmalıdır. Polis yetkilileri veya stat güvenlik amiri acil bilgileri vermek için stat kontrol odasının içinden kendi mikrofonları ile Toplulukla İletişim sisteminden anons yapabilmelidir. Toplulukla iletişim kontrol noktası stadyum kontrol odasının hemen yakınında veya içinde olmalıdır.

3.23 Spikerler

İhtiyaç halinde yabancı misafir seyircilere kendi dillerinde hitap edebilecek ve eğitilmiş spikerler bulunmalıdır. Misafir seyircilere kendi statlarından sesi tanıdık olan spikerlerin çağrılması da tavsiye edilir.

3.24 Anonslar

Toplulukla iletişim sisteminden yapılan anonslar kesinlikle tarafsız bir karaktere sahip olmalıdır. Toplulukla İletişim sistemi politik mesajların verilmesi ve ev sahibi takımı cesaretlendirmek için veya misafir takım aleyhine hiçbir şekilde kullanılmamalıdır.

3.25 Elektronik video ekranı (Dev ekran)

Eğer statta elektronik video ekranı sistemi varsa, UEFA kurallarına uymak şartı ile, maç öncesi, sırası ve sonrasında kullanılabilir. Bu konuda bir kullanım kodu UEFA idaresi tarafından yayınlanmıştır.

3.26 Seyirci çıkışı stratejisi

Maç sonu seyirci dağılımı stratejisi maç sabahı organizasyon toplantısında tartışılmalıdır. Eğer polis şefi güvenlik nedenleri ile seyircilerin bir bölümü çıkarken diğer bir bölümünü bir süre için stat içinde tutmaya karar verirse, aşağıdaki koşullar kontrol edilmelidir.

- Seyircilerin tutulmasına karar verildiği andan itibaren toplulukla iletişim sisteminden ilgili seyirci grubunun dilinde bu konuda bir anons yapılmalıdır. Bu anons maçın bitişinden önce kısaca tekrarlanmalıdır.
- Maç düzenleyicileri, misafir takım seyircilerinin büfeye veya tuvalete gitmiş olabileceklerini de göz önüne almalıdırlar. Olanak dahilinde, bekleme süresini geçirmek ve sakinliklerini korumalarını sağlamak için onlara çeşitli eğlenceler (müzik, ekrandan video klip gösterileri) sunulmalıdır. Ayrıca stadı terk etmelerine izin verilmeden önce beklemeleri için gereken süre hakkında düzenli olarak bilgilendirilmelidirler.

3.27 İlk yardım

Stadın bütün tribünlerinde seyirciler için ilk yardım yerleri bulunmalıdır. Bu yerler ve bakım sağlayan personelin sayısı ve kalitesi, maç süresince buralarda duracak ambulans sayısına da karar verecek ilgili yerel güvenlik sorumluları tarafından onaylanmalıdır. Bu yerler açık olarak belirlenmeli ve girişleri işaretlendirilmelidir. İlk yardım görevlileri kolayca tanınabilmelidir.

3.28 Acil Servisler için yeterli yer

Stadyum içinde ve çevresinde yeterli sayıda oda ve olanaklar polis, itfaiye ve sağlık servisleri ilgili yerel yetkililerin taleplerine göre sağlanmalıdır.

3.29 Acil güç desteği (Jeneratör)

Her stadyumda güç kaybı olayında kullanılacak, kalabalığı tehlikeden korumada yeterli ışıklandırma derecesini sağlayacak bağımsız acil elektrik güç desteği için jeneratör bulunmalıdır. Topluluk ışıklandırma sistemi ve acil destekleme sistemi düzenli olarak test edilmeli ve uzman yerel yetkililer tarafından onaylanmalıdır.

3.30 Politik hareket

UEFA müsabaka maçları öncesinde, süresince ve sonrasında stadyumun İçinde veya hemen yakınında politik mesajların ve diğer politik hareketlerin tanıtımı ve ilanı kesinlikle yasaklanmıştır.

3.31 Kışkırtıcı hareket, ırkçılık

Maç düzenleyicileri, güvenlik yetkilileri ile birlikte stadyumun İçinde veya hemen yakınında seyirciler tarafından yapılabilecek olan kışkırtıcı hareketleri engellemelidirler (seyircilerden futbolculara veya karşıt fanatiklere sözlü kışkırtma, ırkçı davranış, kışkırtıcı pankart veya bayraklar, vs). Böyle bir durum ortaya çıkarsa, maç düzenleyicileri veya güvenlik yetkilileri toplulukla iletişim (anons) sistemi kullanmalı veya kışkırtıcı maddeleri kaldırmalıdır. Stat güvenlik görevlileri polisin dikkatini, ırkçı aşağılamalar dahil olmak üzere ciddi kötü davranış etkinliklerine çekmelidir ve bu yönde eğer polis böyle karar verirse kışkırtıcılar stattan çıkarılabilir.

Federasyonlar, kulüpler ve maç düzenleyicileri UEFA'nın ırkçılığa karşı 10 maddelik planını yürürlüğe koymalı ve uygulamalıdır.

3.32 Stadyum kapılarının seyircilere açılması

Yerel güvenlik yetkilileri, maç organizatörleri ile birlikte görüşerek, stadyum kapılarının seyircilere ne zaman açılacağına karar vereceklerdir. Bu doğrultuda, aşağıdaki kriterler hesaba katılmalıdır:

- Tahmin edilen seyirci sayısı
- Farklı seyirci gruplarının stadyuma tahmini geliş saati
- Stadyumdaki seyirciler için eğlence (oyun sahasında eğlence, büfe olanaktan, vs)
- Stat dışında uygun alan
- Stat dışında eğlence olanakları -stadyum dışında seyircileri birbirinden ayırma stratejileri

4. SEYİRCİYE BAĞLI ÖNLEMLER

4.1 Güvenlik görevlisi

Her federasyon ve/veya kulüp, seyircilerle yakın ilişkide bulunabilecek ve adetlerini ve tercihlerini tanıyan bir güvenlik görevlisi atamalıdır. Ek olarak, bu kişi polis yetkilileri ile işbirliği içinde, bütün tanınan kışkırtıcıların kaydını tutmalıdır, içeride ve dışarıda oynadıktan maçlara bağlı olarak diğer federasyon veya kulüplerin, seyahat şirketlerinin, seyirci kulüplerinin, polis makamlarının güvenlik görevlileri ile bağlantıya geçerken bu

bilgiler kullanılacaktır.

Güvenlik görevlisi kişinin atanması büyük bir dikkat ister. Bu kişinin seyirci kontrolü hakkında geniş bir tecrübesi olmalı, stat güvenliği, bilet satışı, maç organizasyonu vs. iyi bilmelidir. Bu konuları iyi bilmeyen birinin atanması anlamsızdır ve federasyon veya kulüp için büyük risk taşır.

4.2 Toplum yetkilileri ile işbirliği

İçerdeki veya dışarıdaki maçlara bilinen veya potansiyel kışkırtıcıların katılmasını önlemek için toplum yetkilileri, organize seyirci kulüpleri ve seyahat yetkilileri ile işbirliği için büyük çabalar harcanmalıdır.

4.3 Bilet sahipleri ile ilgili kişisel bilgiler

Yabancı ülkelerde oynanan maçlar için, federasyonlar ve kulüpler yalnızca isimleri, adresleri, telefon numaraları, gidiş ve gelişleri ile ilgili seyahat bilgileri ve konaklamaları ile ilgili detaylı bilgileri sağlayan seyircilere maç bileti temin etmelidirler. Böyle bütün bilgiler, istendiği zaman maça giden seyircilerin geçtiği ülkeler ve organizasyonu yapan ülkenin toplum yetkililerine veya böyle bir talep olursa UEFA İdaresine sağlanmalıdır.

Benzer olarak, maç bileti olmadan seyahat edebilecek seyircilerle ilgili toplanacak herhangi bilgi ile birlikte bu kaynaklar sağlanmalıdır.

4.4 Seyirci kulüpleri (fan kulüp)

Seyirci kulüplerinin kurulmasına ve ilgili kulüp ve federasyonlar ile yakın işbirliği içinde bulunmalarına destek olunmalı ve maçlarda seyircileri bilgilendirmek ve düzenlemek ve yurtdışına giden seyircilere seyahatlerinde yardımcı olmak için üyeleri arasında servis görevlileri atanmalıdır.

Ek olarak, federasyonlar ve kulüpler, anti-sosyal davranış veya holigan tutumu gösteren herkesi üyelikten çıkarmak dahil olmak üzere üyelerine iyi davranış standartlarında ısrar etmelerini, seyirci kulüplerinden isteyebilir. Federasyonlar ve kulüpler resmi olarak tanınmış seyirciler olarak varlıklarını kabul ederek, bilet ayarlama konularında onlara yardımcı olarak, stat çevresinde geziler düzenleyerek, futbolcu ve görevlilerle tanıştırmak, yurtdışındaki acil bağlantı görevlileri dahil yurtdışı seyahatlerinde yardım sunarak ve genel olarak dergiler ve uygun olan iletişim şekilleri ile bağlantı kurarak seyirci kulüpleri ile ilgilenmeli ve teşvik etmelidirler. Federasyonlar ve kulüpler düzenlenen seyahatlerde alkol kullanımının olmamasını sağlamak konusunda seyirci kulüplerine ısrar etmelidirler.

4.5 Dış maçlar

Eğer olanaklar izin verirse, güvenlik nedenlerinden dolayı, dış maçlara gitmemesi gereken seyirciler için, federasyonlar ve kulüpler önleyici bir sonuca ulaşmada mümkün olan her şeyi, işbirliği yapmalıdırlar. Eğer 500den fazla seyircinin bir dış maça gideceği bekleniyorsa, misafir federasyonlar ve kulüplerden maç yerine gidiş ve dönüşlerde ve maçta seyircilere eşlik ve yardım etmeleri ve yerel güvenlik yetkilileri ve seyirciler arasında bağlantı sağlamak için yeterli sayıda nezaretçi temsilci atamaları beklenir.

4.6 Seyircilere bilgi

Yerel adetler ve özellikler dahil olmak üzere, ziyaret edilecek ülke ile ilgili mümkün olduğunca fazla kullanışlı bilgiler federasyonlar ve kulüpler tarafından yurtdışına seyahat edecek seyircilere sağlanmalıdır, yani:

- Vize talepleri (varsa)
- Gümrüklerle ilgili kısıtlama ve sınırlamalar
- Para birimi ve denk değerler
- Şehir merkezine ve stada değişik geliş noktalarından uzaklık (havaalanı, istasyon, liman)
- Federasyon adresi veya yurtdışı kulüp acil bağlantı noktası ve bağlantı kişinin ismi-İlgili Büyükelçilik ve konsolosluk adresi ve telefon numarası
- Şehirden giriş yollarını ve belirlenmiş park alanlarını gösteren çeşitli bölümleri belirlenmiş stadyum planı
- Şehir merkezinden stadyuma toplu taşıma servisleri detayları
- Ortalama yemek, taksi ve toplu taşıma araçları fiyatları
- İçme suyu vs ile ilgili sağlık ikazları

4.7 Maç düzenleyicileri ile işbirliği

Güvenlik ve emniyet ile ilgili olarak, federasyonlar ve kulüpler, maçın içerde ve dışarıda olmasına bakmaksızın maç düzenleyicileri ve ilgili toplum makamları ile tam işbirliği içine girmelidir. Benzer olarak, maç düzenleyicileri bir karışıklık olmadan olayın bitmesini sağlamak için federasyonlar, kulüpler, ve ilgili diğer yetkililer ile çalışarak ellerinden geleni yapmalıdırlar. Maç düzenleyicileri, basın ilanları ve bilinen tüm şekillerde, maçla ilgili tüm yasaklayıcı önlemler ve kontroller hakkında maçtan önce seyircilerin bilgilendirilmelerini sağlamalıdırlar.

Ek olarak, seyirciler stadyuma yasaklanmış cisim ve maddelerin getirilmemesinin, mantıklı ve sportif bir şekilde davranmanın, bu davranış kodunun ihlal edilme etkisinin müsabakalardan diskalifiye olmak dahil olmak üzere destekledikleri takım ve futbolcuları için doğuracağı sonuçların önemi konusunda bilgilendirilmelidir.

5. KAMU YETKİLİLERİ İLE İŞBİRLİĞİ

5.1 Yakın bağlantı

Kamu yetkilileri ile işbirliği içinde, maç düzenleyicileri olağan şiddet ayaklanmaları ve kötü toplum davranışını önlemek, genel topluluk ve maça katılanların stat içinde, yakın çevresinde ona gelen transit yollarda ve girişlerde güvenliği sağlamak için yardımcı güvenlik personeli tarafından desteklenmiş yeterli derecede polis gücü olmasını sağlamalıdırlar.

5.2 Bilgi alışverişi

Bir futbol maçına katılan bütün taraflar sivil ve polis yetkililerine yeterli bilginin etkili alışverişini sağlamak için hangi ülkede olursa olsun ellerinden gelen yardımcı yapmalıdırlar.

5.3 Girişin reddi

Herhangi bir nedenle stadyuma girişi reddedilen veya stadyumdan çıkarılan kişilerin bundan sonra stada alınmaması veya tekrar alınmalarını ve konu olan kişinin en azından bütün seyirciler boşalana kadar maç boyunca stattan uzak tutulmasını sağlamak için maç düzenleyicilerinin polis yetkilileri ile işbirliği yapmaları gerekir.

5.4 Telsiz Bağlantıları

Maç düzenleyicileri polis, güvenlik, sağlık ve itfaiye şeflerinin ve üst düzey personelin birbirleri ile serbestçe telsiz bağlantıları ile iletişim kurabilmesini sağlamalıdır.

5.5 Misafir takımın güvenliği

Maç düzenleyicileri, misafir takım ve görevlilerin otellerinde, antrenmanlara ve maçlara gidip dönerken güvenliğini sağlamak için yerel polis yetkilileri ile işbirliği yapmalıdırlar.

6. UYGULAMA ALANI

6.1 Avrupa'daki FIFA Maçları

Bu broşürün kapsadığı koşullar Avrupa'da oynanan ve UEFA sorumluluğuna bırakılan FIFA Müsabaka maçlarına da aynen uygulanır.

6.2 Yürürlük tarihi

Bu koşullar UEFA Yönetim Kurulu tarafından 11.12.2003 tarihinde kabul edilmiştir ve hemen yürürlüğe girer. Nisan 2000'de onaylanan metnin yerine geçer.

UEFA Yönetim Kurulu için

Lennard Johansson
Başkan

Gerhard Aigner
Genel Müdür

KAYNAKÇA

ACET, M., **Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler**, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2001

ANKARA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ, **Futbolda Şiddet ve Önlenmesi**, Ankara, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 2003

AUTHIER, C., **Foot Business (Futbol A.Ş.)**, Çeviren: Ali Berktay, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2002

BABACAN D., **Futbol ve Hakem**, Ankara, TFF Eğitim Yayınları, 1993

BALCIOĞLU, İ., **Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi**, İstanbul, Bilge Yayıncılık, 2003

BOZDERMİR, M., **Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açısından Tahlili**, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998

CARNIBELLA, C., FOX, A., FOX, K., J. Mccann, J. Marsh, P. Marsh, **Football Violence in Europe – A Report to The Amsterdam Groupe, The**

Social Issues Research Centre (SIRC), 1996.

CÜCELOĞLU, D., İnsan ve Davranışı – Psikolojinin Temel Kavramları,
İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993

ÇOKER Z., Seçilmişler, Atanmışlar, İnsanlar, Ankara, Kalemdar
Matbaacılık, 2003

ÇOKER Z., Yönetim ve Siyaset: Bir Valinin İl Yönetimi İlişkin Görüş ve
Anıları, İstanbul, Kazancı Matbaacılık, 1996

DEMİRYÜREK, M. Sefa, Futbolda Şiddet Olgusu ve Futbol
Karşılaşmalarının Güvenlik Yönetimi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi,
Ankara, 2003

DİLEK, H., İşte Böyle Bir Şey, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002

DİLEK, H., Maçı Kaybettik, İstanbul, Kara Kutu Yayınları, 2003

DOĞAN, Y., Fenerbahçe Cumhuriyeti, 1. Baskı, Tekin Yayınevi, İstanbul,
1989

ERKAL, M, GÜVEN, Ö; AYAN, Dursun; Sosyolojik Açıdan Spor, İstanbul,
Der Yayınlan, 1998

ERKAL, M., **Sosyolojik Açıdan Spor**, 2. Baskı, İstanbul, 1992

FİŞEK, K., **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985

FİŞEK, K., **Sporun Anatomisi**, İstanbul, YGS Yayınları, 2003

FİŞEK, K.; **Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, Dünyada ve Türkiye'de**, İstanbul, YGS Yayınları, 2003

GALEANO, E., **Gölgede ve Güneşte Futbol**, İstanbul, Can Yayınları, 2002

GUTTMAN, A., **Sport Spectators**, New York, Colombia Press, 1986

HÜRKAN, S., **Yıkılmayan İmparatorluk: Futbol**, Ankara, Ümit Yayıncılık, 2000

KAYAOĞLU, A.Gürel, **Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal) Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2000

KOZANOĞLU, C., **Bu Maçı Alıcaz**, 2. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002

KUPER, S., **Futbol Asla Sadece Futbol Değildir**, 2. Baskı, İstanbul, İthaki Yayınları, 2003

POLAT, H., **Türk Futbolunda 50 Yıl**, Ankara, Afşaroğlu Matbaası

Sir Norman Chester Centre For Football Research , **“Football And Football Hooliganism”**, Fact Sheet 1, University of Leicester

SLOAN, L. R., **The Function and Impact of Sports for Fans: A Review of Theory and Contemporary Research**. In J.H. Goldstein, (Ed.), **Sports, Games and Play: Social and Psychological Viewpoints**, Hillsdale, NJ: Laurence Erlbaum Associates, 1979

STEMMLER, T., **Futbolun Kısa Tarihi**, Çeviren:Necati Aça, Ankara, Dost Kitabevi, 2000

TOKLUCU, M., **“Taraftarın Senle...”** İstanbul, İletişim Yayınları, 2001

ULUĞ, Y., **Hatice'ye Mektuplar**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2003

ÜNSAL, A., **Tribün Cemaatinin Öfkesi**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2005

YETİM, A. Azmi, **Sosyoloji ve Spor**, Ankara, Topkar Matbaacılık, 2000

YILMAZ, H., **Aynasızdan Polise Yol Haritası**, Ankara, Atlas Kitapçılık, 2003

MAKALELER

BERBEROĞLU E., "Kayseri-Sivas Maçını Unutmayın", **Hürriyet Gazetesi**,
10.04.2000

GÖKÇE D., "Görev Polisin mi?", **Akşam Gazetesi**, 09.05.2003

KILCIĞIL E., "Popüler Kültür ve Futbolda Şiddet", Ankara İl Emniyet
Müdürlüğü, **Futbolda Şiddet ve Önlenmesi**, Ankara, Emniyet Genel
Müdürlüğü Basımevi, 2003

KILIÇ B., "Tribün Terörünün İlk 11'i", **Aksiyon Dergisi**, 521. sayı, 29.11.2004

GAZETE HABERLERİ

“AKP’li Vekile Çirkin Yumruk”, **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2003

“Basın Konseyi: Bazı Kışkırtıcı Yayınlar Oldu”, **Hürriyet Gazetesi**,
20.04.2000

“Böyle Futbol Olmaz Olsun”, **Akşam Gazetesi**, 07.08.2003

“Bu Nasıl Rekabet?”, **Milliyet Gazetesi**, 10.04.2005

“Facia Golle Geldi: 48 Ölü” **Hürriyet Gazetesi**, 13.04.2001

“Gel de Çıldırma!”, **Milliyet Gazetesi**, 15.04.2005

“Hani Spor Dostluk ve Kardeşlikti”, **Zaman Gazetesi**, 22.01.2002

“Heysel Faciasının Baş Sorumluları”, **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000

“Holigan Dehşeti”, **Milliyet Gazetesi**, 06.04.2000

“Holiganlar bunu hep yapıyor”, **Milliyet Gazetesi**, 06.04.2000

“Holiganlar Yine Ölüm Saçtı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 08.05.2000

"İçip İçip Kışkırttılar", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000

"İran'da Stad Dehşeti: 5 Ölü", **Sabah Gazetesi**, 27.03.2005

"Kan aktı, Polis Baktı", **Radikal Gazetesi**, 07.04.2000

"Kocaeli Taraftarı Öldürüldü", **Milliyet Gazetesi**, 04.10.1993

"Leeds taraftarları Ümit Demir'e verilen 15 yıl cezayı az buldular", **Milliyet Gazetesi**, 02.05.2000

"Leeds'li İki Taraftarın Ölümüyle Sonuçlanan Davada Karar", **Milliyet Gazetesi**, 01.05.2000

"Leeds'li İki Taraftarın Katil Zanlıları Hakim Karşısında", **Hürriyet Gazetesi**, 23.04.2000

"Maç Öncesi Dehşet", **Hürriyet Gazetesi**, 06.04.2000

"Sevincimizi Zehir Etiler", **Milliyet Gazetesi**, 28.08.1995

"Statta Facia: 48 Ölü", **Hürriyet Gazetesi**, 12.04.2001

"Şiddet sadece Türkiye'nin Değil, Dünyanın da Problemi", **Zaman Gazetesi**,

13.04.2005

“Trabzon’daki Öfke İstanbul’a Sıçradı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 22.01.2002

“Tutuklu 4 Sanığın 3’ü Serbest”, **Sabah Gazetesi**, 13.01.2005

“Yine İngiliz Holigan Yine Kan”, **Hürriyet Gazetesi** 02.05.2000

“Yumruklar Konuştu”, **Milliyet Gazetesi**, 23.04.2005

“Zaferi Kutlarken Katil Oldular”, **Gazete Pazar**, 31.08.1997

“90 Dakika Uğruna Bir Ömür”, **Milliyet Gazetesi**, 22.11.2004

İNTERNET KAYNAKLARI

“Agis Programme 2003”, T.M.C. Asser Instituut, The Hague, The Netherlands, November 2004,

http://www.sportslaw.nl/documents/cms_sports_49_1_report%20hooliganism.pdf

ARIPINAR E., “Spor, Olimpiyatlar, Ahlak ve Fair Play”,

<http://www.sporbilim.com/fairplay.htm>

Avrupa Konseyi Resmi İnternet Sitesi, <http://www.coe.int>

“Cinayetten Herkes Sorumlu”,

http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_236.html, 27.12.2004

Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, <http://www.mfa.gov.tr>

Emniyet Genel Müdürlüğü Basın Protokol ve Halkla ilişkiler Şube Müdürlüğü

Tarihli Haftalık Basın Bülteni", <http://www.polis.gov.tr/index.htm>,

15.11.2002

Emniyet Genel Müdürlüğü, Güvenlik Dairesi Başkanlığı, Spor Güvenliği

Bürosu, <http://www.egm.gov.tr/asayis/onleyicispor.asp>

Emniyet Genel Müdürlüğü, Interpol Dairesi Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi,

<http://www.egm.gov.tr/interpol>

FIFA Resmi İnternet Sitesi, <http://www.fifa.com>

“Football Hooliganism with an EU Dimension: Towards an International
Legal Framework,

http://www.sportslaw.nl/documents/cms_sports_49_1_report%20hooliganism.pdf

“Futbol Terörü Haftasonu da Durmadı”,

http://www.cnnturk.com/SPOR/FUTBOL/haber_detay.asp?PID=177&HID=3&haberID=54245, 29.11.2004

“Geçmişten Günümüze Tribün Faciaları”,

<http://www.ntv.com.tr/news/16956.asp>

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi,

<http://www.sporum.gov.tr>

Interpol Resmi İnternet Sitesi, <http://www.interpol.int>

“İstanbul Polisinden 'Futbol Terörü' Önlemi”,

http://www.cnnturk.com/SPOR/FUTBOL/haber_detay.asp?PID=177&HID=1&haberID=5436, 29.11.2004

“Major Football Related Disasters”

<http://www.hooligansfootball.homestead.com/disasters.html>, 15.04.2005

ÖNEŞ T., “Şiddet Ne Yana Düşer Usta, Mutsuzluk Ne Yana?”,

<http://www.ntvmsnbc.com/news/299443.asp>, 06.12.2004

“Spor Camiası Ne Dedi?”,

http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_237.html, 27.12.2004,

“Sporda Şike ve Şiddet”,

http://www.sabah.com.tr/ozel/spor214/dosya_214.html, 27.12.2004,

“Şiddet Sadece Türkiye'nin Değil, Dünyanın da Problemi”,

<http://www.zaman.com.tr/?bl=sporvizyon&alt=kapak&trh=20050413&hn=117237>, 13.04.2005

“Taraftarlıktan Holiganlığa Terfi”,

http://www.cnnturk.com/spor/futbol/haber_detay.asp?pid=177&haberid=55120, 03.12.2004,

Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sitesi, <http://www.tdk.gov.tr>

Türkiye Futbol Federasyonu Resmi İnternet Sitesi, <http://www.tff.org.tr>

UEFA Resmi İnternet Sitesi, <http://www.uefa.com>

ÖZET

Geçmiş çok eskilere dayanan futbol, bugün dünyada popüler spor dallarının başında gelmektedir. Bu oyun, ilk olarak Çinliler tarafından - yaklaşık olarak MÖ 2600-2700'lü yıllarda- oynanmaktaydı. Çeşitli evrelerden geçtikten sonra 1863 yılında İngiltere'de Futbol Federasyonu' nun (Football Association) kurulması ile günümüzde oynanan futbolun temelleri atılmıştır. 1904 yılında Paris'te "FIFA" (Dünya Futbol Federasyonları Birliği) ve 1954'te "UEFA'nın (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği) kurulmasıyla da, organize ve modern bir hale kavuşmuştur.

Ne var ki futbol, özünde sertliği ve şiddeti barındırdığından, geçmişi acı ve gözyaşı ile doludur. Hemen bütün dünyada toplumların yaşamında önemli ve merkezi bir yer işgal eden olgulardan biri olan futbol, hem ulusal hem de uluslararası bağlamda çevresinde ortaya çıkan şiddet olaylarıyla da sürekli haber gündemindedir.

Futbol karşılaşmalarında son yüzyılda çok sayıda facia yaşanmıştır. Yaşanan bu faciaların tekrarlamaması için ulusal ve uluslararası bazda önlemler alınmaya çalışılmıştır. 1985 yılında Belçika'da yaşanan Heysel faciasından sonra çalışmalarını hızlandıran Avrupa Komisyonu, aynı yıl holiganizm ve futbolda şiddeti önleme amaçlı olarak yol gösterici ve bağlayıcı konumda olan bir sözleşme hazırlamıştır. Avrupa futbolunun patronu olan UEFA ise en son 2003 yılında yayınladığı talimat ile Avrupa ülkelerinde yaşanan şiddet ve holiganizmi önlemeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de de futbol karşılaşmalarında önemli trajediler yaşanmıştır. Bunlardan en çok hatırlarda kalanları; 1967'de oynanan Kayseri Spor – Sivas

Spor maçı (yaşanan olaylarda 40 kişi hayatını kaybetmiş yüzlercesi ise yaralanmıştır), 2000 yılındaki Galatasaray – Leeds United UEFA Kupası Yarı Final maçı (maçtan bir gece önce çıkan olaylarda iki İngiliz taraftarı öldürüldü), ve 2004 yılında oynanan Beşiktaş – Çaykur Rize Spor maçıdır (maç oynanırken bir taraftar tribünde çıkan kavga sonucu bıçaklanarak öldürüldü).

Ülkemizde spor müsabakalarında yaşanan istenmeyen olayları önleyebilmek amacıyla bir çok düzenleme yapılmıştır. Son olarak 28.04.2004 tarihinde TBMM’de kabul edilen 5149 sayılı kanun ile yaşanan şiddet olayları ve düzensizliklerin önlenmesi amacıyla toplumun birçok kesimine yükümlülükler ve suçlulara ağır müeyyideler getirilmektedir. Bu kanunun, spor müsabakalarında yaşanan düzensizlikleri önlemede ne derece yeterli olduğunu ise önümüzdeki günlerde uygulamaların neticesinde görebileceğiz.

ABSTRACT

As a one of the most popular sports in the world, football has a very long history. This game initially had been played by ancient Chinese people – nearly 2600-2700 BC -. After “Football Association” (FA) was founded in 1863 in England, modern football was started to be played. With the establishment of FIFA (Federation of International Football Associations) in 1904 and UEFA (Union of European Football Associations) in 1954, football has a modern and organised phase.

In fact, the background of football is full of pain and tears, because hardness and violence are in the nature of football. Football is one of the phenomena which has occupied a very important and central place in the life of societies in almost all over the world. It has also consistently been in news agenda with supporters’ violent incidents around it which take place in both a national and an international contexts.

There have been innumerable disasters lived in football matches in the last century. For not to live again a new disaster, some precautions have been tried to be taken by national and international institutions. After the ‘Heisel Disaster’ which occurred in Belgium in 1985, The European Commission accelerated its efforts and prepared an obligatory treaty in the same year. As the boss of European football, UEFA published an instruction in 2003, which aims to prevent hooliganism and violence in european states.

In football matches, serious tragedies have been lived in Turkey too. The most important ones are; the match between *Kayseri Spor and Sivas Spor* in 1967 (40 dead and hundres of injured), The UEFA Cup Semi Final match between *Galatasaray and Leeds United* in 2000 (one night before the match, two of English hooligans killed), and in 2004 the match between *Beşiktaş and Çaykur Rize Spor* (one spectator killed with a knife).

In Turkey, there have been many legal arrangements in order to prevent unexpected incidents in sports competitions. The last one is, law no. 5149 concented by Turkish National Assembly in 28.04.2004, whichs' aim is to prevent violence and disorder, brings commitments to the vast majority of society and punishment to guilties. In the following period, by enforcement of the law, it will be clear how this law be sufficient to prevent disorder and violence in sports competitions.